# EMEK

AYLIK DERGİ

- kenan somer / iki kitap iki çizgi
- kurthan fişek / marx'ın „işçi anketi" ya da somuta yönelme zorunluluğu
- m. kutlay / yeni vietnamlar emperyalizmin mezarı olacaktır
- sosyalist mücadelemiz güçlenmektedir
- sermayenin gözünü kan bürümüştür

1

HAZİRAN 1970

# EMEK

AYLIK DERGİ

Haziran 1970
Sayı : 1

Sahibi : Şaban ERİK

Sorumlu Müdür : Nurettin PİRİM

**Yönetim Yeri** : Süleyman Sırrı Sokak 2/8 Yenişehir - ANKARA

**ABONE ŞARTLARI :**

| | Altı Aylık | Yıllık |
|---|---|---|
| Yurt İçi | 25 TL. | 50 TL. |
| Yurt Dışı | | |
| (postayla) | 28 TL. | 56 TL. |
| (uçakla) | 35 TL. | 70 TL. |

DAĞITIM

İstanbul : Fuat Büte, Ankara Cad. No. 34 Tel : 27 89 49

Ankara : Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi

Ege Bölgesi : Orhan Özşişman 452. Sok No. 5 İZMİR Tel : 38 786

Dizgi ve Baskı : **Baylan Basım ve Ciltevi**


**HENRİ ALLEG'in CEZAYİR: SOSYALİZM Mİ, KAPİTALİZM Mİ? adlı yazısını gelecek sayımızda yayınlayacağımızı duyururuz.**

EMEK AÇISINDAN

# Sermayenin Gözünü Kan Bürümüştür

27 Mayıs'ın 10. yılında, Türkiye'nin toplumsal ve siyasi hayatında iki yönlü hızlı bir gelişim olmaktadır. Emekçi halk yığınlarının fabrikalardan başlayıp tarlalara kadar uzayan toplu direnişleri egemen sınıfların uykularını kaçırmaktadır. İşçiler, köylüler, kapitalizmin ezdiği bütün emekçiler sömürü düzeninin zincirlerini zorluyorken; burjuvazi bütün imkânlarıyla sınırlı demokrasiyi faşizme doğru götürüyor. İşçiler, Sungurlar Kazan Fabrikası'nda Kartal-Maltepe, Jawa-Skoda Fabrikası'nda, İZ-SAL dökümde, 125 işyerini kapsayan DSİ'de hep birden grevlere gitmektedir. Yoksul köylülerin toprak mücadelesi serpilip gelişmekte, fındık, tütün, çay üreticileri ticaret burjuvazisinin üzerine yürümektedir. Gençlik, emperyalizme ve faşist baskılara karşı ateş püskürmektedir. Burjuva devletin doyuramadığı memur kitlesi alttan alta homurdanmaktadır. Ve devrimci yazarlar kalemleriyle sömürücü sınıfları tehdit etmektedir.

Geleceğin aydınlık Türkiye'sini müjdeleyen bu olaylardan ürken egemen sınıflar, demokrasiyi tatil etmenin çabası içindedirler. Devrimci mücadelenin söke söke kazandığı demokratik hakları tek tek geri almak için burjuvazi yeni oyunlar tezgâhlamaktadır. Burjuvazi, bir yandan mevcut anti-demokratik yasaları işleterek grevleri ertelerken, halk hareketlerini cop ve dipçik zoruyla söndürmeye çalışırken; bir yandan da yeni faşist yasalar çıkarmanın hazırlığına girişmiştir. İşçi sınıfının örgütlenme hakkını kısıtlamaya, devrimci gençliği parçalayıp yutmaya uğraşmaktadır. Çeşitli bahanelerle Doğu'da halka kan kusturmaktadır.

Gün geçtikçe yaklaşan ekonomik bunalımın ve giderek yoğunlaşan devrimci halk hareketlerinin karşısında burjuvazinin gözünü kan bürümüştür. Kapitalist kalkınma yolunun dar boğazlarından kurtulmak için, burjuvazi faşizmin karanlığına doğru at koşturmaktadır. 27 Mayıs Hareketinin 10. yılında, kazanılmış bütün demokratik haklarımızı silip süpürmeye çalışmaktadır.

1961 Anayasasıyla kazandığımız ve elbirliği ederek hayata uyguladığımız demokratik ilkeleri halk düşmanlarına çiğnetmeyelim. Sermayenin saldırısına karşı kolkola girelim.

# GENÇLİK OLAYLARI

Geride bıraktığımız Mayıs ayı içinde AP İktidarının gençlik üzerindeki tecrit etme, sindirme ve ilerici gençleri bir kısmı satın alınmış bir kısmı da yanlış bilinç verilerek aldatılmış sağcı komandolara kırdırma kampanyası devam etti.

Şartlandırılmış kitlelerin başına geçen işbirlikçiler, Erzurum Üniversitesinde tam bir terör yarattılar. Eski bir AP milletvekilinin ve iktidar borazancısı öğretim üyelerinin yakın ilgisi ile yürütüldüğü söylenen «hareket» sırasında öğrenci yurdu basılmak istendi. Tıp Fakültesi öğrencilerinin Kıbrıs ve bağımsızlık afişleri yırtıldı. İlerici öğrenciler fakültelere alınmadı. Tıp Fakültesi dekanının müracaatına cevap veren Rektör Bıyıkoğlu malum pervasızlığı ile olaylarda afişleri indirenlerin değil fakat afişleri asarak-bağımsızlık isteyerek de olacak herhalde- tahrik (!) edenlerin suçlu olduğunu ciddî ciddî savundu. Erzurum'da hâlen gençler üzerinde büyük bir baskı sürdürülmekte, plânlı bir uğraşı ile halk öğrenciler aleyhine tahrik edilmeye çalışılmaktadır.

Ankara'daki olaylar dizisi 17 Mayısta başladı. Askeri mahkemeden alındığı söylenen arama kararına dayanılarak İçişleri Bakanının, Ankara Valisinin ve Emniyet Müdürünün nezaretindeki polis ve jandarma birlikleri sabaha karşı Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı Basın-Yayın Yüksek Okulu'nu ve Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Yurdunu aradılar. Seksenaltı öğrenci nezarete alındı. Kız öğrencilere ahlak dışı hareketlerde bulunuldu. BYYO müdürü Prof. Muammer Aksoy'un odasına girilip, yazmakta olduğu kitabın fişleri dağıtılarak saldırı serisi tamamlandı. Ankara'nın gayretkeş valisi -ki şimdi bu gayretlerinden ötürü olacak Emniyet Genel Müdürlüğü görevi de kendisine verilmiştir hemen bir basın toplantısı düzenliyerek ne kadar çok suçlu (!) yu göz altına aldıklarını açıkladı ve bunu Ankara Üniversitesi Rektörünü itham vesilesi saydı. Aslında Vali ile Üniversite arasındaki sürtüşme Fen Fakültesi Dekanının polisçe dövülmesine kadar uzanmaktadır. Vali o zaman bir taraftan polisin üniversiteye her zaman girebileceğini savunmuş ve dekanın da yalan söylediğini ileri sürmüştü. Daha sonra Rektörden Üniversitenin planları istenmiş, bu isteğin reddi de hoş karşılanmamıştı. Nihayet Rektör'ün, sınırlı da olsa gençlik olaylarının gerçek nedenine değinen ve olayların Anayasa düzenine ters düşen bir iktidarın işbaşında bulunmasından doğduğunu dolaylı olarak belirten demeci iktidarın kızgınlık bardağını taşırdı. İşte bu sebeplerden ötürüdür ki, Vali Bozkurt basın toplantısının önemli bir kısmını da Rektöre ayırdı ve Rektörün fakültelerde suçlu barındırdığını kendilerinin suçlularla amansız bir mücadele içinde olduklarını söyledi. Halbuki bu sıralarda bozkurtların bir aydan beri işgali altında bulunan Site Öğrenci Yurdu, Valiyi hiç bir tevile meydan bırakmıyacak şekilde tekzip ediyor, bu yurttan işgalcilerce atılan, elbiseleri ve kitapları yakılan ilerici öğrenciler yatacak yer, giyecek elbise ve okuyacak kitap arıyorlardı. Yine ay başında Hukuk Fakültesinde tabanca ile yakalanan ve Dekanlıkça polise teslim edilen üç komando elleri kolları serbest dolaşıyorlardı.

Bütün bunlar ortada iken tarafsız bir idareci ağzı ile verilen beyanatların hiç bir değer taşımayacağı ve Rektöre yapılan hücumların uzun vadede geriye tepeceği şüphesizdir.

Ayrıca ilerici gençleri tedbirler almaya iten önemli bir etkenin de iktidarın ve polisinin «dış örünüşü koruma» gereğini dahi bir kenara iten ve sağcıları himaye eden tutumu olduğuna şüphe yoktur.

Bir taraftan işbirlikçi AP iktidarının mevcudiyeti, diğer yandan ise polisin himayesinde ve müsamahasındaki bir dizi saldırılar... Gençler bu güvensiz ortamdan kuşku duymakta ve işbirlikçi iktidara karşı tepkilerini gittikçe sertleşen şekillerde ortaya koymaktadırlar. Büyük gürültülerle bulundukları ilan edilen sopaların molotof kokteyllerinin, sair patlayıcı maddelerin temel sebebi burada yatmaktadır. Diğer taraftan eşe-dosta akla sığmayan çıkarlar sağlayan, yargı kararlarını hiçe sayan, mecliste transfer pazarları kuran bir yönetimin gençlerden kanun adına hesap sorar mevkide olması da bir yanı ile eğlenceli, diğer yanı ile de acıklı bir durumdur. Ama AP'nin hesabı içinde; gençliği bir yandan sindirirken, diğer yandan da çeşitli tahrikler ve oyunlarla halkın gözünden düşürmek ve anarşik ortamlara itmek olduğu için her gün bu türden yeni yeni sahneler görülmektedir.

Gençlik hareketlerini, işbirlikçiliğin ve ülkemizin geri kalmışlığının kirli miraslarını omuzlarında taşıyan hakim sınıf sözcülerinin eleştirmeye hakları olmadığı ne kadar gerçek ise, bu hareketlerin sosyalist eylemden ayrı düşmekte olduğu ve bazı küçük-burjuva sosyalistlerince işçi sınıfı ideolojisini yozlaştırarak Türkiye'deki biricik sosyalist örgüt olan TİP'i yıkmakta kullanılmak istenildiği de o ölçüde bir gerçektir.

Gençlik hareketleri işçi sınıfı partisinin siyasal ağırlığının belkemik teşkil ettiği siyasal mücadele şartlarını gözettiği taktirde, elbette yararlıdır. Fakat bugün görülen, objektif zorunluluklar dolayısıyla arınma döneminde bulunan partinin, dışa dönük mücadelesinin kaçınılmaz olarak yetersiz oluşunu bahane yaparak «gençliğin öncülüğü», «en çok hangi sınıf veya zümre mücadele ediyorsa onun öncülüğü», veya «işçi sınıfının objektif anlamda bile yok olduğu» şeklindeki metafizik iddialarla gençliğin potansiyelini TİP'e karşı kullanma çabalarıdır.

Birçok bakımlardan hakim sınıfların işine gelen bu kampanya elbette iflas edecek, sosyalistlerin parti içindeki titiz ve ısrarlı mücadeleleri küçük-burjuva artıklarını eninde sonunda hareketin dışına itecektir.

Zaman içerisinde iyi niyetli olanlar sosyalist mücadele ile anti-kapitalist mücadelenin ayrılmazlığını iyice anlayacaklar ve «evli evine köylü köyüne» deyimindeki gibi, küçük-burjuva artıkları sosyalist ortamda barınamıyacak kendi sınıfsal köşelerine çekileceklerdir.

Sosyalist mücadelenin içine sızmış olan bu artıklarla savaş, bütün şiddeti ile yürütülürken; hakim sınıfların gençliği sindirme çabalarına var güçleriyle karşı çıkmakda sosyalistlerin, birincisi ile çelişmeyen önemli bir görevleridir.

AP'nin öğrenci derneklerini güçsüzleştirmek, beğenmediği öğrencileri askere almak gibi yeni tertiplerini bozmak hem gençliğin hem de sosyalistlerin bu düzeydeki çabalarına bağlıdır.

### KARŞI-DEVRİMCİLERİN CİNAYETLERİ DEVAM EDİYOR?

AP iktidarının devrimci gençliğe yönelmiş tuzakları sürüp gidiyor. Yurtsever gençleri yıldırma ve öldürme kampanyasına hızveren eli kanlı iktidar sahipleri ölüm saçıyorlar.

22 Mayıs gecesi cinayetler zincirine yeni bir halka eklenmiş, devrimci arkadaşımız Mustafa Kuseyri, Basın Yayın Yüksek Okulu Öğrenci Derneğinde oturuyorken, tabanca ile vurularak öldürülmüştür. Egemen sınıflar devrimcileri önceleri miting meydanlarında kurşunluyorlardı. Artık o kadar azgınlaştılar ki, durgun bir ortamın kuytu köşelerinde tektek sindirmeye çalışıyorlar. Önce gelip devrimcilerin savunma araçlarını topluyor, arkasından genç insanlara silahlı saldırılar tertipliyorlar.

Gençlik insanlığın geleceğidir. Onlar hayatı temsil ederler. Nasıl geleceği yok etmenin yolu bulunmamışsa, genç insanları öldürerek mücadeleyi durdurmanın da mümkünü yoktur.

Devrimci arkadaş Mustafa, siyasî amaçlarla düzenlenmiş bir tertibe kurban gitti. Katiller hiçbir delil bırakmaksızın ıssız okulun karanlık koridorlarından sinsice sıvıştılar. Hala da ortaya çıkarılmadılar. Fakat halk düşmanlarından her damla kanın hesabı sorulacaktır. Caniler hangi kılığa girerlerse girsinler, maskeleri mutlaka yırtılacaktır. Ve Vedatların, Battalların, Mehmetlerin, Taylanların... Mustafaların ahı yerde kalmayacaktır. Anıları bize önder olsun.

# DOĞU'DA YİNE KOMANDO HAREKÂTI VAR

**«Sıva Köyünde, meydanda köy halkına işkence yapılırken, kardeşine yapılan işkenceye dayanamayan gebe bir kadın kardeşinin üzerine kapanmış. Bunun üzerine kadın da dövülmüş. Kadın çocuğunu düşürmüş ve sonra da kendisi ölmüştür. Korkudan kimse şikâyetçi olamamış. Ve bu köyden 100 hane dayanamayarak Türkiye sınırlarını terketmiş.»**

### OLAYLAR KAMU OYUNDAN SAKLANIYOR.

Sömürüye dayalı bütün toplumlarda olduğu gibi Türkiye'de de basın, radyo, televizyon v.s. gibi kitle haberleşme araçları sömürücü egemen sınıfların tekelindedir. Burjuvazi bu araçları, halk yığınlarını uyutmak, şartlandırmak, ters yönde bilinçlendirmek ve bazı olayları onun gözünden saklayarak aldatmak amacıyla etkili bir araç olarak kullanır. Kimi olayları abartarak defalarca duyurduğu halde, toplumsal hayatımızla son derece ilgili kimi olaylardan hiç söz açmaz, ya da gerçeği daima tahrif ederek kamu oyunu yanıltır. Gerçekten yana, burjuvaziye karşı namuslu devrimci yayınlar türlü baskılarla dumura uğratılır, halkçı yazarlar apar topar gazete köşelerinden atılır. Türkiye'de kamuoyundan saklanan gerçeklerin sayısı hayli kabarıktır. Birçok sorunlara henüz el atmak, onları kitlelere duyurup benimsetmek her yiğidin harcı değildir.

İşte böylesine dokunulmaz konulardan biri de Doğu meselesidir. Burjuvazi, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'da yaşayan Kürt halkının kendine özgü problemlerini, halk yığınlarından sak-

layarak, «yasak bölge» ilân etmiştir. Fakat artık gerçekleri uzun boylu örtbas etmek kimsenin haddine değildir. Türkiye'de egemen sınıfların çıkarlarını temsil eden, halk düşmanı ideolojileri propaganda edenler varsa, gerçeğin üzerine yürümeyi bilenler de yok değildir.

## SİLÂH VE KAÇAK SUÇLU ARANMIYOR, KÜRT HALKINA ZULMEDİLİYOR.

1970 yılının ilk aylarından bu yana, Doğu'da özel askerî birliklerce yürütülen bir harekât vardır. Güney-Doğu'daki yerleşme merkezlerinde silâh ve kaçak suçlu aramak için yürütüldüğü söylenen bu harekât aylardan beri kanlı bir şekilde sürüp gitmektedir. İlk bakışta normal gibi görünen, suçluları bulmak ve ruhsatsız silâhları ele geçirmek gibi yasal gerekçelere dayandırılarak yürütülen bu faaliyetler aslında o kadar basit ve önemsiz değildir. Bir kere, böylesine uzun süreli bir «arama-tarama» harekâtı yurdumuzun diğer bölgelerinde uygulanmamıştır. Sadece, halkının büyük çoğunluğunu Kürt yurttaşların teşkil ettiği Doğu ve Güney-Doğu illerinde böyle bir uygulamaya girişilmesi anlamlıdır. İkincisi, «arama tarama» sırasında uygulanan usuller, ora halkına yapılan işlemler çeşitli özellikler göstermektedir ve tek kelimeyle korkunçtur. Üçüncüsü, komanda harekâtının amacının silâh ve kaçak suçlu aramak olduğu söyleniyorsa da, eşkiyaları besleyen ve tonlarca silâhı depolayan nüfuzlu ağaların ve yakınlarının evlerinin aranmaması ilginçtir. Baskınlar özellikle Silvan'da ağaların köyleri dışındaki bütün köylere, şehirlerde yoksul halk mahallelerine yapılmıştır. Kaldı ki, bu ağaların beslediği eşkiyalara da herhangi birşey olmamıştır. Ve dördüncüsü, aylardır yürütülen ve milyonlarca yurttaşı ilgilendiren bu olaylardan geniş ölçüde söz açılmamakta, ilgililer vurdumduymaz bir havada, sanki hiçbir şey olmuyormuş gibi davranmaktadırlar. Hatta o kadar ki, devrimci olduğunu söyleyen kimi çevreler bile susmayı tercih etmektedir.

Oysa, olaylar biraz yakından seyredilirse görülecektir ki, yapılan şey silâh ve kaçak suçlu aramaktan çok, toplu bir sindirme hareketini uygulamaktır.

Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nın yayınladığı ve olay yerinde bizzat incelemeler yapan 16 kişilik bir gurup tarafından hazırlanan raporda, olaylar bütün çıplaklığıyla ortaya konulmaktadır. Bölgedeki çeşitli köylülerle yapılan konuşmalar halka reva görülen işkencelerin korkunçluğunu gözler önüne sermektedir. Raporun girişinde şunlar yazılıdır :

«Ocak ayı sonlarından beri Doğu'da özel askeri birliklerce tatbik edilen toplu sindirme hareketine özellikle Diyarbakır, Mardin, Siirt, Hakkari yörelerinde girişilmiş ve halen eşkiya avı maskesi altında devam etmektedir.

Bunlardan Silvan ve Batman olayları basında kısmen yansımıştır. Fakat özellikle köylerde girişilen ve hiçbir yerde yansımayan bu baskın olaylarının gelişme biçimleri genellikle aşağıdaki gibidir.

Her köy aynı saat ve aynı şekilde basılmakta her köyde aynı işkence biçimleri uygulanmaktadır. Köyün etrafı motorlu araçlarla sarılmakta, helikopterlerle köyün üzerinde uçuşlar yapılmakta, köylülere hiçbir şey sorulmadan dövülerek evlerinden alınarak, belli alanlarda kadın erkek ayrı ayrı toplanmaktadır. Bu özel kamp yerle-

rinde, onlara silâh getirin denilmekte, köylü silâh olmadığını söyleyince falakaya yatırılmakta, yerlerde süründürülüp, koşturulmakta, piramitler kurdurularak biribirlerine bindirilmekte, bunlarla da yetinilmeyerek köylüler çırılçıplak soyundurulmakta kadınların mahrem yerlerine el atılıp, iğrenç muameleler yapılmaktadır. Bu işkencelerden ölenlerin sayısı fazladır. Çırılçıplak soyulan kadın ve erkeklerin üzerlerine su dökülerek saatlerce kamçılanarak sehpalardan baş aşağı astırılmaktadır. (Bu işkencelerin sonunda intihara teşebbüs eden köylüler olmuştur.) Yer yer çıplak edilen erkeklerin tenasül uzuvlarına ip bağlanıp kadınların eline verilerek, bütün köyü gezdirilmektedir. Yine çırılçıplak edilen kadınların köy içinde bütün bir gün boyu dolaştırılmaları olayına sık sık raslanılmaktadır. Yine bu baskınların bir çoğunda köylülerden kadın istenmiş ve bunun için kadınlarını vermeyen köy halkı işkenceye tabi tutulmuştur.»

Tek tek köylülerle yapılan konuşmalar banda alınmış, baskınlar sonucunda ortaya çıkan tüyler ürpertici insan manzaraları fotoğraflarla tespit edilmiştir.

Olaylarla ilgili olarak yayınladığı bildiride TİP Merkez Yürütme Kurulu «Güney-Doğu illerinde silâh ve kaçak suçlu arama bahanesiyle kasaba ve köylere baskınlar yapılmış, oralardaki yurttaşlarımız, ne Anayasamız hükümleriyle, ne de genel demokratik hak ve hürriyetlerle asla bağdaşmayan muamelelere maruz bırakılmıştır. Askerî komandoların aniden kasaba ve köyleri kuşatması, bazı hallerde ilçeyi uçaksavar toplarıyla çevirmesi, yurttaşların nezarete alınması, dövülmesi, fizikî işkence niteliğindeki hareketlere ve haysiyet kırıcı muamelelere maruz bırakılması normal bir silâh ve kaçak suçlu arama kapsamına girebilecek olaylar değildir.» diyerek harekâtın derhal durdurulmasını ve bir daha tekrarlanmamasını istemiştir. Ayrıca TİP Genel Başkanı Şaban Yıldız, MYK üyesi Sadun Aren ve Kocaeli Senatörü Fatma Hikmet İşmen Doğu'da uygulanan faşist baskı harekâtını yerinde inceleyerek rapor hazırlamışlardır. Belirtildiğine göre yıllardır yapılan baskı ve işkencelerin sonucu olarak halk sinmiş durumdadır, korkusundan kimseyi şikâyet edememekte, hatta sorulan sorulara bile çekinerek cevap vermektedir.

Yirminci Yüzyılın 70. adımında şöven duyguların esiri olarak halklara zulmedenler ve bu zulmün karşısında susup duranlar tarih önünde suçludurlar.

# TİP KONGRELERİ

**Son bir ay içindeki İzmir, Antalya ve İzmit il kongreleri Türkiye İşçi Partisinin gücünü ve hayatiyetini gösteren önemli sonuçlar doğurdu. Bildiğimiz gibi bütün bu kongreleri partinin bilimsel sosyalist çizgisini savunan sosyalist devrimciler kazandılar. Merkez Yürütme Kurulu kararı uyarınca delegeler ve üst kurul üyelerinden başkasının alınmadığı kongrelerde delegeler konuşmaları ve oyları ile küçük burjuvazinin peşine takılmama kararlarını belli ettiler. Her konunun alabildiğine tartışıldığı kongrelerin bu devrede dışarıya kapalı yapılmasının faydaları da iyice açığa çıktı. Bilindiği gibi, örgüt yıkıcısı M.D.D. ciler bir süredir kongreleri basmakta, kavga çıkarmakta veya delegeleri bıktırarak, yıldırarak kongre kazanmaya ya da hadise çıkararak Partiyi işlemez hale getirmeye çalışmaktadırlar. Son hedef olarak Partiyi yıkmayı amaçlayan ve bunun, seçimlerde bağımsız aday destekle-**

mek, T.İ.P. nin öz örgüt olamayacağını savunmak gibi, çeşitli örneklerini bolca vermiş olan M.D.D. ciler için, her iki sonuç da aynı ölçüde değer taşımaktadır. Partili olan olmayan herkesi toplayarak kongre gangsterliği yapmalarının sebebi budur.

Kongrelerin açık yapılmasının faydaları elbette çoktur. Ama kongrelerin yarıda bıraktırılması ve Partinin çalışamaz hale getirilmesi tehlikesi karşısında kapalılığın çok zorunlu bir tedbir haline geldiği de aynı ölçüde şüphe götürmez. Alınan tedbirin ne derecede yararlı olduğu M.D.D. cilerin yaygaralarından da anlaşılmaktadır. Kongrelerde partili olmayanları konuşturmak çabalarının yürütücüleri, kapıları zorlamakta çığırtkanlık yapmakta, kapılardaki Parti görevlilerini tahrik etmeye çalışmakta, fakat sonuç alamamaktadırlar. Bu arada İzmir'de kapıdaki görevlilerde silâh olduğu olay yerinde fırsat kollayan polislere duyurulacak şekilde bağırılmış, nezarete alınan üç parti görevlisinden biri yirmi gün kadar içeride yatmıştır.

Arınma dönemi içinde sosyalistlere düşen görevlerin önemi böylece açığa çıkarken partinin tabanındaki bilinçli kımıldamalar ve örgüte sahip çıkma azmi ümit vermektedir.

Büyük görevler yapacak sosyalist kadrolar ancak böyle güçlükler içinde oluşabilir, ve bu oluşumun ilk ışıkları yavaş yavaş gözükmektedir.

# TÜRK-İŞ VIII. OLAĞAN KONGRESİNİ YAPTI

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) VIII. Olağan kongresini, 11-16 Mayıs tarihleri arasında Erzurumda yaptı. Kongreye 230 delege, yerli ve yabancı sendika gözlemcileri ve bazı siyasi partilerin temsilcileri katılarak çeşitli görüşler ileri sürdüler. Türkiye'de işçi sınıfının en geniş kesimini içinde toplayan bir kuruluşun kongresi sosyalistler için son derece önemlidir. Sadece mesleki sorunların değil, aynı zamanda yurt sorunlarının da tartışıldığı ve çeşitli politik eğilimlerin yansıtıldığı bir kongreyi doğru değerlendirmek ve ona göre tavırlarımızı tesbit etmek gerekir.

## NEDEN DOĞUDA YAPILDI?

Kongrenin bir Doğu ilimizde yapılmış olması kamuoyunda aşağı-yukarı aynı şekilde değerlendirildi. Basın yoluyla fikirlerini ifade edenlerin hemen hemen hepsi, kongrenin doğuda yapılmasını, TÜRK-İŞ'in yayınladığı 650 sayfalık rapordaki gerekçelere bağlı olarak yorumlamış ve TÜRK-İŞ'e bu sebeple övgüler yağdırmışlardır. Acaba, gerçekten TÜRK-İŞ yöneticileri kongre yeri olarak bir doğu ilini saptarken, «Doğunun az gelişmişliğinden», «yolsuz», «Susuz», «okulsuz», «elektriksiz» ve «her türlü sosyal hizmetlerden yoksun» oluşundan mı hareket etmişlerdi? Acaba TÜRK-İŞ yöneticileri «geri bırakılmış», «ezilmiş doğunun» dertlerine ilâç olmak için mi kongreyi doğuda yapıyorlardı? Eğer rapora bakacak olursak bu böyle. Rapora göre, TÜRK-İŞ'in VII. olağan kongresinde saptanan 23 ilkesinin uygulanması ve bunun için de bu ilkelerin geniş topluluklara duyurulup benimsetilmesi gerekir.

İlk bakışta göze hoş gelen bu

manzaranın altındaki gerçekler aslında daha başka türlüdür. Bir kere Erzurum'da Halk Eğitim Merkezinin dört duvarı arasında yapılan bir kongreden doğu halkı haberdar olmuş değildir. TÜRK-İŞ'in «kurtarıcı ilkeleri» yine öğrenilmemiş, hatta duyulmamıştır. Bu yüzden «halkın aydınlatılması» açısından kongre yerinin uzun boylu önemi yoktur.

Ama Erzurumda kongre yapmak TÜRK-İŞ'in başına çöreklenmiş işçi tüccarlarının çeşitli bakımlardan büyük ölçüde çıkarınadır. Çünkü, ilkin doğu kitle haberleşme araçlarından esas olarak yoksundur. Kongrede olup bitenleri izleyebilmek, çevrilen dolapların içyüzünü sergileyebilmek imkânları oldukça sınırlıdır. Politik mücadelenin canlı olduğu merkezlerden kaçarak, gözlerden ve kulaklardan ırak yerlerde kongre yapmak TÜRK-İŞ yöneticileri için rahatlatıcı bir durumdur. İkincisi, burjuvazinin işçi sınıfının ekonomik ve politik mücadelesini baltalamak, onun savaş araçlarını elinden almak ve sadece işveren yanlısı sendikaların boy gösterdiği dikensiz gül bahçeleri yaratmak için saldırıya geçtiği şu günlerde, işçi sınıfının önündeki bu acil meselelerden hiç söz açmaksızın onları perdeleyerek, dikkatleri saptırmak TÜRK-İŞ yöneticilerinin de burjuvazinin de çıkarınadır. Erzurumda kongre yapılması TÜRK-İŞ ağalarına doğu edebiyatı yapabilme ve böylece de işçi sınıfı mücadelesinin önüne çekilen duvarlara karşı TÜRK-İŞ'in nasıl davranacağı sorusundan kurtulabilme olanağı vermiştir. **TÜRK-İŞ kongresi burjuvazinin işçi sınıfına karşı tezgâhladığı yeni oyunları gözlerden saklamak için doğuda yapılmıştır.** Üçüncüsü, Erzurum bildiğimiz gibi AP iktidarının Doğu'daki kalesidir. TÜRK-İŞ yöneticileri, kongrede ortaya çıkabilecek «çatlak sesleri» susturmak, delegeler üzerinde sağcı dinleyici çemberinin baskısını kurabilmek ve Erzurum'da estirilen karşı-devrimci terör havasından yararlanarak menfaat şebekelerinin çarklarını rahatça işletebilmek için gerçekten isabetli bir yer seçmiştir. Zaten kongre boyunca da bunun meyvalarını toplamışlardır. MHP'li komandolar ve AP'li militanlar, anti-faşist tepkileri, bazı demokratik ve anti-emperyalist istekleri, «aşağıya ineriz» diye tehditler savurarak susturmaya çalışmışlardır. Böylece Erzurum'da yoğunlaşan gerici baskılar TÜRK-İŞ yöneticileri için bir güvenlik aracı teşkil etmiştir.

İşte, TÜRK-İŞ Genel Kurulu'nun bir Doğu ilimizde, özellikle Erzurum'da yapılmasının altında yatan gerçekler bunlardır. Yoksa Doğu'yu kalkındırmaya yardım etmek, Doğu halkının dertlerine sahip çıkmak değil. Eğer gerçekten öyle olsaydı, Halkların gerçek dostları biz sosyalistler bundan sadece sevinç duyardık.

## ÖZÜ SÖZÜNE UYMAYANLAR

TÜRK-İŞ'in 7. Olağan kongresinde, örgütün görüşlerini belirtmek ve örgüte eylemlerinde ışık tutmak üzere 23 ilke tespit edilmişti. Bu ilkelerinde gerçekleştirilmesi yolunda eylem yürütüleceğine dair söz verilmişti. «Adil gelir dağılımı», «toprak reformu», «eğitimde fırsat eşitliği», «anayasal sosyal hakların hayata geçirilmesi», «dış ticaret», «tarım işçileri kanunu» gibi önemli yurt sorunları karşısında iddialı bir tavrı belirleyen bu ilkelerin pratik alanda hiçbir mücadelesi yapılmamıştır. TÜRK-İŞ kâğıt üzerinde koyduğu bu ilkeleri gerçekleştirmek için hiçbir çaba göstermemiştir. Bu çabalar gösterilmediği gibi, konfederasyon içinde bu ilkelere gerçekten

inanan unsurlar budanmıştır. Kaldı ki politik alanda bu ilkeleri ilk defa ortaya atan ve fiilen uygulanması için cesur bir mücadele veren sosyalist örgüt TİP, düşman gözüyle görülmüş, gerçek işçi dostlarına karşı açıktan cephe alınmıştır.

Bırakalım bu derece önemli yurt sorunlarını, TÜRK-İŞ işçi sınıfının ekonomik mücadelesini de lâyıkıyla yürütmüş değildir. İşçilerin çalışma şartlarının gittikçe bozulduğu, reel ücretlerin hızla düştüğü, gelir dağılımının korkunç bir manzara teşkil ettiği ve en önemlisi gerçek sendikal mücadelenin önüne burjuvazinin aşılmaz engeller koymaya çalıştığı şu günlerde, TÜRK-İŞ kendi özel görevini bile idrak etmiş değildir. Aksine sendika yöneticileri, işçilerin sınıf düşmanı olan burjuvazi ile sarmaş dolaş olmuştur. İşçi mücadelesinin demir çemberlerle çevrildiği bir sırada TÜRK-İŞ yönetimi burjuvaziyle işbirliği halindedir.

Seyfi Demirsoy, «montaj imalâta dönüşmelidir» derken, «yeraltı servetleri devlet eliyle işletilmelidir» derken, «ağaya kölelik yaparak köylü kalkınamaz» derken ve vergi kaçakçılığının önlenmesi gerektiğini belirtirken samimî değildir. Demirsoy, bunları inandığı ve öyle davranacağı için değil; uyanan işçi tabanının baskılarını üzerinde hissettiği için, işçileri bir süre daha gerçekleştirilmeyecek vaadleriyle oyalayıp, izlediği burjuva yanlısı politikasını sürdürmek için söylüyor. Grevlerin, işgallerin, toplu gösterilerin bir çığ gibi büyüdüğü 1970 Türkiye'sinde elbette TÜRK-İŞ'in işçi düşmanları bu vaadleri yapacaklardır. Çünkü gün geçtikçe daha bir güçlenen işçi hareketleri hem burjuvaziyi hem de burjuvaziden yana sendikacıları tehdit etmektedir. Lafta kalan tavizler belki de TÜRK-İŞ yönetiminin bir süre daha işçi düşmanlarının elinde kalmasını sağlayabilir. Sosyalist mücadelenin kafalara vura vura benimsettiği ilerici reformları bunların da ister görünmesi, mecburiyetten doğan bir sahtekârlıktır. O kadar ki, daha kongrenin bitiminden üçgün sonra Demirsoy burjuvazinin 1 numaralı adamı Demirel'i «işçileri en iyi anlayan politikacı sizsiniz» diyerek göklere çıkarıyor. Peki, kimdir toprak reformunu yapmayan? Kimdir köylüyü ağaya kul eden? Kimdir yeraltı ve yerüstü kaynaklarını emperyalizme peşkeş çeken? Vergi kaçakçılığını yaratan düzen hangi düzendir? Patronsuz Türkiye'yi isteyenler mi, yoksa bugün ekonomik ve politik iktidarı elinde bulunduran burjuvazi mi? İşte TÜRK-İŞ'in izlediği politika böylesine ikiyüzlü bir politikadır. Demirsoy, «Patronsuz işçi laflarının arkasında yatan manzaranın korkunçluğundan» dem vuruyor. O manzara Demirsoylar için gerçekten korkunçtur, çünkü onlar artık burjuvazinin borusunu çalamayacaklardır.

Demirsoy, burjuvazinin ağzıyla konuşarak, «aşırı akımlardan», «demokrasi düşmanlığından» söz açarak; «düzeni kötüleyen neşriyata nefretle bakıyoruz» diyor. Hemen söyleyelim, biz de işçi adına işçi sınıfına ihanet eden maşalara nefretle bakıyoruz. Hem bakmakla da kalmıyor, işçi sınıfını burjuvazi adına kontrol edenleri tarihin hain diye damgalayacağını şimdiden görüyoruz.

## PARTİLERÜSTÜ SENDİKACILIK

TÜRK-İŞ yönetimine hakim olan zihniyet «Partilerüstü Sendikacılık» anlayışıdır. «Partilerüstü Sendikacılık» ilkesi güçlenen ve giderek kapitalizmi tehdit eden işçi sınıfı mücadelesini saptırmak, soysuzlaştırmak amacıyla

burjuvazinin yapıştığı bir cankurtaran simitidir. «Partilerüstü sendikacılık» işçi sınıfını burjuvazinin kuyruğuna takmak, keskinleşen emek-sermaye çelişkisini köstekle mek ve böylece işçilerin kendisi için sınıf olmalarını engellemek kastıyla patronların kullandığı bir araçtır. İşçi sınıfını politika dışı tutmaya ve burjuva ideolojisinin etkisi altında fabrikalara hapsetmeye yönelik bir silâhtır. Ve «partilerüstü sendikacılık» işçi sınıfının gerçek çıkarlarını temsil eden sosyalizme düşmanlıktır. İşte burjuvazi bu silâhı uzun süreden beri kullanıyor. Hem de Türkiye işçilerini temsil ettiği iddiasında olan TÜRK-İŞ gangsterleri eliyle kullanıyor. İşçilerin sınıf örgütleri olan sendikalarda partilerüstü bir politikanın iğretiliği hergün somut olaylarla da yalanlandığı halde, 8. olağan kongre de bu çizgi üzerinde olup bitmiştir.

Sol dışındaki bütün burjuva partileri, cümbür cemaat Erzurum'a erişmişler, ganimet paylaşırcasına nutuklar irad etmişler, gönderdikleri mesajlarla TÜRK-İŞ'in politikasını hep bir ağızdan alkışlamışlardır.

Demirel kongreye yolladığı mesajında, Türk işçisinin her türlü aşırı akımların karşısında hürriyetçi ve milliyetçi bir tutum izlediğini söyleyerek Demirsoy'ları Tunç'ları pohpohlarken; «sendikasız demokrasi olamayacağı gibi, demokrasisiz de hür sendika olamaz» diyor. Demirel'in anladığı hürriyet burjuvazinin sömürü hürriyetidir. Demirel'in anladığı demokrasi, adım adım iğdiş ettikleri burjuva demokrasisidir. Demirel'in anladığı «hür sendika», kapitalizme yamanmış, direktiflerini patrondan alan Amerikan tipi sarı sendikadır.

CHP'den başlayıp MHP'ye kadar uzanan politik zincirin bütün burjuva partileri, TÜRK-İŞ'in izlediği politikadan sevinç duyduklarını, partilerüstü bir tutum izlemesine kimsenin birşey diyemeyeceğini ifade ediyorlar. Evet, TÜRK-İŞ «partilerüstü sendikacılık» adı altında öylesine bir politika yürütüyor ki, bütün burjuva partileri bundan memnundurlar. Kongreye katılan Hür Dünya İşçileri Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Harm Buiter de aynı telden çalarak «İşçiler politikacılardan uzak durmalıdır, aksi halde haklarını alamazlar» diye demeçler veriyor. Bütün dünya burjuvaları elele vermiş aynı türküyü çağırıyorlar: «Partilerüstü Sendikacılık». Çünkü biliyorlar ki, işçi sınıfı politikanın içine aktif olarak girerse kimlerin kendilerine dost, kimlerin düşman olduğunu açıkça görebilecektir. Ve şüphesiz işçi sınıfının politik mücadelesi de burjuvaziyle kolkola olmayacaktır.

Bütün bu çabaların boşa çıkacağı günler uzak değildir. İşçilerin uyanışı çoktan başlamıştır ve bu uyanış eşyanın tabiatına aykırı politikalarla durdurulamaz.

## OLUMLU BİR ÖNERİ : GENEL GREV

Erzurum kongresinde, uzun süredir sözü edilen genel grev meselesi üzerinde de durulmuştur. İkinci gün bir konuşma yapan CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit yeniden genel grev sloganını atmıştır. Genel grev hakkının tanınmasının TÜRK-İŞ'e topluma yön vermede etkinlik sağlayacağını belirten Ecevit, halkın da genel greve tepki duymayacağını söylemiştir. Bundan sonra söz alan Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk, genel grevin siyasi amaçlarla ve rejimi felce uğratmak için bazı mihrakların ortaya koyduğu, anayasa'ya aykırı bir araç olduğunu iddia etmiştir. Bu sırada balkonlarda yığınak yapmış olan dinleyiciler Öztürk'ün konuşmasını alkışlarken, delegeler

Öztürk'e hitaben «Grev Katili» diye bağırmışlardır. Verilen tatilde delegeler kendi aralarında genel grevi tartışmışlardır. Ertesi gün yarıdan fazla delege kongre başkanlığına verdikleri bir önerge ile, bu meselenin karara bağlanmasını istemişlerdir. Seyfi Öztürk'ün genel grev aleyhindeki konuşmasını dinleyicilerin alkışladığını, eğer kongre kendisi karar almazsa yanlış anlaşılarak delegelerden de tasvip gördüğü anlamının çıkarılabileceğini belirtmişlerdir. Tehlikeyi sezen ve etekleri tutuşan TÜRK-İŞ yöneticileri derhal harekete geçerek müdahale etmişler ve genel grev meselesinin tam açıklığa kavuşacağı sırada ortalığı yatıştıracak uyutma politikalarını bir kere daha başarılı şekilde uygulamışlardır. Demirsoyların, Tunçların bu örtbas etme çabalarının, engellemelerinin yanısıra CHP'li delegelerin de tutumları dikkati çekmiştir. Kongrenin üye bileşimi % 65 çoğunlukla CHP'nin lehinedir. Bu delege çoğunluğuna rağmen, bir yıldır tekrar edip durdukları «genel grev hakkı tanınmalıdır» sloganına tutarlı olarak sahip çıkmamışlardır. Onlar da meseleyi külleme çabalarına katılarak isteksiz görünmüşler ve geri çekilmişlerdir. CHP'li delegelerin bu tutumlarını iki şekilde açıklayabiliriz. Ya radikal bir tavrın TÜRK-İŞ'i böleceğinden korkmuşlardır; ya da genel grevi sadece oy kaygusuyla ortaya attıkları için gerçekleşmesindense lafta söylenmiş olmasının daha doğru olduğunu hesap etmişlerdir. Bizce yayınlanan konuşmasında «ilk genel grev önerisinin seçimlerden önce AP'den geldiğini» söylemiştir. Belli ki Ecevit attığı adımdan pişmanlık duymasa bile sınıfsal sorumluluğundan biraz olsun kurtulmak için «suça» AP'yi de ortak etmeye çalışmaktır. Kaldı ki CHP içinden Ecevit'in «genel grev» isteğine karşı homurdanmalar gelmektedir. Burjuva partilerinin işçileri tavlamak, onlara şirin gözükmek için çeşitli «taktik numaralar» yapması olağan şeylerdendir.

Bütün bunlar bir yana, ister taktik nedenlerle olsun ister gerçekten inanarak olsun Ecevit'in genel grev hakkının verilmesi yolundaki çabaları olumlu bir etki de yaratmıştır. İşçi sınıfının yeni mücadele araçlarına kavuşması için kamuoyunda demokratik bir hava oluşmuş, bu mesele sınırlı da olsa su yüzüne çıkarılmıştır. Egemen sınıfların bütün engellemelerine rağmen, baştan ister görünüp sonra yarı yolda vazgeçenler olsa da, işçi sınıfına bir genel grev silâhı kazandırmak için mücadele edilmelidir.

## SONUÇ

Kongre sırasında bazı delegelerin ağır sanayiden, millileştirmeden, laisizmden, toprak reformundan yana ısrarlı ve olumlu bir tavır takınmış olmaları önümüzdeki yıllarda TÜRK-İŞ genel yönetimine karşı yeni itirazların yükseleceğini göstermektedir. Türkiye'deki devrimci mücadeleye de bağlı olarak TÜRK-İş'in hakim çizgisine karşı içerden gelen tepkiler yoğunlaşabilir. Bu noktayı böylece saptamak ve sosyalistlerin en gerici sendikalarda bile çalışması zorunluğunu akıldan çıkarmamak gerekir. Şimdilik TÜRK-İŞ, «partilerüstü sendikacılık» temeli üzerinde, siyasi eğilimleri farklı profesyonel sendikacıların oluşturduğu menfaat şebekesinin hegemonyası altında bulunan, en büyük işçi örgütüdür.

TÜRK-İŞ'e karşı tavrımızı belirlerken bu noktayı dikkate almak ve her somut duruma göre buradan hareketle davranmak zorundayız.

# BÜTÇE, MEMURLARA ZAM VE ÖTESİ

Hatırlanacağı üzere 1970 Bütçesi Millet Meclisindeki görüşmeler sırasında, maddelere geçilmek üzere oylama yapıldığı zaman reddedilmiş ve bunun üzerine üç aylık geçici bir bütçe yapılmıştı. Üç aylık süre Mayıs sonunda biteceğinden 1970 yılının tümünü kapsamak üzere yeniden hazırlanan bütçe, Senatodan alelacele geçirilmiş ve bu satırlar yazılırken Millet Meclisindeki müzakereler de aynı hızla başlamıştır. Çok muhtemel olarak ay sonunda, Bütçe kabul edilmiş olacaktır.

1970 Bütçesi, 1969 Bütçesinden 3 milyar 219 milyon daha fazladır. Bu fazlalık yüzde on iki oranında bir artış demektir. Ancak bu artışın büyük kısmı (İki milyar beş yüz seksenbeş milyon lirası) memur maaşlarına yapılacak zammı karşılamak üzere cari harcamalar bölümünde olmuştur. Yatırım harcamalarındaki artış ise, sadece 33 milyon lira, yani yüzde yarımdan da az bir oranda olmuştur. Diğer bir deyimle memurlara zam yapabilmek için yatırımlardaki artış durdurulmuştur.

1970 Bütçesinin önemli bir özelliği yüksek bir enflasyonist potansiyel taşımasıdır. Bunun temel nedeni memurlara yapılacak olan ve toplamı iki milyar liraya varan zammın, öbür gelir grupları tarafından reaksiyonla karşılanacağıdır. Gerçekten işçi, köylü, esnaf, serbest meslek erbabı vb. sınıf ve tabakaların, memur zammı karşısında kendi durumlarını koruyabilmek için, yeni gelirlerini arttırma çabası içine girecekleri muhakkaktır. Bu durumda fiatların hızla yükseleceği tabiidir.

Memurlara yapılacak zammın enflasyona sebeb olmasının bir diğer nedeni, bu yüzden bütçenin önemli ölçüde açık vermesi ihtimalidir.

Gerçekten, eğer reddedilen bütçeyi reddedilen 600 milyonluk istikrazla birlikte kabul edersek, bu bütçe ötekinden bir milyar lira fazladır. Buna karşılık henüz (yani mali yılın üçüncü ayı sonunda) ciddi vergi tedbirleri alınmamıştır. Kaldı ki, reddedilen bütçe de bazı vergi zamları öngörülerek denk kabul edilmişti. Yani, ancak reddedilen bütçe ile öngörülmüş olan vergi zamlarından daha büyük zamlar yapıldığı takdirde bütçe açığı kapatılabilir.

Demek oluyor ki, önümüzdeki yıl emekçi halkımızı bir yandan enflasyon, öbür yandan da ağır vergiler beklemektedir.

**KONSOLİDE BÜTÇE HARCAMALARI**

| | 1969 | 1970 | FARK |
|---|---|---|---|
| CARİ | 12 406 807 584 | 14 991 688 246 | 2 584 880 662 |
| YATIRIM | 6 938 945 053 | 6 971 836 850 | 32 891 797 |
| TRANSFER | 7 323 961 746 | 7 925 057 557 | 601 095 811 |
| TOPLAM | 26 669 714 383 | 29 888 582 653 | 3 218 868 270 |

**1970 REDEDİLEN VE YENİ BÜTÇE HARCAMALARI (KONSOLİDE)**

| | RED EDİLEN | YENİ TEKLİF | FARK |
|---|---|---|---|
| CARİ | 13 100 000 000 | 14 991 688 246 | 1 891 688 246 |
| YATIRIM | 7 441 014 770 | 6 971 836 850 | 469 177 920 |
| TRANSFER | 8 350 077 011 | 7 925 057 557 | 425 019 454 |
| TOPLAM | 28 891 091 781 | 29 888 582 653 | 997 490 872 |

# EMPERYALİZMİN BORAKS ÜZERİNDEKİ OYUNLARI

**BORAKS NEDİR?**

İnsanlığın ilk kullandığı yeraltı cevherlerinden biri olan boraks içerisinde bor elemanını ihtiva etmektedir. Eskiden maden eritmede, lehim, teneke ve kalay işlerinde; sonradan da göz ilaçları ve diş macunu yapımında işe yarayan asit borik yapmakta kullanılırdı. Günümüzde cam sanayiinde; veya dayanıklı cam, fiberglass ve cam yünü yapımında ve otomobil lastikleri içindeki dokuların bileşiminde geniş ölçüde kullanılmaktadır. Boraksın önemi gün geçtikçe büyümekte, kullanım sahası yılda % 10 artış göstermektedir.

**TÜRKİYE'DE BORAKS İŞLETMECİLİĞİNİN TARİHÇESİ :**

Türkiye'de, resmi kayıtlara göre 1860'lardan bu yana Susurluk ve Sultançayrı civarında boraks yataklarının işletildiğini görüyoruz. O tarihlerden 1950'ye gelinceye kadar bu ocaklar hep yabancı firmalar eliyle işletilmiş ve gerek üretim gerekse ihracat bu firmalar tarafından kontrol edilmiştir. Başlangıçta sadece Demazür adlı bir Fransız bu alanda çalışıyorken, 1880'lerde boraks cevheri İngiliz ve İtalyan firmalarının da dikkatini çekmiş ve Osmanlı Hükümetine elçilikler yoluyla, ruhsat alabilmek için, baskılar yapılmış, notalar verilmiştir. Bazı yerli çevrelerin de aksi yönde baskıları sonucu ortaya çıkan keşmekeş üzerine Abdülhamid II, boraksit cevherinin çıkarılmasını, naklini ve ihracını yasaklayan bir ferman çıkarmıştır. Fakat çok geçmeden içerdeki işbirlikçi çevrelerin baskısı ve hazineye para sağlamak gerekçesiyle, 60 bin lira karşılığında İngilizlere bu konuda bir imtiyaz verilmiştir. O tarihlerde Avrupa piyasasının boraks ihtiyacı Türkiye ocaklarından karşılandığı için İngiliz firması üretime hız vermiş ve yıllık üretim 20 bin tona ulaşmıştır. Ne var ki, 1890'lardan sonra aynı firma Güney Amerika'da geniş boraks kaynakları bulup, yatırımlarını daha emin gördüğü bu bölgelere yöneltince bizdeki üretimi kısmıştır. Balkan ve Birinci Dünya Savaşları sırasında özellikle düşen üretim, 1927'lerden itibaren itibaren de 2-3 bin ton civarında tutulmuştur. Daha sonra Kaliforniya'da boraks yatakları işletmeye açılıp, Avrupa'nın ihtiyacı da oradan karşılanmaya başlayınca, Türkiye'deki ocakların önemi İngiliz firması için tamamen azalmıştır. Bunun üzerine dünyanın en güçlü alıcı, satıcı ve üreticisi olan Boraks konsolitated Limited Şirketi'ne bağlı bu İngiliz firması 1950 yılında Türk Ocaklarında cevher kalmadığını ileri sürerek faaliyetine son vermiş, buna rağmen imtiyaz yine sadece onun elinde kalmıştır. Türkiye'deki kapitalist gelişmeye bağlı olarak yeni yatırımlar yapabilmesi mümkün hale gelen yerli burjuvazi ile bu firma arasında çatışmalar başlamıştır. Yerli burjuvazinin çıkardığı madenleri bu firma, kalitesi düşüktür, piyasada yer kalmamıştır diyerek almayınca, sosyalist ülkelere satış yapmak durumu ortaya çıkmıştır. İngiliz firmasının türlü engellemelerine rağmen Türk burjuvazisi nin 1958'e kadar yıllık üretimi 30 bin tona çıkardığını ve sosyalist ülkelerle ticari ilişkilere girdiğini görüyoruz. Ama bu sefer, uzaya fırlatılan Sputnik'in yakıtı bor mineralinden yapılıyor, onun için bu madde stratejiktir diye

NATO kararıyla sosyalist ülkelere boraks sevki yasaklanmıştır. Bu yasaklama 1958'den 1961'e kadar sürmüşse de sonradan yine sınırlı ölçülerle sosyalist dünyaya ihracat yapılmıştır.

1960'tan sonra Etibank boraks üretimine başlayınca, Türkiye'de tek söz sahibinin kendisi olmasını isteyen ve dünya piyasasına başka ellerden sürüm yapılmasının kendi zararına olduğunu gören İngiliz firması derhal harekete geçerek, bazı özel teşebbüs madenlerini kiralayarak Etibank ile rekabete girişmiştir. Bizden boraks cevheri alan firmalara fiat indirimi uygulamıştır. Etibank'ın dış pazarlarını daraltmak ve böylece onun faaliyetini cüceleştirmek için yaptığı bu fiat düşürme politikası, Türkiye'de çıkarılan cevherin temiz ve maliyetin düşük olmasının sağladığı üstünlükler karşısında işe yaramaz hale gelmiştir. Bu defa da bizim satış fiatlarımızı asgari 30 dolarda dondurmayı amaçlayan bir anlaşma teklif etmişlerdir, fakat anlaşma reddedilmiştir. Bu çatışmalarda İngiliz firması somut bir yarar sağlayamamıştır ama, sonuçta Türkiye'nin ihracat yapabilmesi ve böylece kendi yeraltı kaynaklarından faydalanabilmesi için milli bir rafineri kurmaktan başka yol olmadığı ortaya çıkmıştır.

Devlet Plânlama Teşkilâtı bu zorunluk karşısında milli rafineri kurulmasını ele alarak 1. Plâna sokmuştur. Fakat İngiliz firması kendisine hiç sorulmadığı halde, bir rapor hazırlayarak, rafineri kurmanın sakat olduğunu, çünkü bu durumda bizden ham boraks cevheri alan müşterilerimizle rekabet edilmiş olacağını iddia etti. Bu tür zorlamalar sonucunda milli rafineri kurulması II. Beş Yıllık Plân kapsamına alınarak ertelendi. Daha sonra Etibank rafineri çalışmalarına başlayarak ihale yaptı ve Polonyalılar bunu kazandı. Sosyalist bir ülkenin ihaleyi kazanması üzerine, Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçisi, o zamanki Dışişleri Bakanı Selim Sarper'e başvurarak, tesisin sosyalist ülkelere ihale edilmemesi yolunda baskı yaptı. Fakat iki yıl bekletilmesine rağmen ihaleyi yine Polonyalılar kazandı.

Bu arada İngiliz firması bir yandan Etibank'ın her girişimine karşı çeşitli engellemeler yaparken, öteyandan da Türkiye'de bor minerali çıkması muhtemel sahaları, arama ruhsatı alarak, kapatmaya ve böylece yerli işletmeciliğin hayat sahasını daraltmaya çalışmaktadır. Bu konuda Danıştay'da idarî dava açılmıştır ve halen sonuçlanmış değildir. Ayrıca mesele bir Senato araştırmasına da konu olmuştur. Şimdiki haliyle ne İngiliz firmasının sahip olduğu ocaklarda ne de İngiliz firmasına verilmeyenlerde üretim yapılmamaktadır. Türkiye'nin ihracat yapmamasını isteyen İngiliz firması için bu durum şüphesiz arzuya şayandır.

## SON OLAYLARIN ANLAMI

Bor minerallerinin önemini, milli ekonomi içindeki rolünü ve Türkiye'de boraks işletmeciliğine ilişkin, hukuki, ticari ve politik sorunları açıklığa kavuşturmak üzere yapılan Senato araştırması yeniden dikkatleri bu mesele üzerine çekmiştir. Bu konudaki politikanın belirlenebileceği şu günlerde bazı çevrelerin millileştirmeden yana olduklarını ortaya çıkınca, boraks yataklarının işletme ruhsatlarını büyük bir kısmını elinde tutan İngiliz firması telaşa kapılarak harekete geçmiştir. Eskişehir yataklarına ait ruhsatların Danıştay tarafından iptali, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'nın bu yatak-

ların Etibank tarafından işletileceğini söylemesi ve Türkiye Maden Mühendisleri Odası'nın bütün boraks yataklarının millileştirilmesini istemesi üzerine İngiliz firması, olayı derhal siyasi bir havaya sokmuştur. 5 Nisan'da Türkiye'ye gelen İngiltere Dışişleri Bakanı Michael Stewart'ın Türk siyasi çevrelerinde bu yolda baskı yaptığı, İngiltere Büyükelçisi Roderic Sorell aracılığıyla CHP Genel Başkanı İnönü'nün, TPAO eski Genel Müdürü İhsan Topaloğlu'nun ve Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı Sabit Osman Avcı'nın düşüncelerini öğrendiği, diyalog olanaklarını araştırdığı ortaya çıkmıştır. İngiliz firmasının meseleyi siyasi bir havaya sokması ve İngiltere'nin hükümet üyesini aracı olarak koyması, yıllardır yapılan baskı ve engellemelerin bir yenisinden başka bir şey değildir. Ayrıca Mayıs ortalarında, Rio Tinto Zinc Corparation Ltd. Şirketi'nin Genel Müdürü Sir V. Duncan Ankara'ya gelerek Başbakan'la gizli görüşmeler yapmıştır. Adı geçen kampanya aynı zamanda Türkiye'de çalışan ve baştan beri sözünü ettiğimiz İngiliz firmasını da içine almaktadır. Duncan, Başbakan'la gizliden gizliye yürüttüğü görüşmeden sonra bir demeç yayınlayarak, borakstan ziyade diğer madenlerin değerlendirilmesi üzerinde durulduğunu ve Başbakan'a Türkiye'deki maden ve tabiî kaynakların geliştirilmesinde şirketinin «devlet ve özel sektörle işbirliği yapmaya hazır olduğunu» söylediğini açıklamıştır.

Bütün bu gelişmeler ve çeşitli yönlerden gelen baskılar sonucunda AP Hükümetinin millileştirmeden yana mı, yoksa yabancı şirketlerden yana mı tavır takınacağı belli olmamıştır. Şimdilik iktidar cami ile kilise arasında kalmış bir durumdadır.

M. KUTLAY

# YENİ VİETNAMLAR EMPERYALİZMİN MEZARI OLACAKTIR

Aslında herşey, «sempatikliği» dillerde dolaşan, fakat dikkafalılığı yüzünden Amerika'nın hiç hoşuna gitmeyen Prens Norodom Sihanuk'un Amerikan Merkezî İstihbarat Örgütü (CIA) tarafından devrilişi ile başladı.

Pentagon, Güneydoğu Asya harekâtını genişletmeye karar vermiş, bunun için de gerekli koşulları hazırlamaya başlamıştı. Eğer Amerikan askerleri Kamboçya'ya gireceklerse, bu herhalde Amerika'ya kafa tutan «şımarık» Sihanuk'un Kamboçya'sı olamazdı.

Üstelik Sihanuk, Vietnamlı devrimcilerle belli bir anlaşma içinde idi. Her ne kadar hükûmeti gericilerle dolu idiyse de, Vietnam'da yürütülen devrimci savaşın zorlamasıyla, Kamboçya'dan geçmesi gereken gerilla birliklerine göz yumuyordu.

CIA, bu «şımarık» Prens'i devirmeye çok önceden karar vermişti. 1967 de bu iş için **Kmer Serai** örgütünü kuran Beşinci Özel Kuvvetler Gurubu ve CIA, iki taraflı çalışan bir ajanın yüzünden başarıya ulaşamamışlardı. Sonunda Sihanuk yerine, ajanı vurmuşlardı.

18 Mart 1970 de Sihanuk'un yeğeni **Sirik Matak** ile birlikte darbeyi gerçekleştiren **Lon Nol**, Sihanuk'un devrimci Kamboçyalılara karşı yürüttüğü savaşın örgütleyicisi idi. 1965 de Sihanuk tarafından Başbakanlığa ve Savunma Bakanlığına atandığında büyük tepkiler doğmuştu, ama Sihanuk bu tepkiler karşısında Lon Nol'e kendini savunması için bir gazete bağışlamıştı!

## KUKLANIN GÜCÜ

Lon Nol, Sihanuk'un iktidardan düşürüldüğünü ilân ettikten sonra, «görevini» yerine getirmeye başladı. İlk olarak Sihanukville limanı Kuzey Vietnamlı gemilere kapatıldı, gerillalara gıda sağlama anlaşmaları iptal edildi ve cephane kamyonlarının geçişi yasaklandı. Zaten Amerikan Savunma Bakanı Laird darbeden hemen sonra :

«Kamboçya'da Kuzey Vietnam'ın faaliyetlerini kısıtlamak yolunda birtakım teşebbüslere girişileceğinden eminim» diyerek bağlantıyı ortaya koyuyordu.

Fakat Lon Nol ve diğer kuklaların gücünün yeteceği ve yetmeyeceği şeyler vardı. Eski bir polis müdürü olan Nol, 300 Kamboçyalıyı öldürmekte tereddüt etmedi ama, «ezeli düşman Vietnamlıların ülkeden atılacağını» vaadettiği halde kırkbin kişilik Kamboçya ordusunu bu «işi» yapmak için harekete geçirmeye cesaret edemedi ve patronunu bekledi.

Nisan'ın 29 unda uçaklar dolusu silâh ve cephane Güney Vietnam'dan Kamboçya'ya gelmeye başlamıştı ve kukla Lon Nol, hâlâ «yardım» diye yırtınıyordu. Nitekim, yardım için Asya'nın hemen hemen bütün satılıklarına başvurdu. Çankayşek, Suharto ve Park, aralarına katılan bu yeni kuklanın uçak, helikopter ve tank talebiyle ilk karşılaşanlar oldular.

## HABERLİ Mİ, HABERSİZ Mİ?

Bu sırada, büyük patron, hazırlıklarını tamamladığına kanaat getirmiş olacak ki, önce Güney Vietnam ordularını Kamboçya sınırından içeri soktu, bir gün sonra da Amerikan askerleri «Kamboçyalıları, Vietnamlıları ve de herkesi kurtarmak için» Kamboçya topraklarına sökün ettiler.

Bu arada bir de usul meselesi çıktı: Lon Nol, Kamboçya halkına iyice kepaze olmamak için, Güney Vietnam ve Amerikan askerlerinin Kamboçya'ya girerken kendisine haber vermediklerini iddia etti. Amerikan Dışişleri Bakanlığı ise gerçek bir patron gibi davrandı ve «Kamboç hükümetine haber verildiğini, fakat **haberleşme güçlükleri dolayısıyla** (!) bu haberin ulaşıp ulaşmadığını bilmediklerini» belirtti. Eh, kuklalar böyle birtakım «haberleşme güçlüklerine» alışık olmalıydılar, tabii!

Aslında, harekâtın plânları, daha 22 Nisan'da, Svay Rieng'e giden iki CIA ajanı tarafından Kamboç yetkilileri ile tartışılmıştı. Nitekim, Lon Nol, kimseyi kandıramayacağını anlayınca, Amerika'nın Kamboçya'daki harekâtının «komünist saldırısına karşı koymak için ve Kamboçya'nın tarafsızlığını (!) yeniden sağlamak için Amerika'dan istenen yardıma» bir karşılık olduğunu söylemek zorunda kaldı.

## «BARIŞÇI» AMAÇ

Hiç şüphe yok ki, Amerikan askerî harekâtı önce sivil yönetime rağmen başlamıştır. Pentagon ve Vietnam'daki Amerikan komutanlığı sivilleri bu batağa zorla sürüklemişlerdir. J. K. Galbraith'in belirttiği gibi, Amerika'da işler tersinedir ve askeri mekanizma başkana bağlı olacağı yerde, başkan askeri mekanizmaya bağlıdır.

Nixon, Kamboçya harekâtını sadece **açıklamıştır.** Saygon'daki Amerikan komutanı, esasen birkaç gün ön-

ceden Amerikan birliklerini Kamboçya'ya sokmaya başlamıştı ve Pentagon, Nixon'un en yakın arkadaşları olan Mitchell ve Kissinger aracılığıyla yürüttüğü baskıyı son haddine çıkarmıştı.

Amerikan yetkililerine göre, Kamboçya'ya saldırmanın amacı, «savaşı en kısa zamanda bitirmektir». Bunun için başlıca iki taktik hedef saptanmıştır :

1. Saygon'a sadece 60 kilometre uzaklıkta - fakat Kamboçya topraklarında - bulunan gerilla merkezlerini imha etmek, ya da daha gerçekçi bir olasılıkla, kuzeye, uzağa sürmek.

2. Kukla Lon Nol'e bir süre «rahat soluma» olanağı vermek, Kamboçya ordusunun istenilen biçimde yeniden eğitilip örgütlenmesini sağlamak.

Nixon'a göre, önümüzdeki aylarda Vietnam'dan 150.000 Amerikan askeri daha çekilecektir ve geri kalanların büyük bir riskle karşı karşıya kalmalarını önlemek için, gerillaların odak noktaları şimdiden tahrip edilmelidir.

Böylece «Vietnamlılaştırma» işi de, rahat yürütülebilecektir. Saldırının şakşakçıları, siyâsi amacın, «komünistleri barış masasına oturmaya razı edebilmek, böylece Amerikan askerlerinin çekilme hızını arttırmak» olduğunu söylemektedirler.

Bir Alman gazetecisi, Amerikan saldırısının amacının «fakir, zavallı ve silâhsız bir toplumu ezip geçmek, Amerikan esirlerinin intikamını almak» olmadığını ve «savaşı en kısa zamanda bitirmek» olduğunu yazmaktadır.

Ama Nixon, bu «pek barışçı amacın» ne mene birşey olduğunu ağzından kaçırmıştır :

«Amerika'nın ikinci sınıf bir ülke haline gelmesini ve yüzdoksan yıllık tarihinde ilk yenilgiyi kabul etmesini görmektense, iki dönem için başkan olarak kalacağıma tek bir dönemin başkanı olmayı tercih ederim... Eğer harekete geçmezsek, Amerika'nın bütün dünyadaki itibarı sarsılacak ve saldırıyı püskürtmek için Amerika'ya bel bağlayanlar hayâl kırıklığı duyacaklardır».

## AYRANI KABARANLAR

Gerçekten Kamboçya'da girişilen saldırı, Amerika'ya **bel** ve **gönül** bağlayan satılmışların ayranını kabartmış, bunlar heyecanlı demeçler vermeye koyulmuşlardır.

Tayland başbakanı Kittikaçorn, kendilerinin de hemen Kamboçya'ya asker yardımı yapmaya hazır olduklarını açıklamış; fakat Amerikan saldırısının ilk bir haftası tam bir başarısızlıkla sonuçlanınca ve de Kamboçya Tayland'dan hakikaten asker isteyince, «eh, biz şimdilik diplomatik ve politik yardım yapmayı tercih ediyoruz» demiştir.

Laos'ta Suvanna Fuma, Nixon'ın kararını «cesur bir karar olarak» karşılamış; Malezya'da Tunku Abdurrahman da «biraz daha gecikilseydi Kamboçya komünistlerin eline geçecekti» diye önemli bir kehanette bulunmuştur.

Güney Kore de diğerlerinden geri kalmayarak Nixon'u onaylamış ve Kamboçya ile diplomatik ilişkilerini yeniden kurma kararı almıştır.

Fakat asıl ilginç tepkiyi gösteren «sığıntı kukla» Çankayşek olmuştur. Çan, Nixon'ın bu saldırısını, «Amerikanın Asya politikasının nihayet değiştiğini - yani doğru yola girdiğini! - gösterdiği» için alkışlamaktadır. Çan'ın, eğer hâlâ bundan üç dört ay önceki fikrindeyse, bu «değişiklikten» yararlanarak Çin Halk Cumhuriyetini işgale kalkışması da beklenebilir! Nitekim, «acaba bir parsa koparabilir

miyim» diye işin içine hemen Çin Halk Cumhuriyetini karıştırmaya kalkışmış, Formoza radyosu aracılığıyla «Çin komünistlerinin 4000 kişilik bir kuvvetle Kamboçya'ya girdikleri» balonunu uçurmuştur. İşin daha garip tarafı, bütün dünya ajanslarının Formoza'dan gelen bu haberi ciddiye almalarıdır.

Endonezya'daki kukla Suharto'nun tepkisi ise, oyuncağı elinden alınmış çocuklarınki gibi olmuştur. Bilindiği gibi, Endonezya, Kamboçya'dan komünistlerin nasıl atılabileceğini tartışmak üzere bir konferans düzenlemek üzereydi ve bu konferansta «komünist saldırısı» takbih edilecekti. (Tabii, konferansın amacının Kamboçya'ya «barış getirmek» olduğunu söylemeye lüzum yoktur!) Suharto, Amerikalı dostlarının Kamboçya'ya konferanstan sonra saldıracağını hesaplıyordu. O zaman herşey çok güzel olacak, Suharto da kendine düşen görevi Endonezya'daki devrimcileri temizleyerek yerine getirmeye çalışacaktı. Amerika, doğrusu ya, Kamboçya'ya konferanstan önce saldırarak pek ayıp etmişti: Suharto, eseflerini bildiriyordu!

Yunan dışbakanı Pipinellis de güzel bir örnek verdi: Hem saldırıyı onayladı, hem de Nixon'ı eleştiren bazı «kendini bilmez» Avrupalı liderleri kınadı!

Vietnam'daki savaş sayesinde sadece geçen yıl 507 milyon dolar kâr eden Japon işadamlarının temsilcisi başbakan Sato da, saldırının gerekli olduğunu belirtti!

Bunların yanında Hollanda ve Avustralya hükümetleri de Amerika'yı desteklediklerini bildiren demeçler vermeyi ihmal etmediler.

## METROPOLDE OLANLAR

Oysa, Amerika'da işler daha başka bir tarzda gelişiyordu. Amerikan üniversite ve kolejlerindeki öğrenciler, daha Amerikan askerinin Kamboçya'ya girdiğinin açıklanmasından önce ayaklanmışlardı ve 30 Nisandaki Ohio olaylarında yüzlerce yaralı verilmişti. Bunu izleyen günlerde Pennsylvania, Utah, New Mexico, California, Illinois, Indiana, Oregon, Wisconsin, Stanford, Cincinati, Maryland, Princeton, Boston, Seaton Hall, Kent, Columbus, Columbia, NotreDame, Georgetown, Minnesota, Western Reserve, Fredericksbourg, Finch, Lexington ve daha 400 kadar kuruluşta boykot ve işgaller oldu. Ulusal Muhafız Güçleri, Vietnam'dakinden aşağı kalmayacak şiddette ateş açtılar, dört genç öldü.

Zenci öğrenciler, başlangıçta gösterilere katılmayı reddettiler ve bir zenci öğrenci lideri bunun nedenini şöyle açıkladı : «Zenci öğrencilerin bir meselesi olunca beyazlar bunu hiçbir zaman desteklemiyorlar. Bunun yanısıra, zenci öğrenciler genellikle fakirdirler ve kendi başlarının çaresine bakmak zorundadırlar. Polisle bir çatışma halinde zenci öğrenciler hapis cezaları almaktadırlar. Beyaz öğrencilerin ise aileleri zengin olduğu için, çocuklarının başını dertten kurtarabilmektedirler.»

Ama, Ulusal Muhafız Güçleri bu meseleyi de hallettiler ve bir zenci öğrenciyi öldürerek esas protesto gücünün karaderililere geçmesini sağladılar. Belki de, Pentagon beyaz çoğunluğu gösterilere karşı çıkarmak için başka bir çare bulamadığından bu yola saptı.

Gösteri ve protestolar sadece öğrenciler tarafından yapılmıyordu. Smokinli, elleri mumlu« Demokratik Hareket Taraftarı Amerikalılar» derneğinin üyelerinden hippilere ve papazlara kadar her kattan insan protesto hareketine katıldı. Son gösterilerden birini, dokuma ve genel hizmetler işçileriyle

öğrenciler birlikte düzenlediler.

Gösterisiz protestolar ise daha çok senatörlerden ve bazı hükûmet yetkililerinden geldi. Barışçılığı ile tanınmış Mansfield meclis muhalefetinin başını çekti. Nixon'ın gençlik işleriyle görevli yardımcısı Anthony Moffet, gençlere karşı «anlayışsız» davranıldığı için görevinden istifa etti. Beş senatörün açtığı direnme kampanyasına onbine yakın cevap geldi. Direnme kampanyasına katılanlar, aynı zamanda, kampanya giderleri için de 150.000 dolar para topladılar. Gelen katkılar 5-25 dolar arasında değişiyordu. Savaşa karşı çıkanlar, savaşın nimetlerinden yararlananlar olmayacaktı elbet. Savaşın bütün yükünü çeken düşük gelirli tabakalar, savaşın bitebileceği umuduyla kampanyaya katılıyorlardı.

Protesto edenlerin arasına Boston Kardinali ile Chicago'nun önde gelen işadamlarından Erwin A. Salk da katıldı. Salk, «dünyada hiçbir askeri diktatörlük yoktur ki, Amerikan hükûmeti tarafından desteklenmesin» dedi.

Bu arada, Ohio'da 4 genci öldüren katil Ulusal Muhafız Gücü komutanı ile yaşlı bir senatör araşında «bunak yalancı» ve «pis mahlûk» düzeyinde bir tartışma yer aldı.

Gallop'un ve CBS'in yaptıkları halkoyu araştırmaları, cevap verenlerin yarısından fazlasının saldırıyı onayladıklarını gösterdi. Bunlardan cesaretlenen Agnew, göstericileri ve bütün muhalifleri «efemine züppeler» ve «Hint fakirleri» diye adlandırdı.

Kongre, başlıca iki teşebbüse girişti, fakat başaramadı. Bir plân, Güneydoğu Asya'daki savaşın ödeneğini kesmekti. Fakat, tekelci basın, bu öneriyi «hürriyet uğruna çarpışmakta olan evlâtların yiyeceğini ve silâhlarını elinden almak» şeklinde yansıttığından, öneriye karşı büyük tepki doğmuştu. Esasen Kongre'nin de, Amerikan ekonomisinin temel dayanağı olan savaş harcamalarını kısmaya yanaşması pek olacak şey değildi.

İkinci öneri ise, Nixon hakkında Anayasaya uygun davranmadığı gerekçesiyle soruşturma açılması idi ve bütün Anayasa tartışmaları gibi sonucu belli olmadı.

Eski katil Lyndon B. Johnson da, Amerikan halkını Nixon'ı desteklemeye çağırdı ve onun «bütün hürriyetseverlerin desteğini ve duasını aldığını» belirtti.

Bu süre içinde Nixon, yalan söylemenin rahatlığı içinde edebiyat yapmakla meşguldü: «Sizlerden beni desteklemenizi istemiyorum. Fakat, dünyanın öteki ucunda, şan ve şeref için değil, toprak kazanmak için değil, fakat genç kardeşleri ve çocukları barış ve özgürlük içinde yaşasın diye mücadele eden kahraman ve cesur evlâtlarınızı destekleyin»

Nixon, yüzsüzlüğü de ele almıştı ve gençliğin protestosunu bildirmek üzere gelen kız ve erkek öğrencilere ragbi takımlarından, Kaliforniya plajlarındaki su kayağı yarışlarından haber soruyordu. Öğrenciler, tabii Nixon kadar rahat değildiler ve Beyazsaray'dan «bu kadar saçmalayan bir başkan olamaz» diye ayrılacaklardı.

Tekelci basının Amerikan halkına telkin etmeye çalıştığı «daha iyi yollar» önerisi tutmuşa benziyor. «Daha iyi yollar», sokaklara dökülmek yerine, Beyazsaraya dilekçe göndermek, hükûmet ve Capitol'dakileri **ikna** etmek, üniversitelerde eğitim ve ikna kampanyaları düzenlemek, barışçı kongre adaylarını desteklemek gibi şeylerdir. İşlerin böyle düzelebileceğine inanan bazı öğrenciler, şimdi senatör ve temsilcileri ikna etmeye çalışıyorlar.

Şimdilik, Amerika'daki gösterilerin en umut verici yanı, gençlerin toplumun öteki katlarıyla ve özellikle işçi sınıfı ile ilişkiler kurmaya başlamış olmaları.

## FİYASKO

Herkes Amerikan saldırısının dünya çapındaki yankılarıyla ilgilenirken acaba Kamboçya'daki harekât nasıl gelişmektedir? Amerikan harekâtı amacına ulaşmış mıdır? Kamboçya'daki devrimci güçlerin başarısı ne olmuştur?

Amerikan kaynaklarına bakılırsa, Kamboçya'da ne gerillacı kalmıştır ne de herhangi bir muhalif. Herkes ya kaçmıştır, ya da ölmüştür! Kuzey Vietnamlılar, daha Amerikan askerleri girmeden ölmeye başlamışlardır. İlk gün üç Güney Vietnam askerinin ölüp iki Amerikalı «danışmanın» yaralanmasına karşılık 330 Kuzeyli asker ölmüştür!

İlk üç günde ölen Kuzeyli sayısı 500, Amerikalı sayısı 8 dir! Onuncu güne kadar ölen kuzeylilerin sayısı 3700 e, tutsak olanların sayısı da 1000 e ulaşmıştır! Ölü sayısı onikinci günde 5000 e çıkmış, kahraman Amerikalılar ise sadece 88 ölü vermişlerdir! Onbeşgünlük bilânçoda Kuzeylilerin 7000 ölüsü vardır, Amerikalıların ise 101! Demek ki, günde ortalama 500 Kuzeyli ölmektedir!

Ele geçirilen silâh, cephane ve malzemenin ise haddi hesabı yoktur. Bütün devrimci üsler tahrib edilmiştir ve Saygon'daki elçi Ellsworth Bunker'e göre, bu lojistik üslerin tahribi Amerika'ya on ay kazandırmıştır.

Aslında, Amerikan ve Güney Vietnam birliklerinin Kamboçya harekâtında büyük başarı sağladığı iddiası, **kuyruklu bir yalandır.** Vietnamlı ve Kamboçyalı devrimciler, gerilla stratejisine uygun olarak, düşman saldırırken geri çekilmektedirler ama, önemli bazı mevzileri de ele geçirmeye devam etmektedirler. Harekât başlamadan önce başkent Nom Pen çevresine kadar gelmiş bulunan devrimciler, saldırının başlamasıyla birlikte kuzeydoğuya doğru çekilmektedirler. Harekât sırasında ülkenin her yanından devrimci ordu saflarına katılmalar olmaktadır. Memot plântasyonunda çalışanların büyük çoğunluğu gerilla birliklerine girmişlerdir. Atoba ve Souk kentlerini ele geçiren devrimciler Amerikan saldırısının beşinci gününde karşı harekâta geçmişler, saldırganların dört birliğini yokederek başkentin 45 kilometre yakınına kadar gelmişlerdir. Bu arada, devrimci birlikler, kentlerde Kamboç kukla yönetimi tarafından tutuklanmış Vietnamlı göçmenleri de serbest bırakmaktadırlar.

Amerikan birlikleri, başarılarının (!) tadını çıkarmak için girdikleri köylerde sivillerin evlerini yağma edip yakmaktadırlar. Amerikalıları en çok sinirlendiren, hiç bir gerilla üssü ele geçirememeleri olmuştur.

Bu arada Snuol olayı Amerikalı saldırganları çılgına çevirmiştir. Snuol'ün çevresini saran Amerikalı birlikler, kesin bir direnme ile karşılaşmışlar, önemli sayıda kayıp vermişler, hâttâ geri çekilmişlerdir. Bir süre sonra, kenti tamamen bombardıman edip içeri girdiklerinde tek bir ölü ya da diri Vietnamlı bulamamışlardır. O zaman bütün dükkânları ve evleri yağma edip yakmışlardır.

Saldırganlar, umdukları hedefi karşılarında bulamayınca önlerine gelen herşeyi tahrip etmekteirler. İki bin kişilik bir Kamboç köyünü tümüyle yoketmeleri de bu çılgınlığın bir sonucu olmuştur.

Fiyasko, Nixon'u da etkilemiş ve 12 Mayıs'ta yaptığı konuşmada, «her ne kadar yeraltı karargâhı ele geçirilemediyse de, pek çok mühimmatın ele

## SAHTEKÂRLIK

geçirilmesi harekâtın başarısını göstermektedir» diye saçmalamıştır.

Amerikan kaynaklarına göre, Amerikalı birliklerin bir kısmı Vietnam'a dönmeye başlamışlardır. Bu, eğer Amerikan kamuoyunu aldatmak için çıkarılan haberler serisinden değilse, dönme sebebi herhalde umutların kırılmasıdır.

Amerikalılar, Nixon'un söylediği iki aylık süre içinde Kamboçya harekâtının sona ermeyeceğini anlamışa benzemektedirler. Nitekim, Nixon'un bütün vaadlerine rağmen Amerikalıların % 54'ü birliklerin iki yıldan önce çekilemeyeceğine inanmaktadır.

Agnew, daha saldırının üçüncü gününde Amerikalı birliklerin 8-10 hafta Kamboçya'da kalabileceklerini belirtmiştir. Esasen Amerikalılar çekilse bile, Güney Vietnam kukla ordusunun orada daha epeyi kalacağı belli olmuştur. «Vietnamlılaştırma», her halde Kamboç halkını da kapsamaktadır!

**Figaro** yazarı Max Clos'ya göre, Amerika söylediği tarihte kuvvetlerini geri çekse bile, bir süre sonra yeniden Kamboçya'ya girmek zorunda kalacaktır.

«Saldırının süresi» ile ilgili olarak çevrilen dolaplardan daha ilginç bazı sahtekârlıklar da, Kamboçya haberlerine çeşni katmaktadır. En güzel örneklerden biri Savunma Bakanı Laird tarafından verilmiş; bakan, eğer Kamboçya harekâtına misillemeye girişilirse Johnson'ın durdurduğu Kuzey Vietnam bombardımanlarının yeniden başlatılacağını açıklamıştır. Oysa, Kuzey Vietnam'ın bombalanmasına bu açıklamadan iki gün önce başlanmış bulunuyordu ve 100 Amerikan uçağı, Kuzey Vietnam'ın 100 mil içerilerindeki yerleşilmiş topraklarda «hür dünyayı koruma», yani çocuk ve kadınları öldürme görevlerini yerine getirmeye başlamış bulunuyorlardı. Sahtekârlık ortaya çıkınca da, Amerikalı «yetkililer» pek şaşırdılar ve biri bombardımanın sadece «keşif uçuşu yapan silâhsız (!) uçaklara uçaksavar ateşi açılması dolayısıyla yapıldığını» söylerken başka biri «bazı depolar uçurulduysa da, bombalamama politikasında bir değişiklik yapılmadığını (!)» söylediler :

Bir başka sahtekârlığı da TIME dergisi üstlendi. TIME, yazarlarının hayalgücünün mükemmelliğine güvenerek bir bomba patlattı :

«Devrik Sihanuk'un eşi Prenses Monique, komünist ülkelerden Kamboç'a gelen silâhları, üvey annesi Oum Manorine ile birlikte şefliğini yaptıkları bir çete aracılığıyla ve dolar karşılığında Vietkong'a satmaktadır!»

Kargaların bu habere ne kadar güldüğünü pek bilemiyoruz ama, TIME'ın bu haberden sonra ağababalarının gözüne biraz daha girmiş olduğu kesindir. Fakat öyle görünüyor ki, eğer Kamboçya'da gerçekten bir silâh karaborsacısı varsa o da kukla Lon Nol'dür. Başa geçer geçmez, elindeki 50.000 - bir iddiaya göre 30.000- kişilik ordunun ihtiyacını karşılama gerekçesiyle Amerika'dan 400.000 kişilik askeri malzeme ve donatım istemiştir! Sonra Amerikalıların o kadar da saf olmadıklarını anlayıp talebini 200.000 kişilik malzemeye indirmiştir.

## «YENİ VİETNAMLAR» ÇÖZÜMÜ YAKLAŞTIRIYOR

Vietnam'ın en büyük özelliği, emperyalizme karşı, dünya devrimci hareketinin en güçlü direnme noktası oluşudur. Ondokuzuncu yüzyılın sonlarından beri, emperyalizme karşı sıcak savaş veren ve emperyalist devleri te-

ker teker yenilgiye uğratan Vietnam halkının kaderi, Amerikanın genişleyen saldırısından sonra diğer Güneydoğu Asya ülkelerindeki halkların kaderine iyiden iyiye bağlanmıştır.

Devrimci güçler bakımından, Amerika'nın hareketi Laos ve Kamboçya'ya sıçratması, zararlı değil yararlı olmuştur. Emperyalizmin bu bölgeden atılması, son saldırıdan sonra daha kolaylaşmıştır. Tekelci kapitalizmin girdiği çıkmaz, Güneydoğu Asya'da edebiyat olmaktan çıkıp, somut hale gelmiştir.' Amerikan emperyalizmi, ne kadar çok yerde ve ne kadar geniş bir alanda savaşmaya zorlanırsa o kadar çabuk geberecektir.

Bundan üç yıl önce büyük devrimci Guevara, Havana toplantısına gönderdiği bildiride, emperyalizmi yıkmanın yolunun «daha çok Vietnamlar» yaratmaktan geçtiğini belirtiyordu. «Çok sayıda Vietnam» emperyalizmi köşesine kıstıracak ve dünya sosyalist cephesinin zaferini yakına getirecekti. Tabii, daha çok Vietnam'ın bir işe yaraması için şu şartlar zorunlu idi :

1. Herşeyden önce, «yeni Vietnamlardaki» devrimci unsurlar, emperyalizme karşı zorlu bir savaş vermeye hazırlıklı olmalıydılar;

2. «Yeni Vietnamlar» emperyalizmi şaşkına çevirebilecek bir ortak strateji ve taktik uygulamalıydılar;

3. Sosyalist blok, «yeni Vietnamları» bütün gücüyle ve nazlanmadan desteklemeliydi.

Guevara, başka bir bildirisinde de şunları söylüyordu :

«Emperyalizm, tek tek birçok savaşta yenilmiştir. Fakat dünyada hâlâ küçümsenemeyecek bir güce sahiptir. Nihâi ve kesin yenilgi, ancak hep birlikte, ortaya koyacağımız çaba ile ve özveri ile gerçekleştirilebilir.»

## KURTULUŞ CEPHESİ GÜÇLENİYOR

Kamboçya saldırısından sonra devrimci cephenin durumu nasıldı? Bunu incelemeye, Kamboçyalı devrimcilerden başlayalım.

Kamboçya Ulusal Kurtuluş Cephesi, Sihanuk'un temsil ettiği **burjuva düzenini değiştirmek üzere** kurulmuş ve **silâhlı** eylemde bulunan devrimci bir kuruluştur. Cephedeki aktif gerilla sayısı, kesin olarak bilinememekte ve 1500-5000 arasında çeşitli tahminler yürütülmektedir.

Kurtuluş Cephesi, Amerikan saldırısından ve Sihanuk'un devrilmesinden önce, oldukça önemli başarılar elde etmiş ve Kamboçya hükûmet kuvvetlerini yıldırmıştır. Battambanng, Kompong Cham, Kampot ve Kompong Speu, devrimcilerin özellikle başarılı olduğu bölgelerdir.

Kurtuluş Cephesi'nin eylemleri ve başarı şansı, Sihanuk yönetiminin her tedbirinden sonra daha da artmıştır. Lon Nol'ün Sihanuk'un başbakanı olmasından sonra solu yasadışı ilân etmesi, gerilla eylemini arttırmış; Battambang köylülerinin ayaklanması vahşi bir biçimde bastırıldıktan sonra ise devrimci eylem bütün Kamboçya'yı sarmıştır. 1968 yılı sonlarında Kamboçya'nın 19 ilinin 11 inde ayaklanmalar başlamıştır. 1969 başlarında Sihanuk geniş çapta gerilla temizliğine girişmiş ve devrimci örgütleri yıktığına dair açıklamalar yapmıştır ama, gerillaların eylemleri daha da yoğunlaşmış, demiryolları ve limanlar uçurulmuş, taşıtlar tuzağa düşürülmüş ve kırsal bölgelerdeki ordu karakolları yokedilmiştir. Kasaba ya da kentlerdeki hükûmet temsilcileri, bulundukları bölgede Kurtuluş Cephesi'nin eylemlerini

## MÜCADELE DÜZEYİNDE DEĞİŞİKLİK

duyunca, soluğu başkentte alır hale gelmişlerdir. 1968 başından 1969 sonuna kadar yüz kadar öğretmen, görevlerini bırakarak Kurtuluş Cephesi'ne katılmışlardır.

Amerikan saldırısından sonra, Kurtuluş Cephesi, Sihanuk'un Pekin'de kurduğu hükûmet ile ittifak haline girdi ve şu taktik komutları bütün gerilla guruplarına yaydı :

1. Kurtuluş hareketlerini şu üç kolda en kısa zamanda örgütleyin: Gerillalar, bölgesel güçler, düzenli ordu. Bu güçlerin tamamiyle kuruluşunu beklemeden saldırılara geçin.

2. Düşman kuvvetlerine karşı azimle çarpışın, üslerini ve tesislerini yıkın, gelişmelerini önleyin. Kurtuluş Cephesi komutanlığının ve yeni hükûmetinin kuruluşu için Prens Sihanuk'un verdiği demece harfi harfine uyun. Halka ve bütün dünyaya, ulusumuzun bağımsızlık ve egemenlik için giriştiği mücadelenin haklılığını anlatın.

3. Kamboç halkıyla hem içte hem dışta dayanışma kurun. Saldırganlara ve uşaklarına karşı kurtuluş politikamızı destekleyen Çinhindi uluslarıyla dayanışma bağlarınızı sıkılaştırın.

4. Yurttaşlarımızın can ve mallarına kayıplar verdirmeyin. «Halk ile ordu, su ile balık gibidir» sözüne harfi harfine uyun.

Sihanuk'un devrilmeden önceki tutumunda da belli bir değişiklik görülmektedir. Anlaşılan, Pekin'de kurulan sürgün hükûmeti ve Sihanuk, hiç olmazsa belli bir dönem için güçlerini Kurtuluş Cephesi ile birleştireceklerdir.

Sihanuk'un asıl gücü, kendisini oldukça seven köylülere dayanmaktadır. Köy reisleri, Sihanuk'un devrilmesine çok kızmışlardır ve Amerikan saldırısına karşı çıkmaktadırlar.

Amerikan saldırısından bir ay önce Sihanuk, Kamboçya halkına Pekin'den gönderdiği bildirisinde gerici Lon Nol hükûmetine karşı barışçı gösterilerde bulunulmamasını, bunun pisipisine ölmekten başka bir işe yaramayacağını, Lon Nol ve Amerika'ya karşı ancak ormandaki gerilla güçlerine katılınarak, silâhla mücadele edilebileceğini anlatmaya çalışıyordu. Aynı bildirinin sonunda Sihanuk, «çok kısa zamanda anavatanıma ormandaki halk direnişine katılmak üzere döneceğime söz veriyorum» demekteydi.

Batılı kaynaklara göre, Kamboçya halkının devrimci gerilla birlikleri haline getirilmesi -askeri ve politik eğitim ile birlikte hücre örgütünün kurulması- en az altı ay ve en çok bir yılda yapılabilecektir. Kamboç halkının henüz örgütlenmemiş olması, gerilla yöntemlerinde bazı uygulama güçlükleri yaratmaktadır. Pekin'e göre, Kamboçya'da «durum, uygun ve mükemmel» dir. Seçilecek strateji «uzatmalı savaş» tır.

## DEVRİMCİ DAYANIŞMA GELİŞMEKTEDİR

Çin Halk Cumhuriyeti ve Sovyetler Birliği'nin Kamboçya meselesi karşısındaki tutumları, umut vericidir. Hiç olmazsa bu konu ile ilgili olarak, birbirilerine saldırılarına ara vermişler ve **ikisi de Güneydoğu Asya'daki devrimcilere yaptıkları yardımı arttıracaklarını vaad etmişlerdir.** Mao'nun ayrıca yayınladığı bildiride, Çin'in kendi toprak bütünlüğüne saldırılmadıkça Çinhindi anlaşmazlığına doğrudan karışmayacağı bildirilmiştir.

Çin, Kamboçya saldırısını «emperyalizmin ezilen uluslara karşı yürüttüğü saldırı savaşında yeni bir aşama ve

bir gangster zihniyetinin sonucu olduğunu» ilân etmiştir.

Sovyetler Birliği de Amerikan mantığının açıklandığı kadarıyla pek garip olduğunu ve «bir ülkenin topraklarına giren bir saldırganın, askerlerinin, yani işgalcilerin yaşamının tehdid edildiğini öne sürerek, başka bir ülkeye daha girmesinin» hangi akla hizmet etiğinin pek karanlık kaldığını belirtmiştir. Ve «eğer Amerika askerlerinin hayatını korumak istiyorsa, tek yapılacak şeyin onları Amerika'ya geri getirmekten ibaret olduğunu» söylemiştir.

Diğer sosyalist ülkeler de, Pekin'de kurulan Sihanuk hükûmetini tanıyarak ya da bildiriler yayınlayarak, Güneydoğu Asya devrimcilerinin yanında olduklarını belirtmişlerdir.

Öte yandan, emperyalist ülkelerde ve sömürülen ülkelerde de Kamboçya saldırısını kınayan ve Güneydoğu Asya'lı devrimcilerin yanında yeraldıklarını açıklayan geniş halk kitleleri protesto gösterilerine girişmişlerdir.

## EMPERYALİZMİN SONU GELİYOR

Amerikan saldırısından önce kurulan Çinhindi Birleşik Kurtuluş Cephesi'nin önderliğinde yürütülen devrimci savaş hergün biraz daha gelişiyor ve Çinhindi halkları «birlikte eylem» yapmaya hergün biraz daha alışıyorlar. Amerikan emperyalizminin saldırısının doğrudan doğruya kendi varlıklarına yöneldiğini daha iyi anlıyorlar. Ve yeni Vietnamların savaş çığlıkları arasına bir ses daha karışıyor: Emperyalizmin, ve onunla birlikte her türlü sömürünün tabutunu hazırlayan çekicin sesi.

KENAN SOMER

DÜNYA DEVRİMCİ HAREKETİNDEKİ BAŞLICA İKİ ÇİZGİNİN ÖZETİ

# İKİ KİTAP İKİ ÇİZGİ

Dünya komünist hareketinde, «Çin-Sovyet çatışması» şeklinde adlandırılan bölünme, 1962 yılından beri su üzerine çıkmış bulunuyor. Çin-Sovyet çatışması denilen şey, aslında dünya komünist hareketinin starateji ve taktiği gibi temel meseleler üzerinde, dünya komünist partileri arasında patlak veren esaslı bir anlaşmazlıktan başka bir şey değildir. Bu anlaşmazlığın etkisi, sadece dünya komünist hareketinin sınırları içinde kalmamakta, bütün devrimci hareketler arasındaki sıkı ilişki nedeniyle, dünya devrimci mücadele süreci üzerinde, şu ya da bu şekilde, kendini duyurmaktadır.

Anlaşmazlığın en göze görünür belirtisi, başta Çin ve Sovyet ideologları tarafından yürütülen, dünya çapındaki şiddetli ideolojik mücadeledir. Dünya hemen her gün, bu mücadelenin yeni bir «ürün»üyle karşılaşıyor. Bu ürünlerin, çoğunlukla, yenilir yutulur şeyler olmadığı da meydanda. Gene de, ağaçların çokluğundan ormanı görememe tehlikesine karşı, bütün bu ürünleri belirli bir çerçeve içinde değerlendirmek gerek. Bu çerçeveyi nerede bulacağız? Bu çerçeveyi marksizm-leninizmin evrensel ilkelerinden, genel kanunlarından başka nerede bulabiliriz? Öyleyse, bunu bize ancak uzun ve çetin teorik çalışma ve araştırmalar verebilir. Ne var ki, bu uzun ve çetin teorik çalışma ve araştırmalarla birlikte, hattâ bu uzun ve çetin teorik çalışma ve araştırmalara girişmek için bile, gerek çağımızın anlaşmazlık konusu olan meseleleri, gerekse bu meselelerin çözümü bakımından önerilen iki ana çizgi konusunda, kabaca da olsa, belirli bir fikir sahibi olmak da zorunlu bir şey. Bu zorunluluğa, tam ve kapsayıcı bir biçimde olmasa bile, ideolojik mücadele alanında formüle edilen tezler, daha doğrusu bu tezleri derli toplu bir şekilde içeren yapıtlar bir cevap verebilir. Basite indirgemenin sağlayacağı kolaylıktan yararlanarak, bu iki ana çizgiden birine «Çin Çizgisi», öbürüne de «Sovyet Çizgisi» dersek, örneğin «Çin Çizgisi» üzerine belirli bir fikir sahibi olunmasını sağlamak bakımından, elimizin altında ilginç bir belge bulunduğunu söyleyebiliriz: Lin Piao'nun «Yaşasın Halk Savaşının Zaferi» (Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 5, Ankara, 1968). Buna karşılık, «Sovyet Çizgisi» için, henüz dilimize çevrilmemiş bulunan bir belgeden yararlanabiliriz. Sovyet yazarı A. Yakovlev'in «Le Systéme Socialiste Mondial et le Mouvement de Libération Nationale» (Dünya Sosyalist Sistemi ve Millî Kurtuluş

Hareketi) adlı kitapçığı da, aynı nitelikte, üstelik Lin Piao'nun formüle ettiği tezleri yer yer doğrudan doğruya tartışma konusu yapan, eleştiren bir belge. Bu bakıma, bu belgelerden hareketle, tabii pek de dostane olmayan bir dialog havası içinde, dünya devrimci mücadele sürecinin iki ana çizgisi üzerine belirli bir fikir sahibi olmak, hiç değilse bu konuda bir ilk yaklaşım yapmak mümkün. Bu nedenle, zaman zaman kişisel açıklamalara yer verilmiş de olsa, bu yazı aslında geniş bir özetleme çalışması niteliği taşıyacaktır.

Ama asıl konuya geçmeden önce, dünya komünist partileri arasındaki bölünmenin nasıl değerlendirildiği üzerinde de kısaca durmak istiyorum. Partiler arasındaki ayrılıkların, partilerin mücadele şartlarının farklılığı objektif temeline dayandığı şeklindeki bir görüş, hayli yaygın bir kanıyı ifade ediyordu, ve ihtimal, gene de öyledir. Bunun yanı sıra, son zamanlarda farklı bir görüş yaygınlık kazanıyor. Örneğin, Fransız Komünist Partisi Genel Sekreter yardımcılarından Georges Marchais, geçen yıl, bu konuda Fransız Komünist Partisi Merkez Komitesinde şöyle söylüyordu :

«Partiler arasındaki ayrılıklar, son tahlilde, şu ya da bu partinin, bilimsel sosyalizmle, uluslararası işçi hareketi mücadelesinin temel ve genel ilkeleriyle, proleter enternasyonalizmiyle olan ayrılıklarından başka bir şey değildir. Her komünist partinin bağımsızlık ve egemenliğini büyük bir önemle belirtmek, milli ölçüdeki sınıf mücadelesi meselelerine her parti tarafından getirilen çözümlerin farklılığını normal ve olumlu karşılamakla beraber, netice itibariyle şu ya da bu tutumun yanlış olduğunu söylemeye müsaade eden evrensel ilkelerin, genel kanunların mevcut olmadığını iddia etmek anlamına gelen göreci (relativiste) görüşle şiddetle mücadele ediyoruz».

Bu konu üzerinde daha fazla durmadan, «çizgi» lere geçelim.

## I. ÇİN ÇİZGİSİ

Lin Piao, bu kitapta, Mao Çe-tung'un «marksizm-leninizmi yaratıcı bir biçimde zenginleştiren ve geliştiren» (s.7) halk savaşı teori ve siyasetini açıklamağa, ve bundan, evrensel bakımdan geçerli sonuçlar çıkartmağa çalışmaktadır. Bunun için, herşeyden önce, Çin devrim deneyini ele alıyor.

Çin halkının yüzyıldan bu yana emperyalizme karşı verdiği sayısız savaşlardan tam zaferle sonuçlanan ilki, Japonyaya karşı verilen Direnme Savaşı olmuştur. Direnme Savaşı, yarı-sömürge, yarı-feodal güçsüz bir ülkenin, güçlü bir emperyalist ülkeyi dize getirdiği bir savaştı. Üstelik, bu savaşa katılmak zorunda kalan Kuomingtang, savaş içinde Japonya'ya pasif direniş, ve savaşın yöneticisi Çin Komünist Partisine aktif muhalefet siyasetini izlemiştir. Buna rağmen, direnme savaşının tam zaferle sonuçlanması, Mao Çe-tung tarafından formüle edilen halk savaşı strateji ve taktiklerinin uygulanmasıyla mümkün olmuştur. 1946 yılından sonra başlayan Üçüncü Devrimci İç Savaş içinde, halk savaşı daha da geliştirilmiş ve 1949 yılında Halk Kurtuluş Savaşı kazanılarak, emperyalizmin, feodalizmin, ve bürokrat kapitalizminin ülkedeki egemenliği sona ermiş ve Çin Halk Cumhuriyeti kurulmuştur. Çin Halkının zaferinden sonra, Asya, Afrika ve Latin-Amerikadaki milli kurtuluş hareketleri yeni bir tarihi evreye girmiş bulunuyor.

Lin Piao'ya göre, «Japon emper-

yalistlerinin dün Çinde ve Asyanın öteki kısımlarında giriştikleri hareketleri, bugün Amerikan emperyalistleri dünya ölçüsünde tekrarlıyorlar». Öyleyse, «birçok ülkelerin halkları için, halk savaşını iyice öğrenmek ve bunu Amerikan emperyalizmine ve onun uşaklarına karşı bir silâh olarak kullanmak kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelmiştir». Ne var ki, «Amerikan emperyalistleri ve Kuruşçef revizyonistleri halk savaşını önlemek ve kösteklemek için ittifak halindedirler» (s.8).

Böyle olduğu içindir ki, Halk Savaşı teorisinin özü, dünya devrimci hareketi bakımından, canalıcı nitelikte pratik bir önem taşımaktadır.

## ESAS ÇELİŞME

Halk Savaşı Teorisinin özünü açık ve yalın bir biçimde sunabilmek için, ilk olarak, Direnme Savaşı döneminde esas çelişme (çeviride «temel çelişme» deniyor) ve Partinin izlediği yol üzerinde duruyor Lin Piao.

Bu bölüm, «esas çelişme» kavramına büyük bir açıklık getirici nitelikte.

O sıralarda, Çinde varolan sayısız çelişmelerden iki tanesi, uzun süredir büyük bir ağırlık taşıyordu. Başta gelen bu çelişmelerden biri, **emperyalizm** ile **Çin milleti,** öbürü de, **feodalizm** ile **halk yığınları** arasındaki çelişmeydi. (Çeviride, bu iki çelişmeden, «iki temel çelişme» olarak sözediliyor). Çinin, «yüz yıldan buyana, emperyalizme karşı sayısız savaşlar veren», yani emperyalist bağımlılık ilişkileri içinde bulunan (o sıralarda) bir ülke olduğu düşünülürse, son tahlilde, emperyalist güçlerle antiemperyalist güçler arasındaki esas çelişmenin, kendini bu iki çelişme düzeyinden birinde, yani ya **emperyalizm** ile **Çin milleti** arasındaki çelişme olarak **ulusal** planda, ya da **feodalizm** ile (çünkü o sıralarda büyük ağırlık taşıyan üretim biçimi budur) **halk yığınları** arasındaki çelişme olarak **sınıfsal** planda gösterebileceği anlaşılır. Nitekim, Japon emperyalizminin silâhlı saldırısından önce, esas çelişme, kendini **sınıfsal** planda gösteriyordu: «Mukavemet Savaşının patlak verişinden önceki on yıl boyunca, emperyalizmin, büyük toprak sahiplerinin ve büyük burjuvazinin çıkarlarını temsil eden gerici Kuomintang kliği, Çin halkının çıkarlarını temsil eden Çin Komünist Partisine ve komünistlerce yönetilen işçi ve köylülerin Kızıl Ordusuna karşı bir iç savaş sürdürdü» (s.9). Ama Japon emperyalizminin silâhlı saldırısından sonra, esas çelişmenin düzeyi değişmiş ve esas çelişme sınıfsal plandan ulusal plana kaymıştır: «Japon emperyalizmi... özellikle 1935 ten sonra, daha da ileri gitti, ve topraklarımızdaki nüfuzunu gitgide derinleştirerek, Çine karşı saldırılarını adamakıllı genişletti. **Böylece, istilasının bir sonucu olarak** Japon emperyalizmi, Çin ulusu ile kendi arasındaki çelişmeleri aşarı derecede keskinleştirdi ve **Çin içindeki sınıf ilişkilerinde büyük ölçüde değişikliğe yol açtı** (altlarını ben çizdim. K.S.). İç savaşa bir son vermek ve Japon saldırısına karşı birleşmek, halkın ulus ölçüsünde zorlayıcı bir talebi hline geldi» (s. 10.).

«Japon saldırısının bir sonucu olarak... Çin'in Japonya ile milli çelişmesinin keskinleştiğini inkâr eden «sol» oportünistlere karşı azimle mücadele eden Mao Çe-tung, «Japonların, Çin'i bir Japon sömürgesi haline getirme çabalarının Çin ile Japonya arasında-

ki çelişme'yi keskinleştirdiğini ve bunu temel bir çelişme (yani esas çelişme-K.S.) haline getirdiğini ortaya koydu» (s. 11).

Esas çelişmenin ulusal plana kayması, Çin içindeki sınıf çelişmelerinin yok olması anlamına değil, sadece yapılaşmış bir karmaşık bütün teşkil eden çelişmeler arasındaki hiyerarşinin değişmesi, sınıf çelişmelerinin bu defa tâli çelişmeler düzeyine düşmesi anlamına gelir: «Şüphesiz, Çin içindeki sınıf çelişmeleri, örneğin, halk yığınlarıyla feodalizm arasındaki çelişme, köylülerle toprak ağaları sınıfı arasındaki çelişme, proleterya ile burjuvazi arasındaki çelişme, köylüler ve şehir küçük burjuvazisi ile burjuvazi arasındaki çelişme, gene duruyorlardı. Ama bunların hepsi, **Japonyanın saldırgan savaşı sonucu** (altını ben çizdim-K.S.) ikinci dereceye, hatta daha az önemli bir duruma düşmüşlerdi» (s. 11). Bu durum, aynı zamanda, İngiltere ve ABD gibi öbür emperyalist ülkelerle olan çelişmeleri de daha az önemli bir duruma düşürmüştür.

## MİLLİ CEPHE

Bu durum karşısında Parti ne yapmalıydı? «Japonya'nın emperyalist saldırıları karşısında, iç savaşı ve tarım devrimini (feodalizmin tasfiyesi-K.S.) mi sürdürmeliydi, yoksa ulusal kurtuluş bayrağını açıp, geniş bir milli birleşik cephe kurmak üzere, birleşmeleri mümkün bütün güçlerle birleşerek, esas ağırlığı, Japon saldırganlarıyla savaşmaya mı vermeliydi?» (s 12).

«Milli Cephe» terimini fetişleştirme tehlikesinden kaçınmak için, bu meselenin ortaya çıktığı ve Lin Piao'nun ana hatlarını açıklıkla çizdiği somut durumu gözden kaçırmamak gerekir. Mao ve arkadaşları, işte bu somut durum içinde, Japonya'ya karşı Milli Birleşik Cephe çizgisini saptayarak, ulusal kurtuluş bayrağını açmışlardır. Öyle ki, bu durum içinde Kuomintang yönetici kliği bile, iç savaşı durdurmak, Kuomintang-Komünist işbirliğine razı olarak, ortak direnme mücadelesinde yer almak zorunda kalmıştır.

Japon emperyalizmi 1937 yazında büyük bir saldırı savaşına geçmiş ve böylece ulus ölçüsündeki Direnme Savaşı da başlamıştır. Direnme savaşının esaslı bir tahlilini yapan Mao'ya göre, bu savaş, sonunda Çin'in zaferle çıkacağı uzun bir savaş olacaktı. Mao, stratejisini buna göre çizmiş, aynı zamanda, bu uzun savaşın, «bir halkı ayaklandırma, örgütleme ve silâhlandırma süreci» olacağını göstermiştir. Bu savaş, geniş halk yığınlarına dayanan gerçek bir halk savaşına dönüşmeli, bunun için Japonya'ya karşı birleşmesi mümkün bütün güçler birleşmeli, yani Milli Birleşik Cephe sağlamlaşıp genişlemeliydi. «Ancak böylelikle, partinin öncülüğünde, saldırganlar yenilebilir, yeni bir Çin kurulabilirdi» (s. 15).

Lin Piao'ya göre, Direnme Savaşı, Çin'in milli demokratik devriminde tarihi bir aşamaydı. «Bu bakımdan, Mukavemet Savaşı boyunca, partimizin izlediği yol, sadece savaşta zafer kazanmaya değil, aynı zamanda, milli demokratik devrimin ulus ölçüsünde zaferinin temellerini atmaya da yönelmişti. Çünkü ancak bir sosyalist devrime geçiş, bu milli demokratik devrimin tam başarıya ulaştırılmasıyla mümkündü» (s. 15). Yani sosyalist devrime geçiş için, milli demokratik devrimin anti-feodal, anti-emperyalist görevlerinin ülke çapında başarılması,

iktidarın, Milli Birleşik Cephe aracıyla, yurtsever güçler eline geçmesi şarttı. Mao da, milli demokratik devrimle sosyalist devrimi, aynı makalenin iki yarısına benzetiyordu.

«Milli Birleşik Cephe Japonya'ya karşı olan bütün sınıf ve tabakaları içine alıyordu. Bu sınıf ve tabakaların Japonyaya karşı savaşta ortak çıkarları vardı; ve birlikte olmalarının temelini bu ortak çıkarlar teşkil ediyordu. Ama bunların Japonyaya karşı mukavemet etmede sağlamlık dereceleri birbirinden farklıydı; aralarında sınıf çelişmeleri ve çıkar çatışmaları vardı. Bundan dolayı da, Birleşik Cephe içerisinde sınıf mücadelesi kaçınılmazdı» (s. 17).

İşçiler, köylüler ve şehir burjuvazisi Milli Birleşik Cephenin ana güçlerini teşkil ediyorlardı. Milli burjuvazi, belli bir ölçüde, emperyalizme karşı olmaya hazırdı ve direnme savaşının müttefiklerinden biri de oydu. Komprador burjuvazinin, yani Çinde **yönetici sınıf** durumunda bulunan bürokrat-kapitalist sınıfın (tekelci sermaye sınıfı) İngilizci ya da Amerikancı kesimi bile, belli bir ölçüde, Japonyaya karşı direnmeden yanaydı. Ama bu kesim, tabiatı gereği, Komünist Partisine ve halka karşıydı. Büyük toprak sahiplerinin bir kısmı ihanete düşmüşken, bir başka kısmı direnmeden yana çıktı. Orta ve küçük toprak sahiplerinin çoğu, direnmek istiyorlardı; ama onlarla geniş yoksul köylü yığınları arasında da bazı çelişmeler vardı.

Bu durumda, Partinin Milli Birleşik Cephe siyaseti **«hem dostluk, hem mücadele»** sloganıyla ifade edilen bir siyaset olmuştur. Bu siyaset içinde, partinin bağımsızlık ve girişkenlik ilkesi sıkı sıkıya korunuyor, bir yandan **«hep dostluk, mücadele yok»** biçimindeki sağ oportünizmle, bir yandan da, **«hep mücadele, dostluk yok»** şeklindeki sol oportünizmle mücadele ediliyordu. Bu iki tutum da oportünist bir nitelik taşıyordu; çünkü partinin yönetiminde geliştirilecek devrimci mücadele, yani direnme hareketi, birlik ve ilerleme bakımından zararlıydı.

Parti, Milli Birleşik Cephe'yi kurmak, yani «Kuamintang da içinde olmak üzere, Japonya'ya karşı olan bütün parti ve guruplarla, Japonya'ya karşı olan bütün sınıf ve tabakalarla düşmana karşı ortak bir savaşta birleşmek amacıyla», güttüğü siyasette, son tahlilde, durumun değiştirilmesi değil, düzeltilmesi, daha açık bir deyişle, statükonun korunması anlamına gelen bazı ayarlamalar yaptı. Örneğin, «toprak ağalarının topraklarına elkoyma biçimindeki toprak politikamız, toprak kira ve faizlerinin azaltılması biçimine sokuldu» (s. 19). Bu arada, parti egemenliğinde bulunan üs alanlarındaki siyasî iktidar organlarında uygulanan «Üç Üçte Bir Sistemi» de, dikkate değer. «Üç Üçte Bir Sistemi» Japonya'ya karşı Milli Birleşik Cephe ilkesine göre, Komünist Partisi üyelerinin, parti dışı ilericilerin ve ara kuvvetlerin her birinin, iktidar organlarında üçte bir oranında temsil edilmesi sistemidir. Buna göre, devrimci üs alanlarındaki iktidar organlarına, komünistlerin yanısıra, küçük burjuvazi, milli burjuvazi temsilcileri, feodal aydınlar, ve Japonya'ya karşı direnme hareketinden yana olan ve komünist Partisine karşı çıkmayan Koumintang üyeleri, belirli bir oranda katılmışlardır. Bu uygulamayla, Mao'nun **«Yeni Demokrasi»** düşüncesi arasında sıkı bir ilişki görmemek mümkün değil.

Milli Birleşik Cephe kurulduktan sonra, parti içindeki ana tehlike, sağ oportünizm olmuştur. Sağ oportünizm, kendini, Japonya'ya karşı Milli Birleşik Cephe'de proleteryanın önderliğini reddetmek ve önderliğin Koumintang'a devredilmesini istemek şeklinde göstermiştir: «Wang Ming partinin önderliği-

ni istemiyordu. Çan Kay-Şek'in komünist partisini yıpratma planlarına uyar bir biçimde, Kuomingtang ve komünist partisi gençlikleri arasında bir ittifak kurulmasını savunuyordu» (s 21).

Lin Piao'ya göre, bir komünist partisi, **ülke emperyalizmin silâhlı saldırısına uğradığı zaman,** milli bayrağı yukarı kaldırarak, yani sınıf mücadelesi ekseninde geliştirilen devrimci mücadeleden, milli kurtuluş hareketi ekseninde geliştirilen devrimci mücadeleye geçerek, ülke nüfusunun %90'dan fazlasını meydana getiren vatansever ve anti-emperyalist bütün güçleri («halkı») kendi etrafında toplamalıdır. Eğer bu yapılmazsa, yani mücadele **sınıfsal** düzeyden **ulusal** düzeye aktarılmazsa, birleşilmesi mümkün bütün güçlerle birleşilemez, tecrit olunur ve **önderlik etmek,** halkın devrimci mücadelesini geliştirmek mümkün olmaz. Parti önderlik rolünü kazanmada azimle hareket etmelidir. Parti çalışmalarında ağırlık, ilerici güçleri geliştirmeğe verilmelidir. Teslimiyet yoluyla sağlanan birlik, ölüme mahkûmdur. İşçi-köylü ittifakı, Milli Cephenin temelidir. «İşçi sınıfının milli demokratik devrimin öncülüğünü kazanıp kazanmaması, geniş köylü yığınlarına mücadelede öncülük ederek, onları etrafına toplayıp toplayamamasına bağlıdır» (s. 25). Ancak bu **temel ittifak** üzerinde, **ikinci bir ittifakı,** yani emekçi halk ile burjuvazi ve emekçi-olmayan halk arasındaki ittifakı kurmak, geniş bir milli cephe meydana getirmek, ve bir halk savaşını zafere götürmek mümkün olur.

## KÖYSEL ÜSLER VE HALK SAVAŞI

«Köylülere güvenmek, bu bölgelerde üsler kurmak, ve şehirleri kuşatıp sonunda ele geçirmek için kırlık araziden yararlanmak» (s. 27). Lin Piao'ya göre, Çin devriminde zafere giden yol buydu.

Gerçekten, Çin devrimci mücadelesi, özellikle 1927-1946 arasındaki dönemde, köylerden şehirlere doğru gelişen bir mücadele olmuştur. Yarı-sömürge, yarı-feodal Çinde esas güç, nüfusun %80'inden çoğunu teşkil eden köylülerdi. Birinci (1924-27) ve hatta İkinci (1927-36) Devrimci İç Savaş esnasında, sağ ve sol oportünistler, köylü sorununu iyi değerlendirememiş, «kırlık arazide devrimci üsler kurmanın şart olduğunu anlayamamışlardır. Büyük şehirleri çabucak ele geçirebilecekleri ve ulus ölçüsünde bir devrimin zaferlerini hemen kazanabilecekleri hayaline kapılmışlardı» (s. 26). Oysaki, silâhlı karşı-devrimci güçler silâhlı devrimci güçler karşısında, büyük şehirlerde çok daha üstün bir durumda bulunuyorlardı. Ve Çin devrimci mücadelesi, baştan beri, silâhlı bir mücadele biçiminde yürütülüyordu. Bilindiği gibi, onun başlıca özelliklerinden ve avantajlarından diri de buydu. Mao, daha birinci Devrimci İç Savaş döneminde, ama özellikle 1927'den sonra, «emperyalizme ve feodalizme karşı gerçekleştirilecek burjuva demokratik devrimin aslında bir köylü devrimi olduğunu belirtmiş, ve Çin proleteryasının burjuva demokratik devrimdeki temel görevinin köylü mücadelesine önderlik etmek olduğuna işaret etmişti» (s. 26).

Direnme savaşı, Mao'nun köylü devrimi düşüncesinin uygulanması için çok elverişli bir ortam sağladı. Köylüler Direnme Savaşının ana gücünü teşkil ettiler. Japonyaya karşı direnme savaşı, Komünist partisi tarafından yöneltilen devrimci bir köylü savaşıydı.

Köysel bölgelerde devrimci üsler kurma stratejisi, İkinci Devrimci İç

Savaş döneminden itibaren uygulanmış, ve gerek **sınıf** savaşlarında, gerekse **ulusal** savaşta, başarılı sonuçlar vermiştir. Bu üs alanları, Japonyaya karşı verilen Direnme Savaşında, esas ağırlık merkezleri haline geldi. Demokratif reformlar yapılan, halkın yaşama şartları düzeltilen, köylü yığınları örgütlendirilerek demokratik iktidar organları kurulan bu üs alanları, «gerçekten minyatür birer devtetti» (s. 31). Lin Piao'ya göre, bu üsleri kurma çalışmaları, aynı zamanda, bütün ülke ölçüsünde zafere hazırlığın son bir provası oluyordu.

Çin'de, ülke ölçüsündeki zaferi sağlayan güç, Halk Ordusu olmuştur. Mao, «Halk ordusu yoksa, halkın hiç bir şeyi yok demektir» derken, bu gerçeğe dayanıyordu. Çünkü, «Çin devriminin kendine özgü niteliği, silâhlı devrim hareketinin, silâhlı karşı devrimle karşılaşmasıydı. Ana mücadele biçimi savaş, ana örgüt biçimi Çin komünisu partisinin mutlak önderliği altında olan orduydu. Partimizce yönetilen bütün öteki örgüt ve mücadele biçimleri de doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak savaşla uyumlu haldeydiler» (s. 31-32). Mao, halk ordusunun bizatihi bir askeri güç değil, Parti ve halk için bir askeri güç olması gerektiğini belirtiyordu. Halk ordusu hem savaş, hem siyasi çalışma, hem de üretim gücü olmalıydr. Halk ordusu kurulurken, ağırlığın siyasete verimesi esastı. «Egemen unsur politikadır. Politika her şeyin ruhudur. Politik faaliyet ordumuz için bir varlık nedenidir» (s. 36). Kolayca anlaşılabileceği gibi, Halk Ordusu, «bütün o eski tip ordulardan» temelden farklı bir güçtür. Engels'in dediği gibi, proleteryanın kurtuluş hareketi, askerlik alanında da kendi özgül ifadesini bulmuş ve Halk Ordusunun kurulmasıyla, kendi özgül yeni askeri yönetimini yaratmıştır. «Uzun silâhlı mücadele sırasında, halk savaşının gerekli stratejisini ve taktiklerini yarattık ve bunlarla, düşmana zayıf noktalarından vurmak üzere, kendi güçlü noktalarımızdan yararlanmayı başarabildik» (s. 37).

Japonlara karşı direnme savaşının ilk dönemlerinde, Halk Ordusu için gerilla savaşını esas alan, gerilla savaşını stratejik bir düzeye çıkaran Mao, gerilla savaşının temel taktiklerini, daha İkinci Devrimci İç Savaşın ilk döneminde şöyle saptamıştı: «Düşman ilerler biz çekiliriz, düşman konaklar biz rahat vermeyiz, düşman yorulur biz taarruza geçeriz, düşman çekilir biz kovalarız» (s. 38). Gerilla savaşı taktikleri on yıllık direnme savaşı içinde daha da geliştirilmiş, bu arada Direnme Savaşının daha sonraki dönemleri ve 1946'dan sonra başlayan Üçüncü Devrimci İç Savaş sırasında, gerilla savaşından düzenli ordu savaşına geçilmiştir: «... güç dengesindeki değişkliklerin ortaya koyduğu durum üzerine, stratejimizi, ana savaş biçimimiz olan gerilla savaşından seyyar ordu savaşına çevirdik» (s. 39). Halk savaşının strateji ve taktiklerini Mao şöyle özetliyor: «... biz kazanacağımız zaman savaşırız, kazanamayacağımız zaman çeker gideriz» (s. 42). Yani: «Yenebilecekken savaşmamak, oportünizmdir. Kazanamayacakken savaşmakta israr etmek, maceracılıktır» (s. 43).

Halk savaşı «Kendine Güven» siyasetine dayanır: «Herhangi bir ülkedeki devrim ya da halk savaşı, o ülkedeki yığınların işidir, ve her şeyden önce, o yığınların kendi öz çabalarıyla yürütülmelidir; başka yol yoktur» (s. 45). «Dünya halkları emperyalizme ve onun uşaklarına karşı mücadelelerinde birbirlerini ayrıcasız destekler... Bununla birlikte, dış yardım ancak tamamlayıcı bir rol oynayabilir... Kim ki, kendi çabalarıyla iş görmez, kendi ülkesindeki devrimin so-

runlarını bağımsız olarak düşünüp çözüme bağlamaz, ve yığınların gücüne güvenmeyip tamamen dış yardıma yaslanır, bu yardım devrime sadık kalan sosyalist ülkelerden de gelse, hiçbir zafer kazanamaz, ya da kazansa bile bunu pekiştirmesi mümkün olmaz» (s. 48).

## EVRENSEL MODEL

Buraya kadar halk savaşı teori ve siyasetini ana hatlarıyla açıklamağa çalışan Lin Piao, «Halk savaşının teorisinin uluslararası önemi» başlıklı bölümde (s. 48.), Çin devrimini, dünyanın bütün halkları için evrensel bir model olarak sunmaktadır. Çin devrimi nedir? «Çin devrimi Büyük Ekim Devriminin bir uzantısıdır. Ekim Devriminin yolu, bütün halk devrimlerinin ortak yoludur. Çin devrimi ve Ekim devrimi şu temel ortak niteliklere sahiptirler: 1) Her ikisi de, devrimci çekirdeği marksist-leninist bir parti olan işçi sınıfı tarafından yönetilmişlerdir; 2) her ikisi de, işçi köylü ittifakına dayanmıştır; 3) her iki durumda da, devlet iktidarı, devrimle kazanılmış ve proleteryanın devrimci yönetimi kurulmuştur; 4) her iki durumda da, **devrimin zafere ulaşmasından sonra sosyalist düzene geçilmiştir** (altını ben çizdim-K.S.); 5) her ikisi de, dünya proleter devriminin unsurlarıdır.

Şüphesiz Çin devriminin kendine özgü nitelikleri de vardır. Ekim devrimi, emperyalist Rusyada oldu. Oysa Çin devrimi, yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülkede gerçekleşti. Birincisi bir proleterya sosyalist devrimi olduğu halde, ikincisi, yeni demokratik devrimin tam zaferinden sonra sosyalist devrime dönüşmüştür. Ekim devrimi, şehirlerde silâhlı ayaklanma ile başlamış, sonra kırlık bölgelere yayılmış olduğu halde, Çin devrimi şehirlerin kırlık bölgelerden kuşatılması ve sonunda şehirlerin ele geçirilmesiyle ulus ölçüsünde bir zafere ulaşılmıştır» (s. 48-49).

Bu parça son derece önemlidir. Çin devrimi burada emperyalist ülkeler dışında kalan bütün ülkeler için evrensel bir model olarak sunulmaktadır. Çünkü, emperyalist olmadıklarına göre, yarı-feodal yarı-sömürge olmaları gereken bu ülkeler, emperyalizme ve feodalizme karşı kurtuluş savaşı vermek durumundadırlar. Oysaki «Mao Ce-tung arkadaşın halk savaşı teorisinin böyle savaşların objektif kanunlarına uygun olduğu ve sağlamlığı, Çin devriminin uzun deneyiyle ispatlanmıştır. Bu teori, sadece Çin için geçerli değil, dünyanın her yerindeki ezilen ulusların ve halkların devrimci mücadelelerine de büyük bir katkıdır» (s. 49-50).

Lin Piao'ya göre: «Marksist-leninist devrim teorisi son çözümlemede halka karşı savaşa bir halk savaşıyla karşı koma teorisidir... Emperyalizm ve insanın insan tarafından sömürülmesi düzeni varoldukca, gericiler, gerici yönetimlerini korumak, ve ezilen ulusları ve halkları savaşa sürüklemek için daima silahlı kuvvete güveneceklerdir... Son çözümlemede, mesele emperyalistlerin ve onların uşaklarının silâhlı sadırılarına ve silâhlı baskınlarına karşı kısasa kısas savaşıp savaşmama meselesidir, onlara karşı bir halk savaşına girişmeğe cesaret edip etmeme, devrim yapmaya cesaret edip etmeme meselesidir. Bu, gerçek devrimcileri ve marksist-leninistleri, sahtelerinden ayırdeden en şaşmaz mihenk taşıdır» (s. 50-51).

«Ayrıca belirtmelidir ki, Mao Çe-tung arkadaşın, kırlık bölgelerde dev-

rimci üsler kurma ve şehirleri kırlık bölgelerden kuşatma teorisi, ezilen bütün ulusların ve halkların bugünkü devrimci mücadeleleri için, ve özellikle Asya, Afrika ve Lâtin Amerikadaki ezilen ulusların ve halkların Amerikan emperyalizmine ve onun uşaklarına karşı verdikleri devrimci mücadeleler için, büyük önem taşıyan, evrensel ve pratik önem taşıyan bir teoridir... Bu ülkelerin çoğundaki temel politik ve ekonomik şartlarla, eski Çinde hüküm süren şartlar arasında pekçok benzerlikler vardır. Çinde olduğu gibi, bu ülkelerde de köylü sorunu son derecede önemlidir. Köylüler, emperyalistlere ve onların uşaklarına karşı milli demokratik devrimin ana gücünü teşkil ederler. Emperyalistler bu ülkelere karşı saldırılarda bulunurlarken, çoğunlukla büyük şehirleri ve ana haberleşme hatlarını ele geçirerek işe başlarlar. Fakat geniş kırlık bölgeleri tamamen kontrolleri altına almak onların gücü dışındadır. Devrimcilerin serbestçe manevra yapabilmelerini sağlayacak geniş alanlar, ancak ve ancak kırlık bölgelerdir. Devrimcilerin kesin zafere doğru ilerliyebilecekleri devrimci üsler, ancak ve ancak kırlık bölgelerde kurulabilir» (s. 53-54).

«Yeryüzünün tümünü ele alırsak, eğer Kuzey Amerika ile Batı Avrupaya «Dünyanın şehirleri» denebilirse, Asya, Afrika ve Lâtin Amerika da «dünyanın kırlık bölgeleri» ni teşkil ederler. İkinci Dünya Savaşından buyana, devrimci proletarya hareketini, türlü nedenler yüzünden, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa kapitalistleri, geçici olarak bastırabildikleri halde, Asya, Afrika ve Lâtin Amerika'daki devrimci halk hareketleri hızla büyümektedir. Böylece, çağdaş dünya devrimi de, bir bakıma şehirlerin kırlık bölgelerden kuşatılması görüntüsünü vermektedir. Son çözümlemede, dünya devrimi dâvasının tümü, dünya nüfusunun büyük çoğunluğunu meydana getiren Asya, Afrika ve Lâtin Amerika halklarının devrimci mücadelesine dayanmaktadır. Bu bakımdan, sosyalist ülkeler, Asya Afrika ve Lâtin Amerika'daki halkların devrimci mücadelelerini desteklemeyi uluslararası bir görev saymalıdırlar» (s. 54-55).

Gene bu bölümde, Mao'cu ideologların milli demokratik devrim anlayışı, açıkca formüle edilmektedir :

«Ekim Devrimi, ezilen ulusların devriminde yeni bir çağ açmıştır. Ekim devriminin zaferi, batıdaki proleterya sosyalist devrimleriyle, doğunun sömürge ve yarı-sömürge ülkelerindeki mill-demokratik devrimler arasında bir köprü kurmuştur. Çin devrimi de, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde, milli-demokratik devrimler ile sosyalist devrimlerin birbirine nasıl bağlanacağı sorununu başarıyla çözüme bağlamıştır.

Mao Çe-tung arkadaş, Ekim Devriminden bu yana geçen zaman içinde, herhangi bir sömürge ya da yarı sömürge ülkede gerçekleşen anti-emperyalist devrimin, eski burjuva, ya da kapitalist dünya devriminin bir parçası olmadığına, tam tersine, yeni dünya devriminin, proleter sosyalist devrimin bir parçası olduğuna işaret etmiştir.

O, eksiksiz bir yeni-demokratik devrim teorisi formüle etmiştir. Ve belirtmiştir ki, bütün ötekilerden farklı olan bu devrim, ancak proleteryanın önderliği altında, geniş halk yığınları tarafından, emperyalizme, feodalizme ve bürokrat kapitalizme (yani tekelci kapitalist sınıfa.—K.S.) karşı girişilen bir devrim olabilir veya olmalıdır.

Bu demektir ki, devrim, başka bir sınıf ya da parti tarafından değil, ancak proletarya tarafından ve marksizmleninizmle silâhlanmış gerçekten devrimci parti tarafından yönetilebilir, yönetilmelidir.

Bu demektir ki, devrim, sadece

işçileri, köylüleri, ve şehir küçük burjuvazisini değil, ayrıca **milli burjuvaziyi** (altını ben çizdim-K.S.) ve öteki vatansever anti-emperyalist demokratları da saflarında toplar.

Sonuç olarak, bu demektir ki, devrim, emperyalizme, feodalizme ve bürokrat-kapitalizme karşı yöneltilmiştir.

Yeni-demokratik devrim sosyalizme götürür, kapitalizme değil.

Mao Çe-tung arkadaşın yeni-demokratik devrim teorisi marksist-leninist aşamalı devrim teorisi olduğu gibi, aynı zamanda marksist-leninist kesintisiz devrim teorisidir.

Mao Çe-tung arkadaş, iki devrim aşaması arasında, yani milli-demokratik devrim ile sosyalist devrim arasında, doğru bir ayrım yapmış (örneğin, milli demokratik devrimin sadece işçileri, köylüleri ve şehir küçük burjuvazisini değil, **milli burjuvaziyi** de saflarında topladığını, ve emperyalizme, **feodalizme,** ve- yalnız- bürokrat kapitalizme karşı yöneltildiğini belirtmiş. -K.S.), aynı zamanda bu ikisini birbirine doğru bir biçimde sıkıca birleştirmiştir. Milli Demokratik Devrim, sos yalist devrime hazırlık için zorunlu bir aşama olduğu gibi, sosyalist devrim de milli-demokratik devrimin kaçınılmaz uzantısıdır. Bu iki devrim aşaması arasında Çin seddi yoktur. Ama, sosyalist devrim, ancak milli demokratik devrimin tamamlanmasından sonra mümkün olacaktır. Milli Demokratik Devrim ne kadar pekişmişse, sosyalist devrimin şartları da o kadar elverişli olacaktır» (s. 55-57).

Sadece bu satırların dikkatle okunması bile, Mao'cu ideologların milli demokratik devrim anlayışlarının, hangi somut şartlar içinde geçerli olabileceği konusunda bir fikir verebilir. Özellikle iki devrim aşamasını birbirinden ayırd ederken, milli burjuvazinin yerinin taşıdığı stratejik önemin gözden kaçırılmaması gerekir. Çinli «troçkist» lerin direnme savaşı sırasında ilân ettikleri «tek devrim teorisi», bu konuda hataya düşmüşe benzer. Lin Piao, Çin devriminin iki aşamasını birbirine karıştıran troçkistlerin, bu ahmakça teoriyle, Komünist Partisini yutmaya, her türlü devrimi yoketmeye, ve milli demokratik devrimin ilerlemesini engellemeye kalkıştıklarını, emperyalizme karşı direnme hareketine katılmayıp teslim oluşlarına bir bahane olarak bu teoriyi kullandıklarını kaydettikten sonra, Sovyet ideologları tarafından savunulan devrim stratejisine de şu şekilde karşı çıkmaktadır :

«Kruşçef revisyonistleri, şimdi açıkça, sosyalizmin, proleterya olmaksızın ve gelişmiş proleterya ideolojisi ile silâhlanmış gerçek bir devrimci parti olmaksızın da kurulabileceğini vaaz ediyorlar ve marksizm-leninizmin temel ilkelerini dört bir yana savuruyorlar. Revizyonistlerin amacı, sadece ezilen ulusları emperyalizme karşı mücadelelerinden döndürmek ve milli demokratik devrimleri baltalamaktır, ve bütün bunlar hep emperyalizmin hizmetinde yapılmaktadır» (s. 58). «Sovyet revizyonistleri» nin emperyalistlerle giriştikleri iş birliğini de böylece gösterdikten sonra, Lin Piao, bu ilginç bölümü şöyle tamamlıyor :

«Dünya kapitalizminin ve emperyalizminin ölüme yöneldiği, ve sosyalizmin zafere doğru yürüdüğü bir çağda yaşıyoruz. Mao Çe-tung arkadaşın halk savaşı teorisi, sadece Çin devriminin bir ürünü değil, aynı zamanda, çağımızın da niteliğini taşımaktadır. İkinci Dünya Savaşından bu yana, çeşitli halkların devrimci mücadelelerinde kazanılan yeni deneyler, Mao Çe-tung'un fikirlerinin bütün dünyadaki devrimci halklar için ortak bir hazine olduğunu ispat etmiştir. Mao Çe-tung'un fikirlerinin uluslararası önemi işte burdadır» (s. 59).

## DÜNYA DEVRİMİ

Sosyalizmin dünya çapındaki zaferi hangi yoldan gerçekleşecek? «Emperyalizme Karşı Halk Savaşı» başlıklı bölümde, Lin Piao, bu konu üzerinde duruyor : «Dünyada devrim isteyen, bağımsızlık ve barış isteyen her ülke, ya da halk, mücadelesinin ilk hamlesini Amerikan emperyalizmine karşı yöneltmekten başka bir yol tutamaz» (s. 59).

Japon emperyalistlerinin Çin'i zaptetme siyaseti nasıl Çin'de geniş bir birleşik cephenin kurulması imkânını sağlamışsa, Amerikan emperyalistlerinin dünya egemenliği siyaseti de, dünyanın her yerindeki halklar arasında geniş bir birleşik cephe kurulması imkânını sağlamış bulunmaktadır.

«Bugün dünya halkları ile Amerikan emperyalizmi ve onun uşakları arasındaki amansız mücadelenin başlıca muharebe meydanı, Asya, Afrika, ve Lâtin Amerikanın geniş alanlarıdır. Bütün dünyada, halkları emperyalist baskılar altında en çok acı çeken ve emperyalist egemenliğin en zayıf olduğu alanlardır buralar. İkinci Dünya Savaşından bu yana, devrimci fırtınalar, dünyanın bu bölgelerinde kopmaktadır ve buralar bugün, Amerikan emperyalizmine direkt darbeler indiren en önemli fırtına merkezleri durumuna gelmişlerdir. **Asya, Afrika ve Lâtin Amerikanın devrimci halklarıyla Amerika Birleşik Devletlerinin bayraktarlığındaki emperyalistler arasındaki çelişme, çağdaş dünyanın temel** (esas olacak-K.S.) **çelişmesidir** (altını ben çizdim-K.S.). Bu çelişmenin gelişmesi, dünya halklarının tümünün, Amerikan emperyalizmine ve onun uşaklarına karşı verdiği mücadeleyi daha da güçlendirmektedir» (s. 60).

Ama, İkinci Dünya Savaşından sonra Asya, Afrika ve latin Amerika'da gücünü gitgide attırarak kendini gösteren halk savaşının, Lin Piao'nun formüle ettiği şekilde milli demokratik devrimle olan ilişkisi hayli tartışılabilir. Çünkü : «**Bu halk savaşlarına öncülük eden sınıflar değişebildiği gibi** (altını ben çizdim-K.S.), yığın hareketlerinin ve zafer derecesinin genişliği ve derinliği de değişik olabilir; ama, bu halk savaşlarının zaferleri, emperyalizmin kuvetlerini fazlasıyla zayıflatmış, bastırmış, Amerikan emperyalizminin bir dünya savaşı çıkarma planlarını boşa çıkarmış ve dünya barışını korumakta zorlu etkenler durumuna gelmişlerdir» (s. 60-61).

«Birinci Dünya Savaşından sonra, emperyalistler yeni doğmuş Sosyalist Sovyet Devletini yıkacak güce sahip değillerdi; ama dünyanın kendi egemenlikleri altında olan bazı bölgelerinde, bazı ülkelerdeki devrimci halk hareketlerini ezmeye ve böylece, kısa süreli bir nisbi denge sağlama gücüne gene de sahiptiler. Fakat, **İkinci Dünya Savaşından bu yana şartlar büyük ölçüde değişmiştir** (altını ben çizdim -K.S.); emperyalistler artık sadece, bir çok ülkenin sosyalist yolu seçmesini engellemeyi başaramamakla kalmamışlar, ayrıca, kendi egemenlikleri altında olan alanlardaki devrimci halk hareketlerinin kabaran dalgasını da zaptedemez bir duruma gelmişlerdir» (s. 61).

Lin Piao, İkinci Dünya Savaşından bu yana şartların büyük ölçüde değiştiğini söylemekle yetinmekte, fakat bu değişikliğin somut muhtevası üzerinde, herhalde herkesin bildiğini düşünerek, pek durmamaktadır. Gene de, İkinci Dünya Savaşından sonraki en önemli iki değişikliğin, önce bir dünya sosyalist sisteminin kuruluşu, sonra da bununla sıkı sıkıya ilişkisi olarak, emperyalizmin sömürgeci sisteminin esas itibariyle yıkılışı olduğunu

hatırlayalım. İşte bu yeni tarihsel şartlar içinde, Amerikan emperyalizmi, Mao'nun dediği gibi, «Her yeni saldırıya giriştiğinde boynuna yeni bir ilmik daha geçirmektedir. Bu emperyalizm, bütün dünya halkları tarafından çepeçevre kuşatılmış bulunmaktadır» (s. 62).

«Her şey bölünebilir, ve Amerikan emperyalizmi denen o dev de bölünüp yenilebilir. Asya, Afrika, Lâtin Amerika ülkelerinin ve bütün öteki ülkelerin halkları, kimi başından, kimi ayağından vurarak, onu parçalara bölerek yok edebilirler. İşte, Amerikan emperyalizminin, dünyanın değişik bölgelerinde ve özellikle Asya, Afrika, ve Lâtin Amerika'da, halk savaşlarının çıkacağından bu kadar korkmasının nedeni, halk savaşına bir ölüm tehlikesi gözüyle bakmasının nedeni budur» (s. 63).

Amerikan emperyalizmi, halklara karşı, sadece nükleer silâhlarına güvenmektedir. Ama Amerikan nükleer silâh tekeli ortadan kalkmış bulunduğu için, bu silâhı kolay kolay kullanamaz. Kaldı ki, kullansa bile, «son çözümlemede, bir savaşın sonucu, kara kuvetlerinin savaşmasıyla, muharebe meydanlarında göğüs göğüse çarpışmakla, insanların poltiik bilinçleriyle, yiğitlik ve fedakârlıklarıyla belirlenecektir... Devrimci halkın sahip olduğu mânevi atom bombası, maddi atom bombasından çok daha güçlü ve etkili bir silâhtır» (s. 64).

Amerikan emperyalizminin halk savaşı konusunda paniğe kapılması, çaresiz kalması üzerine, «Kruşçef revizyonistleri», Amerikan emperyalizmiyle çok sıkı ilişkiler içinde, halk savaşını zayıflatmak için ellerinden gelen her şeyi yaparak, onun imdâdına koşmuşlardır. «Kruşçef revizyonistlerinin halk savaşına karşı çıkmalarının temel nedeni, yığınlara inanmamaları, ve Amerikan emperyalizminden, savaştan ve devrimden korkmalarıdır» (s. 66). «Kruşçef revizyonistleri, eğer kendilerinin «barış içinde bir arada yaşama, barış içinde geçiş ve barış içinde ekonomik yarış» genel çizgisi izlenirse, ezilenlerin kurtarılacağını, ve «silâhları, silâhlı kuvvetleri ve savaşları olmayan bir dünya» nın doğacağını ileri sürüyorlar» (s. 68). «Kruşçef revizyonistlerinin izledikleri genel çizginin özü, ezilen bütün halkların ve ulusların, bağımsızlığını kazanmış olan bütün ülkelerin, silâhlarını bırakmalarını, ve tepeden tırnağa silâhlanmış Amerikan emperyalistlerin insâfına sığınmalarını istemekten başka nedir?» (s. 69).

Şimdi onu görelim.

## II. SOVYET ÇİZGİSİ

A. Yakovlev'in kitabı, milli kurtuluş hareketi üzerindeki iki farklı anlayışın, iki farklı tutumun genel bir açıklamasıyla başlıyor. Yakovlev'e göre, 20. yüzyılın ortalarında dünyada meydana gelen derin toplumsal ve siyasal dönüşümlerin en önemlilerinden biri, sosyalizmin tek ülke sınırlarını aşarak bir dünya sistemi haline gelmesi, öbürü de, dünya kapitalizminin sömürgeci imparatorluğunun çöküşüdür. İşçi sınıfının sosyalist mücadelesiyle, sömürge ve bağımlı ülkeler halklarının milli kurtuluş mücadelesi, birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Tarihi gelişme, bu bağlılığın mahiyetini belirlemiş, gerek sosyalizm, gerekse milli kurtuluş için mücadele eden güçlerin yerini ve rolünü açıkca ortaya koymuştur.

Emperyalizme karşı ve milli ba-

ğımsızlık için mücadele eden halklar, uluslararası işçi sınıfının ve dünya sosyalist sisteminin başta gelen müttefikidir. Çağdaş dönemi belirleyen bu üç gücün tek bir devrimci akım halinde birleşip kaynaşması, sosyalizmin dünyadaki kesin zaferinin teminatıdır.

Milli kurtuluş hareketinin anti-emperyalist mücadele içinde gittikce büyüyen bir önemi vardır; ama marksist-leninistler, kapitalist toplumsal ve iktisadi sistemin tasfiyesinde, milli kurtuluş hareketinin rolünü olduğundan büyük görmezler. Çünkü, kapitalizmi yıkıp sosyalizmi kurma tarihi görevinin **esas gücü**, dün olduğu gibi, bugün de proletaryadır. Milli kurtuluş hareketindeki ilerlemeler, proleteryanın gelişmiş kapitalist ülkelerde yürüttüğü mücadele ve dünya sosyalist sisteminin genişlemesi ve güçlenmesine daima sıkı sıkıya bağlı kalmıştır. Bütün gerçek marksist-leninistlerin görüşü budur.

Ne var ki, şu son yıllarda, Çinli yöneticiler, dünya devrimci hareketi içinde ortaya bambaşka bir görüş, Pekin'in ideolojik ve siyasi platformunun başlıca noktalarından birini teşkil eden bir görüş atmış bulunuyorlar. Yakovlev'e göre, bu platformun taşıdığı özellikler, Pekine «özgü» tutumun, milliyetçi, küçük-burjuva, ve proleter enternasyonalizmine, proletaryanın devdimci doktrini olan marksizm-leninizme karşı bir tutum olarak nitelendirilmesini gerektiriyor. Bu nedenle, Çinli yöneticilerin, milli kurtuluş hareketinin dünya devrimci süreci içindeki yeri ve rolü üzerindeki anlayışları marksizm-leninizme aykırıdır. Ama, bu bölücü ideolojinin hakkından gelmek için yürütülecek mücadele uzun ve zahmetli olacaktır. Çünkü Çin yöneticileri, bir yandan Çin Komünist Partisinin otoritesinden, bir yandan da büyük bir devletin muazzam kaynak ve imkânlarından yararlanıyorlar. Ayrıca, dünya devrimci sürecinin, aralarında «solcu», meceracı, ve milliyetçi fikirleri yaymanın çok kolay olduğu geniş köylü ve küçük burjuva yığınlarını kendi içine çektiğini de unutmamak gerekir. «Çağımızın çelişmeleri, bu çelişmelerin çüzümünde çeşitli sınıfların yeri ve tarihi rolü, ve özellikle dünya devrimci süreci içinde milli kurtuluş hareketine düşen rolün tayini konusunda Pekin tarafından ileri sürülen bilim-dışı fikirlere karşı mücadele son derece önemlidir» (s. 6-7).

## ANLAŞMAZLIK NOKTASI

Yakovlev, konuya, Çin'li yöneticilerin şiddetli bir eleştirisiyle girmektedir. Ona göre, kendi küçük burjuva anlayışlarını marksist-leninist bir terminoloji arkasında saklamaya çalışan Çin Komünist partisi yöneticilerinin, milli kurtuluş haraketi konusundaki gerçek konumları şudur : «Milli kurtuluş hareketi, çağımızın esas devrimci gücü, kapitalizmin esas «mezar kazıcısı» dır. Pekin'de, «Asya, Afrika ve lâtin Amerikanın devrimci halklarıyla, Amerika Birleşik Devletlerinin bayraktarlığındaki emperyalistler arasındaki çelişmelerinin, çağdaş dünyanın esas çelişmesi» (Lin Piao) olduğu ve bu üç kıtanın, kapitalizmin kaderinin kararlaştırıldığı, «dünya devrimi fırtınalarının estiği esas bölge» yi teşkil ettiği ileri sürülmektedir. Uluslararası işçi sınıfı ve dünya sosyalist sistemine gelince, Pekinli stratejler, onlara milli kurtuluş hareketinin yardımcı gücü olma rolünü vermektedirler; çünkü, onlara göre, «devrimcilerin kesin zafere doğru ilerleyecekleri devrimci üsler, ancak ve ancak köylük bölgelerde kurulabilir»; Mao Çe-tung gurubu için,

Asya, Afrika ve lâtin Amerika, işte bu «dünya köyü»nün ta kendisidir» (s. 9).

Yakovlev, Çin Komünist Partisi yöneticilerinin, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki çelişmeyi çağımızın **esas çelişmesi** olarak kabul eden, çağımızı, dünya çapında, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağı olarak belirleyen marksist-leninist tanımlamayı reddettiklerini ileri sürüyor. Bunun sonucu, Pekin teorisyenleri, uluslararası işçi sınıfıyla, onun eseri olan dünya sosyalist sisteminin çağımızda esas devrimci güç rolünü oynadığı, dolayısıyla, dünya devrimci süreci içinde, işçi sınıfının hegemonyayı elde tuttuğu, bu süreci yönettiği fikrini de reddediyorlar (s. 9-10).

Burada söz konusu olan şey, devrimci pratiğin temel meseleleri üzerinde, uluslararası komünist hareketin stratejik ve taktik meseleleri üzerinde bir ayrılıktır. Dünya devrimci hareketinin strateji ve taktiği, çağımızın ayırdedici niteliğinin, esas çelişmesinin, ve bu çelişmenin çözümünde çeşitli toplumsal ve siyasal güçlere düşen yer ve rolün doğru bir tahlil ve tanımına dayanmak gerekir. Oysaki, Çin yöneticileri, milli kurtuluş hareketi ve siyasi güçlerin dünya çapındaki dağılışı konusunda yanlış bir tahlilden hareket ederek, hatalı çözüm şekilleri öneriyorlar. Çin yöneticilerinin tutumu üzerinde, milliyetçi ve küçük burjuva ideolojisinin büyük bir etkisi vardır.

Emperyalist çağda esas itibariyle bir sömürge meselesi biçimine bürünen milli meselenin, proletarya tarafından yürütülen sınıf mücadelesi bakımından taşıdığı önem üzerinde, kendi zamanlarında, Marx ve Engels'de durmuşlar, ve emekçilerin toplumsal kurtuluşlarıyla milli kurtuluşlarının birbirine sıkı sıkıya bağlı bulunduklarına işaret etmişlerdi. Marx, başka halkları boyunduruk altında tutan bir halkın özgür olamayacağını söylemişti. Böylece, dünya proletaryasını, milli baskı ve sömürgeciliğe karşı mücadeleye çağırıyordu. Marx ve Engels, proletaryanın toplumsal kurtuluş mücadelesinin, milli baskının tamamen yok edilmesi bakımından kesin bir rol oynadığını belirtiyorlardı: «İnsanın insan tarafından sömürülmesini yok ediniz, bir milletin başka bir millet tarafından sömürülmesini de yok etmiş olursunuz. Millet içinde sınıf karşıtlıklarının ortadan kalktığı gün, milletlerin birbirleriyle çatışmaları da ortadan kalkar» (s. 12).

Marksizmi yeni tarihi şartlar içinde geliştiren Lenin, milli mesele ve sömürgeler meselesi üzerinde de tutarlı bir teori kurmuştur. Bu teori, sömürge ve bağımlı ülkeler halkları tarafından yürütülen mücadelenin, emperyalizmin yıkılmasında gitgide daha önemli bir role sahip olacağını gösterir. Lenin, burjuva-demokratik milli kurtuluş hareketlerinin desteklenmesinin, kapitalizmin durumunu güçlendireceği yolunda bazı komünistlerce beslenen kuşkunun yersiz olduğunu söyler. Mazlum milletlerin kurtuluş hareketleri demokratik bir öze sahiptir, ve bu hareketler, bu yönde desteklenmeli ve geliştirilmelidir.

«Lenin, milli kurtuluş hareketinde, proleteryanın sınıf hedefleri için yürüttüğü mücadeleyi kolaylaştıran ve gittikce büyüyen anti-emperyalist bir güç görüyor, ayrıca, özellikle, bu hareketin başarısının, esas itibariyle, uluslar arası işçi sınıfının kapitalizmi yıkmak ve sosyalizmi kurmak için yürüttüğü mücadeleye bağlı olduğunu belirtiyordu» (s. 12). Yakovlev, Lenin'in şu sözünü anıyor : «Doğu halklarının bu devrimci hareketi, bugün ancak bizim Sovyetler Cumhuriyetimizin uluslararası emperyalizme karşı devrimci mücadelesiyle doğrudan doğruya ilişki halinde başarıyla gelişebilir ve bir sonuca varabilir».

«Lenin, bu yeni anti-emperyalist gücü hesaba katarak, «Bütün ülkelerin işçileri ve ezilmiş halkları birleşiniz!» parolasını tasvip etmiştir. Bu parola, işçi sınıfının rolünün küçümsenmek istendiği anlamına değil, sadece işçi sınıfının emperyalizme karşı mücadele etmek için yeni bir müttefik bulduğu, bütün devrimci güçlerin birleşmeleri ve birbirine yardımcı olmaları gerektiği anlamına geliyordu» (s. 13).

## ESAS ÇELİŞME

Yakovlev'e göre, Ekim İhtilâlinden sonra, dünya burjuvazisi ve uluslararası proletarya arasındaki çelişme birinci plana çıkmış, o zamandan beri örgütlenmiş bir devlet tarafından temsil edilen sosyalizm ile dünya kapitalizmi arasındaki mücadele, dünyadaki çeşitli devrimci hareketlerin kalbi olmuştur.

İkinci Dünya Savaşından sonra «Dünya sosyalist sisteminin kuruluşu, sosyalizm ve kapitalizm arasındaki çelişmeyi, çağımızın esas çelişmesi olarak, daha da şiddetlendirmiştir. Eğer bu iki karşıt sistem arasındaki mücadelenin kesin rolü inkar edilirse, bugün hiç bir devrimci mücadele meselesinin doğru olarak çözümlenmesi, hatta doğru olarak konması mümkün değildir» (s. 14).

Bugün milli kurtuluş hareketlerinin zaferini garanti eden şey, bir dünya sosyalist sisteminin varlığı, bu sistemin iktisadi ve askeri gücü, ve sosyalizmin kurulmasındaki başarılarıdır. Dünya sosyalist sistemi, çağdaş devrimci sürecin en önemli faktörüdür, ve bunun sonucu, sosyalizmin milli kurtuluş hareketi üzerindeki etkisi gitgide daha da büyümektedir. Ama, buna karşılık, milli kurtuluş hareketlerinin de, uluslararası proletaryanın sosyalist mücadelesi üzerinde büyük bir etkisi olduğunu bir an bile unutmamak gerekir. Gerek sosyalizm gerekse milli kurtuluş için mücadele eden güçler arasındaki bağlar ne kadar sağlam, ve emperyalizme indirilen darbeler ne kadar sert olursa, bu güçlerin hem genel, hem de sınıf niteliklerine özgü meseleleri o kadar iyi çözümlenir.

Çin yöneticilerine göre, milli kurtuluş hareketi, dünya devrimi bakımından kesin bir önem taşımaktadır, esas güç haline gelmiştir; ve dünya sosyalist sistemi, bu bakıma, yardımcı bir devrimci güç haline dönüşmüştür. Oysaki, milli hareketlerin bugünkü devrimci süreç içindeki rolleri ne kadar büyük olursa olsun, bu hareketler dünyanın toplumsal dönüşümü, yani dünya sosyalist devrimi bakımından kesin bir nitelik taşıyamazlar. Çünkü «milli kurtuluş hareketlerinin önündeki görev, kapitalist sistemin tasfiyesi değildir. Eğer milli kurtuluş hareketi, dünya sosyalist sistemi ve uluslararası proletaryadan koparsa (Pekin işi buraya götürüyor), sadece kapitalist sistemin tasfiyesinde az da olsa herhangi bir rol oynamamak durumunda olmakla kalmaz, aynı zamanda, genç devletleri emperyalist bağımlılıktan kurtarmaktan ibaret bulunan esas görevini de yerine getiremez» (s. 15-16).

Teori ve pratik göstermiştir ki: 1) gelişmiş kapitalist ilkelerdeki işçi sınıfının devrimci mücadelesindeki genişleme olmaksızın; 2) dünyada, önce bir, sonra bir çok devlet tarafından temsil edilen sosyalist sistemin kurulması ve gelişmesi olmaksızın, milli kurtuluş hareketi, bugün erişmiş bulunduğu genişlik ve derinliği kazanamazdı. Yakovlev'e göre, dünya devrimci süreci, belirli bir düzene göre gelişir:

«Sosyalizmin büyüyüp güçlendiği ölçüde, milli kurtuluş hareketi genişliyor ve git gide daha önemli zaferler kazanıyordu» (s. 16). Örneğin, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce, sömürge, yarı-sömürge ve bağımlı ülkeler, dünyanın % 77,2'sini işgal ediyor, dünya nüfusunun % 69,2'si bu ülkelerde yaşıyordu. Emperyalizm tarafından ezilen halklar, bu duruma karşı daima ayaklanmışlar, ama 1851-1864'de Çin'de, 1587-1859'da Hindistan'da, 1897-1898'de Afganistanda, 1899-1900'de gene Çin'de olduğu gibi, bütün bu ayaklanmalar, mahalli gerici güçlerle ittifak kurmuş emperyalistler tarafından daima kan içinde boğulmuşlardır. Ancak Ekim ihtilâlinden, yani dünyada ilk sosyalist devletin kuruluşundan sonra, milli kurtuluş hareketi, bir çok Asya ve Afrika ülkesinde yeni bir canlılık kazanmıştır. Yakovlev, bu arada, Çin'deki anti-emperyalist «4 Mayıs Hareketi» ni; Kore'deki 1919 Japon-aleyhtarı hareketi; Hindistan'da 1918'den 1922'ye kadar süren sömürgecilere karşı direnme ve ayaklanma hareketlerini; Türkiye'deki 1922 Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyetin ilânını; İran'daki 1918-1921 partizan hareketini; Mısır'daki 1919-1921 ayaklanmasını; Afganistan'ın 1919'da bağımsığlık kazanmasını; 1921'de bağımsız Moğolistan devletini kurulmaısnı sayarak, bütün bu hareketlerin, Ekim İhtilâline sıkı sıkıya bağlı olduğunu söylüyor: «Çünkü sömürge ve bağımlı ülkeler halkları, sosyalist devrim tarafından yaratılmış bulunan uluslararası durumdan yararlanmış, ve genç Sovyet devletinin mücadele halindeki halklara sağladığı maddî ve manevî yardım, bu halklara büyük imkânlar kazandırmıştır. Buna karşılık, milli kurtuluş hareketi de, Sovyetler ülkesinin iki savaş arasındaki uluslararası durumunun sağlamlaşması ve dünya emperyalizminin Sovyetler ülkesi üzerinde yapabileceği baskının hafiflemesi üzerinde belirli bir katkıda bulunmuştur» (s. 18).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, kapitalizmin maruz kaldığı genel buhranın ikinci evresinde, güçler dengesi sosyalizm yararına değişti. 1950 yıllarında, dünya nüfusunun % 35,5 kadarı sosyalist ülkelerde yaşıyordu. «Savaş sonrası dünya konjonktürü içinde, emperyalizm, uluslararası iktisadî, askerî ve siyasî meselelerde o zamana kadar oynadığı kesin rolü kaybetti» (s. 22). Bu durumda, sömürge ve bağımlı ülkeler halklarının mücadelesi, İkinci Dünya Savaşı öncesine göre, daha önemli sonuçlar verdi. Sömürgeci sistem önce Asya'da çökmeğe başladı. Bu kıt'ada, 1944-1954 arasında 14 yeni devlet doğdu. «Başlangıçta milli kurtuluş hareketleri olan Çin, Kore, ve Vietnam devrimleri, sosyalist devrim haline dönüştüler. Bunun nedeni, proletarya hegemonyası, dünya sosyalist sisteminin varlığı, ve bu sistemin bu ülkelere yapabildiği dolaylı ya da dolaysız yardımdır» (s. 22).

Kapitalizmin genel buhranının üçüncü evresi 1950 yıllarında başlar. Bu evrede, dünya sosyalist sistemi sürekli olarak güçlenmiş, ileri kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının siyasî mücadelesi büyük bir genişlik kazanmıştır. Sömürgeci sistemin çöküşü, kapitalizmin genel buhranının üçüncü evresinin karakteristik çizgilerinden biridir. Asya ve Afrika'da, 1955'den sonra, 50 kadar yeni devlet kurulmuştur. Hâlâ sömürgeci baskı altında yaşayan insan sayısı, bugün 35 milyon, yani dünya nüfusunun % 1,1'i kadardır.

«Sömürge meselesi, esas itibariyle çözümlenmiştir; bir zamanlar emperyalizm tarafından sömürgeleştirilen ülkeler, bugün siyasî bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Bu arada belirtelim ki, bu meselenin çözümü, Çin yöneticilerinin toplumsal ve ulusal kurtuluşu elde etmenin tek aracının silâhlı mücadele

olduğu yolundaki tezlerini kesinlikle çürütür. Yakın zamanda kurulan devlerin üçte ikisi, bağımsızlıklarını, silâhlı mücadele olmaksızın elde etmişlerdir. Çinli bölücülerin propagandası, hoşuna gitmeyen şeylerin sözünü etmek istemiyor. Ama onlar sözünü etmese de, dünya sosyalizminin gitgide büyüyen gücü, ve genç devletlerin uluslararası meselelerde oynadıkları rolün git gide artan önemiyle birlikte, anti-emperyalist mücadelenin barışçı biçimleri her gün daha etkili bir hale geliyor» (s. 24).

Dünya sosyalizminin güçleri, yani dünya sosyalist sistemi ve uluslararası proletarya, sömürge ve bağımlı ülkeler halklarının emperyalist baskıdan kurtulmak için yaptıkları mücadeleye kesin bir katkıda bulunmuşlardır.

«Dünya kapitalist iktisadî sisteminin bir parçası kalmakta devam etmelerine rağmen, bağımsızlığını kazanmış bulunan ülkelerin çoğu, siyasî bakımdan, emperyalizmden kopmuşlardır. Şimdi bu ülkelerin, bağımsız bir iç ve dış siyaset izlemeleri imkânı mevcuttur. Ama bu, eski sömürge ve yarı-sömürgelerin, siyasi bağımsızlıklarını bir kere elde ettikten sonra, anti-emperyalist mücadelelerine son verebilecekleri anlamına gelmez. Bu ülkeler, iktisadi bağımsızlıklarını elde etmedikçe zaferleri tam değildir, ve toplumsal ilerlemelerini sağlama bağlamış sayılmazlar. Millî kurtuluş hareketinin bugünkü genişliğini, ve buna paralel olarak, dünyanın devrimci dönüşümü içindeki, sosyalizm ve kapitalizm arasındaki mücadele içindeki rolünün artan önemini, işte bu durum açıklar. Ama bu hareketin rolü, sosyalist güçlerin oynadıkları role göre gene de sınırlıdır. Çünkü sosyalist güçler, kapitalist sistemin yeryüzünden tasfiyesinin, bütün adaletsizlikler ve bütün toplumsal baskıların insanlığın hayatından silinip atılmasının teminatıdır» (s. 26-27).

Marksist-leninist klâsiklerde, millî kurtuluş hareketinin emperyalizme karşı mücadele içindeki rolünün kaçınılmaz şekilde artacağı gösterilmiştir. Ama proletaryanın önderleri, millî kurtuluş hareketini, işçi sınıfının mücadelesiyle ilişkisi içinde, sosyalizm için mücadelenin çıkarlarına göre değerlendirmişlerdir. «Marksizm-leninizmin klâsikleri, proletaryaya ana hedeflerini gerçekleştirme bakımından yardım eden bu hareketin yardımcı rolünü belirlemişler, ve uluslararası işçi sınıfını, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağının merkezî unsuru yapmışlardır» (s. 28).

Yakovlev'e göre, millî kurtuluş hareketini dünya devrimci hareketinin öncüsü ilân ederek, küçük-burjuva ve milliyetçi bir çizginin sözcüleri haline gelen Mao Çe-tung ve gurupu, marksizm-leninizmden açıkça ayrılmış bulunuyorlar.

## ESAS GÜÇ

Bunun sonucu, Çin Komünist Partisi yöneticilerinin millî kurtuluş hareketi konusunda izledikleri siyaset, sadece uluslararası komünist hareket bakımından zararlı olmakla kalmamakta, aynı şekilde, Asya, Afrika ve lâtin Amerika halklarının emperyalist baskıdan kurtulması için mücadele eden güçler bakımından da zararlı olmaktadır. Sosyalist kampın bölünmesi, dünya devrimci cephesinin merkez kesimini güçten düşürüyor. Çin yöneticileri, şu son yıllar içinde, dünya millî kurtuluş hareketi ve çeşitli uluslararası demokratik hareketler içindeki bölücü çabalarını arttırmışlardır. Asya-Afrika birliği, bundan çok zarar görmüştür. Örneğin, Pekinli yöneticiler, «... sos-

yalist ülkelerle kapitalist ülkeleri aynı çuvala koymuşlar, ve her ikisinin de, genç milli devletleri sömürmek ve onları tarımsal ürünler ve hammadde kaynakları haline dönüştürmek için çalıştıklarını iddia edecek kadar ileri gitmişlerdir. Bu türlü teorilerle, emperyalistlerin, dünyanın «sınai toplumlar» ve «tarımsal toplumlar» olarak ikiye ayrıldığını, ve çağımızın başlıca çelişmelerinin bu durumdan doğduğunu iddia eden teorileri arasında pek bir fark yoktur» (s. 31). Çin yöneticileri, milli kurtuluş güçlerinin ileri sosyalist ülkelerden, en başta Sovyetler Birliği'nden kopması, dahası, onlara karşı düşmanca bir tavır takınması için çalışıyorlar. Oysaki, tarihin gösterdiği gibi, milli devrimlerin ortaya çıkardığı meseleler, ancak dünya sosyalizmi ve uluslararası proletaryanın mücadelesi ile sıkı bir bağlılık içinde başarıyla çözümlenebilirler.

Kurtulmuş halkların tarihi ilerlemeleri, şüphesiz, iktisadî, kültürel ve sosyal geriliklerini telâfi için gösterecekleri kendi öz çabalarına bağlıdır. Ama «eğer Çinli yöneticiler tarafından ileri sürülen fikirler uyarınca, bu genç devletler sadece kendi öz güçleriyle yetinirlerse, iktisadî bakımdan ileri ülkelerle aralarında bulunan farkı azaltamazlar; tersine, bu fark daha da artar» (s. 32).

Bugün milli kurtuluş hareketinin hayatî önemdeki iki hedefi, barış ve hızlı ilerlemedir. Ama, milli kurtuluş hareketi karşısında kendi ülkelerinin özel bir görevi olduğuna inanan Çinli yöneticiler, bu hareketi başka bir yola sürüklemeye çalışıyorlar. Onlara göre, Ekim İhtilâli, emperyalist ülkeler için klâsik devrim tipidir. Oysaki, sömürge ve yarı-sömürge ülkeler için karakteristik olan şey, Çin devrimidir. Bunun sonucu, milli kurtuluş hareketini çağımızın en büyük devrimci gücü mertebesine yükseltiyorlar, ve sosyalizmin dünya ölçüsündeki zaferinin en kısa yolu olarak, evrensel bir model şeklinde, kendi stratejilerini öneriyorlar. Çinli yöneticilere bakılırsa, dünya devrimci hareketinin merkezi, batıdan doğuya geçmiştir ve şu anda Çin'de bulunmaktadır (s. 34).

Bu şekide formüle ettiği tezleri şiddetle eleştiren Yakovlev'e göre, «Sosyalist ülkelerde oluş halinde bulunan yeni toplumun kuruluşu şeklindeki devrimci süreç, ve sosyalist kampın emperyalizm karşısında en güçlü karşı-kuvveti teşkil etmesi olgusu sonucu, dünya sosyalist sistemi, uluslararası devrimci hareketin merkezidir» (s. 35).

Mao Çe-tung ve gurupunun tuttuğu küçük-burjuva aşırılığı ve sol maceracılık yolu sonucu «anti-sovyetizm, Çin'in resmî siyaseti haline gelmiştir» (s. 42). «Emperyalizme karşı savaşan güçlerin birliğini sarsarak, emperyalizme gerçekten karşı çıkmanın mümkün olmadığı, herkes için apaçık bir şeydir» (s. 47).

## DEVRİMCİ ÖRNEK

Yakovlev'e göre, çağımızın esas çelişmesi sosyalizmle kapitalizm arasındaki çelişme, ve bunun sonucu, çağımızın esas devrimci gücü, dünya sosyalist sistemi ve uluslararası proletaryadır. Sosyalizm, bir yandan dünya kapitalist sistemini zayıflatıp, mücadele halindeki halklara uygun şartlar yaratarak, bir yandan da bu halkların devrimci çabalarını destekleyerek, daima milli kurtuluş hareketi üzerinde etkili olma eğilimini taşımıştır. Bu eğilim, çağımızın esas çelişmesini ifade eden belirtilerin en önemli unsurudur.

Sosyalizm, her şeyden önce, devrimci bir örnek olma gücüne sahiptir. Rus proletaryasının zaferinden, sosyalizmin başka ülkelerde kurulması için yararlanılmasını isteyen «solcu» lara karşı mücadele eden Lenin, bunu açıkça belirtmiştir. Lenine göre «Sosyalizm, bir örnek gücüne sahiptir. Şiddet, iktidarı bizden geri almak isteyen kimselere karşı kullanılır. Bunun ötesinde, şiddet değil, ancak etki ve örnek söz konusu olabilir» (s. 51). Tabii bu, sosyalizmin örnek olma gücünün, ezilen halkların devrimci mücadelesi yerine geçeceği anlamına gelmez. Bu halklar, elbette kendi öz devrimci mücadeleleriyle kurtulabilirler. O halde, sosyalizmin herşeyden önce bir örnek olma gücünün iyi anlaşılması gerekir. Çinli yöneticilerin bu konudaki eleştirileri, devrimci örnek meselesinin yanlış bir anlayışına dayanmaktadır.

Yakovlev, Ekim İhtilâlinden sonra, Sovyetler Birliğinin sömürge ve bağımlı ülkelerdeki devrimciler üzerinde yaptığı etkiyle ilgili bir dizi olgu sıralayarak, sosyalizm örneğinin, doğal olarak, sömürge ve bağımlı ülkelerdeki proletaryanın bilinçlenmesini kolaylaştırdığını, bağımsız ve siyasal bir güç olarak örgütlenmesini hızlandırdığını belirtiyor. Ayrıca ve özellikle, «Toprak meselelerini başarı ile çözmesini bilen sosyalizm örneği, sömürge ve bağımlı ülkelerdeki köylüleri büyük ölçüde devrimci bir güç haline dönüştürmüş, ve onların anti-emperyalist ve anti-feodal mücadeleye katılmalarını mümkün kılmıştır» (s., 53). Bu durum, sömürge ülkelerdeki milli burjuvazi üzerinde de etkili olmuş, ve sol fikirlere doğru yönelen milli burjuvazi, az-çok radikal bir şekilde, sadece ülkelerinin siyasî bağımsızlığını değil, iktisadî bağımsızlığını da sağlamaya katkıda bulunabilecek çeşitli anti-emperyalist teşebbüslere girişmiştir. Siyasal bağımsızlığını kazanan ülkelerdeki devlet sektörünün gelişmesi, bu bakıma anlamlıdır.

Yakovlev, burada önemli bir nokta üzerinde duruyor: «Sosyalist fikirlerin emekçi yığınlar arasında büyüyen popülaritesi, bazı gelişme yolunda bulunan ülkeler burjuvazisini kendi gerçek sınıf niyetlerini saklamak, ve «milli tipte» denilen bir sosyalizmi kurmak iddiasında bulunan bir programı önermek zorunda bırakır... Böylece, emekçiler, modern kapitalizmin sosyalizme yaklaştığına, hatta sosyalizmin gitgide günümüzün «demokratik» ya da «halkçı» kapitalizmine benzer bir hale geldiğine inandırılmaya çalışılır. Gelişme yolunda bulunan ülkelerde burjuvazi, az çok anti-emperyalist bir nitelik taşıyan en ufak bir girişimini, sosyalist olarak yutturmak ister» (s. 55).

Bununla birlikte, «milli» bir sosyalizm kurmayı öneren programların sadece olumsuz yönler taşıdığını, sadece bir burjuva yutturmacası olduğunu da düşünmemek gerekir. «Özellikle birçok Afrika ülkesinde, burjuvazi henüz sınıf olarak ya mevcut değildir, ya da çok güçsüzdür; proletarya da henüz oluşmasının başlangıcındadır. Bu durumda, yönetici siyasi güç, asker ve sivil aydınların öncü yurt-sever unsurları v.s. yi kapsayan devrimci demokratik tabakalardan oluşur. (Daha ilerde sözü edilecek olan «devrimci demokrasi» kategorisiyle bu durumun sıkı bir ilişkisi olsa gerektir-K.S.). Bu

çevreler, içtenlikle, ülkelerini kapitalist-olmayan bir gelişne yoluna sokma özlemini taşırlar. Bu durumda, «milli sosyalizm» programları, bilimsel sosyalizmin kabulüne bir çeşit hazırlık olarak düşünülebilirler» (s. 56).

Bu parça, sosyalizmden devrimci bir örnek olarak yararlanan, sosyalist fikirlerin etkisini devrimci bir muhteva içinde yansıtan asker-sivil aydınlar hikâyesinin, hangi somut şartlar içinde

söz konusu edilebileceğini açıkça göstermesi bakımından büyük bir önem taşımaktadır sanıyorum. Bu türlü «millî» sosyalizm girişimlerinin, ne zaman devrimci bir öz taşıdıklarını, ne zaman burjuvazi yararına emekçi yığınların sınıfsal bilinçlenmelerini önlemek yolunda atılmış bir adım olduğunu ayırd etmek, bir takım karışıklıkları önleyebilir.

## YANYANA

Kapitalizmin silâh imalâtı tekelciliğini elinde tuttuğu çağda, emperyalist devletlerin bir çeşit uluslararası sömürgecilik dayanışmasıyla, milli kurtuluş hareketi temsilcilerine karşı silâh depolarının kapılarını kapattıklarını, bu yüzden ezilen halkların özgürlük ve bağımsızlık mücadelelerinin çok uzun ve çok güç olduğunu, onlara silâh depolarının kapısını açan ilk ülkenin genç Sovyetler Cumhuriyeti olduğunu belirten Yakovlev, bu konuda bir çok somut örnek veriyor, ve özellikle, Çin halkının devrimci mücadelesini yürütmek ve milli kurtuluşunu elde etmek için, kendi öz güçlerinden başka birşeye güvenmediğini iddia eden Çin yöneticilerinin «nankörlüğünü» göstermek için uzun sayfalar dolduruyor (s. 61-71). Çin devrimi üzerine ilginç bilgi ve rakamlarla dolu bu sayfalar üzerinde ayrıca durmayı pek de gerekli sanmıyorum. Sovyetler Birliğinin ve dünya Sosyalist sisteminin, «dünyanın bir çok ülkelerindeki devrimci güçlerin yardım çağrılarına karşı asla sağır kalmadıkları» (s. 71), üzerinde uzun boylu tartışılmasını gerektirecek bir konu değildir. «Emperyalizmin, silâhlarının muazzam üstünlüğü sayesinde, milli kurtuluş hareketlerini kolayca ezdiği zamanlar geride kalmıştır. Şu anda, sosyalist dünya, mücadele halindeki halkları, özellikle onlara silâh sağlayarak, her türlü araçla destekleyebilmek için, yeteri kadar büyük sınaî kaynaklara sahip bulunuyor» (s. 72). Sosyalist dünya, özgürlük ve bağımsızlık mücadelesi yapan halklarla yanyanadır; Yakovlev, bu sayfalar boyunca, bunu göstermeye çalışıyor. Ama, «bu desteğin, «devrim ihracı» ile hiç bir ilgisi yoktur... Bir toplumsal devrimi dışardan empoze etmek mümkün değildir. Devrim, kapitalizmin içsel ve uluslararası derin çelişmeleri olgunlaştığı zaman patlak verir, ve her ülkenin işçi sınıfı ve çalışan yığınları tarafından yapılır... Marksist-leninistler, devrim ihracının mümkün olduğu fikrini kesinlikle reddederler» (s. 72). Ama emperyalizme karşı ayaklanan halkları her türlü araçla desteklemek, marksist-leninistlerin uluslararası görevidir. Emperyalizm, toplumların devrimci dönüşümlerini engellemek amacıyla çeşitli yollara, bu arada silahlı güç kullanma ve karşı-devrim ihracı gibi araçlara başvurur. Yakovlev, bu konuda, emperyalizmin çeşitli saldırılarından, örneğin 1956 Süveyş, 1957 Suriye, 1962 Küba, 1967 İsrail saldırılarından, Kore ve Viyetnam savaşlarından örnekler vererek, Sovyetler Birliği ve öbür sosyalist ülkelerin bu saldırılar karşısında ezilen halkların mücadelesini nasıl desteklediğin göstermeğe çalışıyor (s. 74-85). Bu arada, Mao Çetung ve gurupunun tutumunu, «devrim ihracı» na çalışan troçkist bir tutum olarak eleştirerek, bunun dünya komünist partileri arasında bir bölünmeye sebep olduğunu, ve bu bölünmenin, her şeyden çok, Amerikan emperyalizminin çıkarlarına sonuçlar verdi.ini söylüyor (s. 84-85).

Yakovlev'in, bundan sonra milli kurtuluş hareketinin bugünkü evresi üzerine formüle ettiği tezler, stratejik ayrılık konusunda daha da açıklayıcı bir nitelik taşımaktadır.

## YENİ EVRE

Sömürgeciliğin eski şekilleri artık ortadan kalkmıştır. Eski sömürgeciliğin tasfiyesi milli kurtuluş hareketinde yeni bir evrenin başlangıcı olmuş, ve bu evre içinde, genç devletlerin kendilerine empoze edilmiş bulunan iktisadî engellerden kurtulma ve kendi bağımsız ekonomilerini kurma, iktisadî ve kültürel geriliklerini telafi etme mücadeleleri, bundan böyle ön plana geçmiştir. Siyasî bağımsızlık ve milli egemenlik, bu yeni meselelerin çözümü için zorunlu olan şartları teşkil ederler.

«Başka bir deyişle, kurtulmuş halkların anti-emperyalist mücadeleleri devam eder, ama bu mücadelenin ağırlık merkezi, bundan böyle, ekonomik alana kaymıştır» (s. 87). Bunun böyle olması, emperyalizmin siyasî ve ideolojik mücadelesine son verdiği, siyasî bağımsızlık kazanan ülkeler üzerinde askerî baskı ve müdahalelerden vazgeçtiği anlamına gelmez. Yeni-sömürgeci siyasetin, askerî saldırılar şeklinde de sonuçlanacağını gösteren örnekler az değildir. «Öyleyse, milli kurtuluş hareketinin bu yeni evresinde de bazı genç devletler halklarının emperyalist saldırılara karşı silâhlı mukavemeti kaçınılmaz bir şeydir. Ama bu evrenin esas yönü, gene de, yeni kurtulmuş ülkelerin iktisadî ve kültürel gelişme ve emperyalizm karşısında iktisadî bağımsızlığın kazanılması için mücadele olarak kalır» (s. 87). Milli Kurtuluş hareketinin bugünkü evresini karakterize eden şey budur. Ama, Yakovlev'e göre, Mao gurupu, milli kurtuluş hareketinin yeni evresini eskisinden pek ayıramamakta, ve şu türlü iddialarda bulunmaktadır: «Sovyetler Birliği Komünist Partisi yöneticileri tarafından yayılan «teorilere» göre, mademki sömürgecilik esas itibariyle tasfiye edilmiştir, ve mademki milli kurtuluş hareketinin önünde bugün iktisadın gelişmesinden başka önemli bir mesele yoktur, öyleyse emperyalizme ve eski ve yeni sömürgeciliğe ve ortaklarına karşı hiç bir mücadele zorunluluğu yoktur. Bu, milli kurtuluş hareketi görevlerinin tamamen tasfiyesi anlamına gelmez mi?» (s. 88).

Bu türlü iddialar, milli kurtuluş hareketinin bugünkü evresi ile ilgili doğru marksist-leninist anlayışı çürütemez. Birçok genç devlet, sanayileşmiş ülkelerin 100 yıl, 200 yıl gerisinde bulunmaktadır. 1960 yıllarının başında, iktisadi bakımdan geri ülkelerin sınaî üretimi, kapitalist dünya sınaî üretiminin % 13.1'ini teşkil ediyordu. Bu ülkelerin milli gelirlerinin altıda biri, emperyalist sömürü ilişkileri nedeniyle, çeşitli şekiller altında, emperyalist ülkelerdeki tekellerin ya da bankaların kasasına gitmektedir. Kişi başına milli gelir, 1961 istatistiklerine göre, Batı Avrupada 1427, Birleşik Devletlerde 2790 dolar iken, bu miktar, lâtin Amerikada 425, Yakın ve Orta Doğuda 257, Afrikada 164, Güney ve Güney-batı Asyada ise 154 dolardır. Üçüncü dünya nüfusunun büyük çoğunluğunu teşkil eden köylüler topraksızdır. Bu ülkelerin çoğunda yapılan toprak reformları, köylü meselesini çözümleyememiş, feodal ilişkileri ortadan kaldıramamıştır: «Hindistan'da, köylülerin dörtte üçü, latin Amerikada % 70 kadarı topraksızdır... Bu toplumsal ve iktisadî şartlar, Asya, Afrika ve latin Amerika ülkelerinde, tarımda öylesine bir durum yaratmıştır ki, tütekim malları üretimindeki artış, demografik artışın gerisinde kalmaktadır» (s 89). Son yıllarda, ücretle çalışanların sayısında önemli artışlar olmasına rağmen, Asya, Afrika ve lâtin Amerika ülkelerinde yoğun bir işsizlik mevcuttur. «Çalışacak durumda olan nüfusun üçte biri kadarıyla dörtte biri kadarı arası, üretim dışına atılmıştır (s. 90). Bu

halklara, iktisadî gerilikle birlikte, sömürgecilikten bir de kültürel gerilik mirası kalmıştır. «1950 yılının ortalarına dogru, Afrikadaki **ergin** nüfusun % 80'i okuma yazma bilmiyordu. Latin Amerikada, 15 yaşından büyük nüfusun % 40'ından çoğu kara cahildi. Bu rakam, Asyada, yüzde 50'nin üstüne çıkıyordu» (s. 90). Ayrıca, bu ülkelerin gayri safi milli hasıla artışlarında bir düşme eğilimi var: «Bu artış, 1950-55 arasında, ortalama olarak % 4.9 idi; 1955-59 arasında % 4,5'e ve 1960-63 arasında % 4'e indi... Eski sömürge ve yarı sömürge ülkelerin, ileri kapitalist ülkelerin bugünkü seviyesine erişmeleri için, bugünkü gelişme tempolarıyla, 100-150 yıl, belki de daha fazla zaman gerekecektir. Siyasî bağımsızlıklarını yeni kazanmış halkların, emperyalist boyunduruktan kesin olarak kurtulmak, gerçektén bağımsız hale gelmek, ve iktisadî ve kültürel seviyelerini yükseltmek istiyorlarsa, üstesinden gelmeleri gereken muazzam güçlükler bulunduğu görülüyor» (s. 91-92). Bu güçlüklerin ortaya çıkardığı meseleler karşısında, dünya sosyalizminin tutumu, daima açık olmuştur «Bu tutum, kendini, mümkün olduğu kadar geniş bir destek ve bu halkların ilerlemesine bir katkı olarak göstermiştir». (s. 92). Bundan sonra, Yakovlev, çeşitli örnekler vermekte, ve özellikle, Sovyetler Birliği tarafından Çine yapılan iktisadî yardımın büyüklüğü üzerinde, rakamlar vererek, durmakta, Çin yöneticilerinin eski beyanlarını da hatırlatarak, tabiî bugünkü tutumlarından yakınmaktadır. (s. 93-97).

«Sosyalist ülkeler, gelişmekte olan ülkeleri desteklemek, ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanmak, toplumsal, iktisadî ve kültürel geriliklerin telâfi etmekte onlara yardımcı olmak için, dolaylı dolaysız bütün araç ve imkânlarını kullanacaklardır. Sosyalist devletler bu şekilde davranacaklardır; çünkü sosyalizmin tabiatı böyledir; çünkü milli kurtuluş hareketinin bugünkü evresinin özellikleri budur; ve çünkü emperyalizme karşı mücadelenin çıkarları buradadır» (s. 97.)

Bugün üçüncü dünya ülkeleri üzerindeki siyasî ve askerî egemenliklerini **doğrudan doğruya** sürdürebilme olanaklarını yitirmiş bulunan emperyalistler, azgelişmiş denilen ülkeler halklarını sömürmek için, daima daha ince ve daima daha dolaylı sömürü şekillerine başvuruyorlar. Yeni-sömürgecilik metotlarını uygulayarak, bir yandan eski pozisyonlarını muhafaza etmek istiyorlar, bir yandan da yeni pozisyonlar elde etmek, bu ülkeleri bağımlılıkları altında tutmak için, bu ülkelerdeki toplumsal tabanlarını genişletmek, milli bujuvaziyi kendi yanlarına çekmek, bürokratik ve askerî rejimler kurmak yolunda çaba gösteriyorlar. Geçmişte olduğu gibi, siyasî bağımsızlıklarını kazandıktan sonra da, bu genç devletlerin gerçek bir sınaî gelişme göstermelerini engellemek için ellerinden geleni yapıyorlar. İleri kapitalist ülkelerin «yardım» programları, gerçek bir iktisadî gelişmeyi değil, genç milli devletleri, ileri kapitalist ülkelerin tarım ve hammadde uzantısı haline dönüştürmeyi gözetiyor. «Şu anda, gelişme yolunda olan ülkeler, bir yandan iktisadî bağımsızlıklarını sağlamak ve geriliklerini telafi etmek, bir yandan da emperyalizmin yeni-sömürgeci maksatlarını boşa çıkarmak için, samimi bir iktisadî dış yardıma özellikle ihtiyaç duyuyorlar. Sosyalist ülkelerin onlara sunduğu daima daha geniş destek de işte budur» (s. 99). «Ama Pekinde, uluslararası devrimci dayanışmanın önemi yadsınıyor; «kendi öz güçlerine dayanmak» gerektiği ilân edilerek, kurtulmuş ülkeler yavaş bir gelişmeye mahkûm ediliyor... Kurtulmuş ülkeler, sosyalist devletlerden kendilerini tecrid ederek değil, tersine, mümkün olduğu

kadar onlarla işbirliği yaparak asırlık geriliklerini telâfiye muktedir olacaklardır» (s. 100).

## SOSYALİZM Mİ? KAPİTALİZM Mİ?

Sömürgelicik kalıntılarının ortadan kaldırılmasına bağlı sayısız güçlükler karşısında, siyasi bağımsızlıklarını yeni kazanmış genç devletlerin, toplumsal ve iktisadi gelişme biçimleriyle ilgili meseleyi çözmeleri gerekiyor. Sosyalizm ve kapitalizm arasındaki mücadelenin dünya çapında bir yaygınlık kazandığı günümüzde, bu genç devletler iki yoldan birini seçme durumunda bulunuyorlar demektir : Ya kapitalizm, ya da sosyalizme götüren kapitalist-olmayan bir gelişme. Kapitalist yolun hızlı bir gelişme sağlayamadığını, bir çok geri kalmış ülkenin geçmiş deneyleri göstermiştir. Siyasi bağımsızlıklarını kazandıktan sonra kapitalist yola giren bir çok genç devlete, bu sistem önemli bir gelişme sağlamamıştır. Bunda da şaşılacak birşey yoktur: «Çünkü her çağda, geri kalmış halklara, ancak o çağın en ilerici toplumsal rejimi, iktisadi gelişmelerinde, geriliklerini telafi etmek ve çağdaş düzeye erişmek imkanını verebilir. Çağımızda, en ilerici toplumsal rejim, sosyalizmdir» (s. 110).

«Bugün, iki karşıt dünya sistemi arasındaki güç dengesi, sosyalizm yoluna giren ülkenin iktisadi gelişme düzeyi ve coğrafi durumu ne olursa olsun, sosyalizme geçisi son derece kolaylaştıran yeni şartlar yaratmıştır» (s. 110). Küba'nın durumu buna örnektir. «En güçlü emperyalist devletin komşusu olan bu küçük ülkede devrimin zaferi, bundan böyle, sosyalizmin, hangi kıtada olursa olsun zafer kazanıp sağlamlaşabileceğini göstermiştir» (s. 110).

Tarihi deney, kapitalizm- öncesi dönemde yaşayan geri ülkelerin, öncü ülkeler proleteryası yardımıyla, kapitalist gelişme aşamasını bertaraf ederek, doğrudan doğruya sosyalizme geçebileceklerini söyleyen Lenin'i doğrulamıştır. Bu teori, dünya çapında kapitalizmden sosyalizme geçiş çağını yöneten objektif kanunu ifade eder. Nitekim Sovyetler Birliğinin birçok halklarından başka, Moğolistan, Çin, Kore ve Vietnam halkları da bu yolu seçmişlerdir. Genç devletlere gerçek ve hızlı bir gelişmeyi ancak bu yol sağlar.

Yakovlev budan sonra' Sovyet ideologları tarafından geliştirilen milli demokratik devrim anlayışını açıklamağa çalışmaktadır :

«Elbette, kapitalist-olmayan gelişmeye geçiş, ülkeden ülkeye farklı olacaktır. Ama hepsi de, milli demokratik devrim evresinden geçerler; çünkü bu evre, anti-emperyalist ve anti-feodal meseleleri çözer ve sosyalist dönüşümlerin gerçekleştirilmesini sağlayan nesnel ve öznel faktörleri yaratır. Bu faktörlerin en önemlileri, sosyalist dönüşümler için zorunlu maddi şartların hazırlanması, ve özellikle, milli demokratik devrimde, hegemon'yanın işçi sınıfı tarafından elde edilmesidir. İşçi sınıfı devrimci ve yurtsever güçlerin birleşik cephesinin yöneticisi olmak rolünü üstüne almalıdır. Anti-emperyalist ve anti-feodal mücadelenin meselelerini en tutarlı bir şekilde, ancak partisi tarafından yönetilen, şehir ve köylerin proleter olmayan tabakalarını etrafında toplayan proletarya çözebilir, sosyalizmin kesin zaferi için mücadeleyi ancak proletarya yönetebilir.

Moğolistanın tarihi deneyi, milli demokratik devrimi, marksizm-leninizme dayanan, ve sosyalist sistemle, dünya komünist hareketi ve uluslararası proletaryanın mücadelesiyle sıkı bir bir-

lik ve işbirliği siyaseti izleyen bir parti tarafından yönetilmesi şartıyla, işçi sınıfı mevcut olmayan ülkelerin bile, kapitalist-olmayan gelişme yoluna girebileceklerini göstermiştir» (s. 111-112).

Sovyet ideologları tarafından geliştirilen MDD tezini açık ve seçik bir şekilde kavrayabilmek için, bu parça üzerinde dikkatle durmak, ve milli demokratik devrimin, kapitalist-öncesi dönemden, kapitalist gelişmeyi bertaraf ederek, kapitalist-olmayan bir gelişme yoluna girmenin ortak şartı olarak düşünüldüğünü gözden kaçırmamak gerekir. Nitekim, «Milli Demokratik Devlet» kavramı, konuya daha bir açıklık kazandırmaktadır.

«Dünyadaki güçlerin yeni dağılımı ve genç bağımsız ülkelerin yeni-sömürgeciliğe karşı mücadeleye bağlı toplumsal ve iktisadi meselelerin çözümü için girişmiş bulundukları yoğun araştırmalar karşısında, komünist ve işçi partilerinin 1960 konferansı (81 Parti konferansı), bir milli demokratik devlet fikri formüle etti. Buna göre : «Milli demokratik devlet, siyasi ve iktisadi bağımsızlığını azimle savunan, emperyalizme ve emperyalizmin askeri bloklarına karşı, emperyalizmin kendi toprakları üzerindeki askeri üslerine karşı mücadele eden bir devlettir; milli demokratik devlet, sömürgeciliğin yeni şekillerine ve emperyalist sermayenin ülkeye sızmasına karşı mücadele eden bir devlettir; milli demokratik devlet diktatörce ve ceberrut hükümet metotlarını reddeden bir devlettir; milli demokratik devlet, halkın geniş demokratik hak ve özgürlüklerden... toprak reformunu gerçekleştirme, demokratik ve toplumsal dönüşümler alanındaki öbür isteklerin sonuçlandırılma, ve ülke siyasetinin hazırlanmasına katılma imkânından yararlandığı bir devlettir» (s. 112-113). Bu devletin sınıf yapısı nedir? Buna da Sovyetler Birliği Komünist Partisi Programı şu cevabı veriyor: «Milli demokratik devletin siyasi temeli, tam bir bağımsızlık, geniş bir demokrasi için, anti-emperyalist, anti-feodal, demokratik devrimi sonuna kadar tamamlamak için mücadele eden bütün ilerici, yurtsever güçlerin blokudur» (s. 113)

Buna göre, milli demokratik devrim, milli demokratik devletin kurulması şeklinde anlaşılır, bu devletin kurulmasını gözeten devrimci mücedele süreciyle karıştırılmazsa, devletle devrim arasındaki sıkı ilişki dikkate alınmış, milli demokratik devrim tezine teorik bir temel sağlanmış olur. Ne var ki, bu temelin «teorik» niteliği, «ilerici, yurtsever güçler bloku» deyiminin marksist-leninist devlet teorisi çevçevesinde ne gibi bir değer taşıdığını belirlemek amacıyla, gene de tartışılabilir. Biz, Sovyet ideologları tarafından geliştirilen MDD tezine açıklık sağlamak için, gene Yakovlev'e dönelim : «Bir milli demokrasi devletinde, ereği sosyalizme götüren çeşitli evreleri aşmak olan devrimci güçlerin rolünü tedricen artırmak bakımından elverişli şartlar yaratılmış olacaktır. Yeni kurtulmuş ülkelerden bir çoğu, milli demokratik devlet halinde teşekkül imkânına sahiptir; ama bu durum hepsi için kaçınılmaz bir şey değildir. Üstelik, hatta yurtsever ilerici güçler cephesinin kurulduğu ülkelerde bile, milli burjuvaziyi bu cepheden atmak ve ona karşı şiddetli bir mücadeleye girişmek, bazan zorunlu bir hale gelir. Marksist-leninistler (Sovyet ideologları anlayınız-K.S.), çeşitli kurtulmuş ülkelerin tarihi, toplumsal ve iktisadi şartlarındaki farklılıkları hesaba katarak, milli kurtuluş mücadelesinin sosyalist hareket haline dönüşümü üzerine çok esnek bir tanım hazırlamışlardır» (s. 113). Oysaki, milli kurtuluş mücadelesinin teorisyen ve stratejleri olduklarını hayal eden Çin yöneticileri, «kurtulmuş ülke-

ler için sadece bir tek devrimci gelişme yolunun mümkün olduğunu kabul ederler. Çin yöneticileri, kurtulmuş ülkelere, görev olarak, bir halk demokrasisinin kurulmasını gösterirler. Oysaki, halk demokrasisi, proletarya diktotaryasının şekillerinden birini temsil eder» (s. 113-114). Yakovlev, burada, Çin stratejlerini, henüz proletaryası olmayan, ya da henüz bağımsız bir siyasi rol oynayacak yetenekte bir proletaryaya sahip bulunmayan ülkeler için, aracı evrelerden geçme zorunluluğunu bilmemekle, yani bir çeşit troçkizm'le itham etmektedir. «Böyle bir anlayışın marksizm-leninizm'le hiçbir ilgisi yoktur. Marksizm-leninizm, devrimci gelişme ve yığın hareketi bakımından zorunlu evreleri atlamaya zorlayan, halkların devrimci enerjilerini boş yere israf sonucu veren, ve başka şartlarda doğru olan parola ve görevleri itibardan düşüren mecaracı teorileri reddeder» (s. 114). Burada, tartışmanın, daima **kurtulmuş**, siyasi bağımsızlığını yeni kazanmış halklar, proletaryası olmayan, ya da sağımsız bir proletaryaya sahip bulunmayan ülbir proleteryaya sahip bulunmayan ülkeler, **genç** devletler etrafında oluştuğu gözden kaçırılmamalıdır. Milli demokratik devrim tezi, burada bu çerçeve içinde söz konusu oluyor.

Yakovlev, Çin yöneticilerinin, kapitalist-olmayan gelişme meselesi üzerindeki eleştirilerine de değinerek, Sovyet Komünistlerinin «proletaryasız, öncü proleter ideolojisiyle silâhlanmış gerçekten devrimci bir parti olmaksızın sosyalizmi kurmanın mümkün olduğunu vaaz ettikleri» (Lin Piao) iddiasının, yersiz bir suçlama olduğunu söylüyor. Ona göre, geri ülkelerin kapitalist-olmayan yoldan gelişmeleri teorisi, marksisit-leninist teorinin, Ekim İhtilâlinden sonra birçok halkların pratiğinde doğrulanmış bulunan önemli bir kısmını teşkil eder. Kapitalist-olmayan gelişme sosyalizmin kuruluşu, ya da «gerçekleşmesi» anlamına gelmez. Bu, sosyalist bir toplumun kuruluşuna götüren evrelerden sadece bir tanesidir. Ve bu evre söz konusu olunca, marksist-leninistler, uluslararası proletaryanın kesin etkisini, ve özellikle sosyalist sitemin kapitalist- olmayan gelişme yoluna girmiş ülkelere yaptığı yardımın önemini belirtmekten geri kalmazlar (S. 114-115).

Yakovlev'e göre «milli demokratik devrimler, çeşitli sınıfsal güçler tarafından yönetilebilirler: proletarya, milli burjuvazi, **ve bu güçlerin henüz sınıf halinde mevcut olmadıkları yerlerde** (altını ben çizdim-K.S.), nüfusun öbür tabakalarından gelen ilerici- yurtsever unsurlar tarafından. Her hâl-ü kârda, bu devrim, daima az çok köklü bir biçimde, demokratik nitelikteki meseleleri çözer. Bu nedenle, bu meselelerin çözümüne girişen proleter- olmayan güçler, mantıki olarak, yerel işçi sınıfının ve partisinin desteğine, sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin desteğine başvururlar. Proletaryanın öncüsünün, gelişme yolunda bulunan ülkelerde, yönetici siyasi pozisyonları elde etmek için yığınlar üzerinde yeteri kadar etkili olması halinde yapacağı şeylerin önemli bir kısmını, gerçekte bu güçler yaparlar.

İşçi sınıfı, milli demokratik devrim ânında yığınların başına geçmiş bulunan bu proleter-olmayan güçleri, sadece emperyalist boyunduruğu ve feodal ilişkileri gerçekten ortadan kaldırmak, ve emekçilere demokratik özgürlükler sağlamak istedikleri ölçüde ve istedikleri sürece destekler. Proletaray, özellikle, anti-emperyalist ve anti-feodal mücadeleyi kendi öz sınıfsal erekleriyle kısıtlamak istidadı gösteren milli burjuvaziyi karakterize eden oportünist eğilimlere karşı çıkar. Yığınlar üzerindeki etkisini genişletmeğe, milli demokratik devrimi sonuna kadar

götürüp sosyalist devrimi hazırlamak için, milli demokratik devrimde hegomonyayı elde etmeğe çalışır» (s. 116).

Milli kurtuluş hareketi, proleter-olmayan güçler tarafından yönetilirse ne olur? Yakovlev bu konuyu da ele alıyor: «Milli kurtuluş hareketini yöneten proleter- olmayan güçler, türdeş (mütecanis) olmaktan uzaktırlar: Bunları meydana getiren çeşitli unsurlar, kendi aralarında durmadan mücadele ederler, ve bazı belirli durumlarda, bu mücadele, devrimci demokrasinin zaferiyle sonuçlanır. Devrimci demokrasi, kendini, köklü bir anti-emperyalist ve anti-feodal siyasetin uygulanması, ve kurtulmuş ülkelerin hayati sorunlarının çözümü bakımından, kapitalizmin sağladığı imkânlar karşısında eleştirici bir tutum aracıyla gösterir. Birleşik Arap Cumhuriyeti, Mali, Gana, v.s. gibi bir takım ülkelerde kapitalist- olmayan gelişme yoluna girmiş bulunan devrimci demokrasi de, değişmez bir şey olarak kalmaz. Genel olarak, bizzat mücadelenin mantığı ve pratikten gelen yönetim deneyi sonucu, devrimci demokrasi, ideolojik tereddütlerinden kurtulur ve neticede toplumsal ve iktisadi gelişmedeki tek doğru pusulanın bilimsel sosyalizm olduğunu, ve ünlü «milli sosyalizm» anlayışının hayâli ve yanlış bir şey olduğunu kabul eder» (s. 116). Nasır, «Arap sosyalizmi»nin Mısır gazetelerinin bir icadı olduğunu, bu terimi söylevlerinde olsun, 1962'de yayınlanan B.A.C. milli eylemler Yasa'sında olsun, bir kere bile kullanmadığını söylüyordu. Ona göre «sosyalizmler» değil, sadece bir tek evrensel bilimsel sosyalizm vardı (s. 117).

Devrimci demokrasi anlayışı, böylesine bir evrimi zorunlu kılmamakla birlikte, mümkün kılmaktadır. Bu anlayış, devrimci demokrasilerin sağa doğru bir evrim gösterme imkânlarını tamamen bertaraf etmemekle birlikte, bilimsel sosyalizme götüren bir evre teşkil edebilir.

Böylece, Sovyet ideologlarında bir «devrimci demokrasi» kategorisiyle karşılaşıyoruz. Millî demokratik devrimleri, proleter-olmayan sınıf ve tabakalar da yönetebileceğine göre, devrimci demokrasiyle millî demokratik devrim arasında nasıl bir ilişki, ya da ne farkı var? Bu konu, Yakovlev'de pek açık değil. Oysaki, örneğin Nasır hareketinin milli demokratik devrim olup olmadığı üzerinde bir tartışma açılabilir. Bu tartışmayı kesin bir sonuca ulaştırabilmek için, millî kurtuluş hareketini yöneten çeşitli proleter-olmayan unsurlar arasında, «bazı belirli durumlarda» devrimci demokrasinin zaferi ile sonuçlanan mücadeleyi, gene «bazı belirli durumlarda» millî demokratik devrim saymak, başka bir deyişle, devrimci demokrasiyi bazı şartlarda millî demokratik devrimin özel bir gerçekleşme şekli saymak gerekecektir sanıyorum. O zaman, devrimci demokrasi ya da millî demokratik devrim, kapitalist-olmayan yolda gelişerek, belirli bir anda, sosyalist devrim haline dönüşecektir.

«Bir yandan gelişme yolunda bulunan ülkelerdeki sınaî proletaryanın artışı, bu proleteryanın biriktirdiği anti-emperyalist sınıf mücadelesi deneyi, yığınlar arasındaki etkisinin genişlemesi, öte yandan dünya sosyalizmi tarafından daima daha geniş bir şekilde sağlanan yardım, Asya, Afrika ve latin Amerika'daki millî kurtuluş hareketinde anti-kapitalist bir eğilimin gelişmesini hızlandırır». Yani Lenin'in öngördüğü gibi, «... dünya nüfusunun büyük çoğunluğunun başlangıçta millî kurtuluşa yönelen devrimci mücadelesi, giderek kapitalizme ve emperyalizme karşı dönecek, ve belki de düşündüğümüzden çok daha önemli bir devrimci rol oynayacaktır» (s. 117).

## SONUÇ

Yakovlev'e göre, dünya kurtuluş süreci, her türlü ulusal ve toplumsal devrimci hareketin iç içe geçmesi ile oluşur. Bu çeşitli devrimci hareketler, aynı düşmana, yani emperyalizme karşı mücadelede sahip bulundukları ortak çıkar temeli üzerinde birleşirler. İnsanların hayatını değiştiren üç büyük gücün, yani : 1) dünya sosyalizminin; 2) uluslararası işçi sınıfının; 3) millî kurtuluş hareketinin birliği, son derecede büyük bir önem taşır. Emperyalizmin dünya devrimci ordusunun bu çeşitli birlikleri arasındaki ittifakı bozmak için elinden gelen herşeyi yapması boşuna değildir.

«Emperyalizm, millî kurtuluş güçlerini tecrit etmek, onları sosyalist kamptan aldıkları büyük ve çok taraflı yardım ve destekten yoksun bırakmak ister. Millî kurtuluş hareketi ile dünya sosyalist sistemi arasındaki birliğin güçlenmesine karşı mücadele etmek için, emperyalistler etkisi denenmiş araçlar kullanırlar. Siyasi şantaj ve ekonomik baskıya, git gide artan bir şekilde, ideolojik baskı eylemleri eklenir. Bunların başında, anti-komünist propaganda gelir. Böylece, gelişme yolunda bulunan ülkeler halklarını komünistlere düşman bir hale getirmek, bu halklar arasında, dünya komünist hareketi ve sosyalist ülkelere karşı güvensizlik uyandırmak isterler. Anti-Komünist propaganda, herşeyden çok, «kızıl emperyalizm» ve kurtulmuş ülkelerin sosyalist dünya tarafından «köleleştirilme tehlikesi» üzerine nutuk atmaktan hoşlanır» (s. 119).

Emperyalizm, gelişme yolunda bulunan ülkelere tahsis ettiği bu ideolojik kampanyada, beklenmedik bir müttefik bulmuştur: Mao Çe-tung gurupu. «Gerçekten, anti-sovyetizm, anti-komünizm'in ekseni olduğundan, Pekin'in şu son yıllarda özellikle Asya, Afrika ve latin Amerika ülkelerinde Sovyetler Birliği'ne karşı girişmiş bulunduğu amansız iftira kampanyası, emperyalizmin anti-komünist propagandası ile doğrudan doğruya birleşmektedir. Pekin, üçüncü dünyayı ideolojik bakımından yöetme iddiasında, dünya anti-komünizminin «Sovyet emperyalizmi», Sovyetler Birliğinin dünya üzerinde egemenlik kurma özlemi, ileri sosyalist ülkelerin bencilliği, v.s. üzerindeki eski icatlarını silâh gibi kullanmaktan daha iyi birşey bulamamıştır» (s. 119-129).

Yakovlev, bu suçlamalardan sonra, işin özüne geliyor : Barış içinde bir arada yaşama meselesine. «Çinli yöneticiler, uzun zamandan beri, Sovyetler Birliği ve öbür sosyalist ülkeler tarafından sağlam ve tutarlı bir şekilde uygulanan, farklı toplumsal sistemlere sahip devletler arasında barış içinde birarada yaşama siyasetini kötülemeye ve tahrif etmeye çalışıyorlar. Onlara bakılırsa, bu siyaset, emperyalizme verilmiş bir «tâviz» dir; millî kurtuluş hareketinin ve kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı mücadelesinin çıkarlarını önemsemez. Pekin «modern revizyonistler» in bu siyasetinin, sadece farklı toplumsal sistemlere sahip devletler arasındaki ilişkiler alanında kalmayıp, «ezilen millerlerle ezen milletler, ezilen ülkelerle ezen ülkeler, sömürülen sınıflarla sömüren sınıflar arasındaki» ilişkiler alanına da yayıldığını, ve «uluslararası alanda, sınıf mücadelesi yerine, sınıflararası işbirliğini geçirme» sonucuna ulaştığını iddia edecek kadar ileri gidiyor» (s. 121).

Oysaki, Yakovlev'e göre, Sovyetler Birliği ve öbür sosyalist ülkeler tarafından uygulanan barış içinde birarada yaşama siyasetinin, Pekin tara-

fından yapılan yorumla hiçbir ilgisi yoktur. «Farklı toplumsal sistemlere sahip devletler arasında barış içinde bir arada yaşama siyasî, iktisadi, ve ideolojik cephede emperyalizme karşı sert ve yatışmaz bir mücadele ile tanımlanır... Geçmişte olduğu gibi bugün de, sosyalist ülkeler, barış içinde bir arada yaşama ilkeleri için mücadele ile, ulusal ve toplumsal kurtuluşları için savaşan halklara yaptıkları sistematik ve çeşitli yardım, ve emperyalizm ve saldırı güçlerinin bütün silâhlı müdahalelerine karşı kararlı bir direnmeyi birleştiriyorlar» (s. 121-122).

Dünya devrimci hareketi geliştiği ve bütün devrimci birlikler arasındaki dayanışma güçlendiği ölçüde, emperyalizmin direnci de artmaktadır. Bu süreç, yeni bir dünya savaşı tehlikesini taşıyan mevcut konjonktür içinde oluşuyor. «Bütün ilerici güçler, yeni bir dünya savaşının patlak vermesini önlemekle yükümlüdürler. Komünistlerin kutsal görevi, emperyalizmi, gelişme yolunda bulunan ülkelere karşı-devrim ihracından vazgeçirmeğe zorlamak, ve emperyalist burjuvaziyi, farklı sistemlere sahip devletler arasında barış içinde bir arada yaşama ilkesini kabul mecburiyetinde bırlakmaktadır» (s. 122). Ama Mao Çe-tung gurupu, bu konuda farklı düşünüyor : «Pekin stratejlerine göre, bütün halinde devrimci süreç, ve özellikle millî kurtuluş hareketi için en uygun şartlar, ancak dünya savaş uçurumu kenarında olduğu, ya da savaş patlamış bulunduğu zaman mevcuttur. Oysaki gerçek bunun tam tersini gösteriyor. Bunun en iyi kanıtı, sömürgeci sistemin yıkılışının 1950-1960 yılları arasında, yani iki toplumsal sistemin barış içinde birarada yaşaması esnasında gerçekleşmesidir. Barış içinde birarada yaşama, millî kurtuluş hareketinin gelişme ve yaygınlık kazanma çıkarlarına uygun düşer. Halklar, sömürgeciliğin kalıntılarını tasfiye etmek, millî bir ekonomiyi geliştirmek, ve siyasi bağımsızlıklarını pekiştirmek, ve nihayet toplumsal ve maddî şartlarını dönüştürmek gibi acele görevlerini, ancak uluslararası barış şartları içinde yerine getirebilirler» (s. 123).

«Farklı toplumsal sistemlere sahip devletlerin barış içinde bir arada yaşaması, bugünkü evrede insan toplumunun gelişmesi için objektif bakımdan zorunludur» (s. 125).

«Çinli yöneticiler, millî kurtuluş hareketinin «biricik» teorisyen ve stratejleri haline yükselmek istiyorlar; ama onlar, bugünün dünyasındaki devrimci sürecin gerçek anlamını, özelliklerini ve gelişmesini kavrayamamışlardır; bugün millî kurtuluş hareketinde ortaya çıkan gerçek meseleleri anlayamamışlar, ve herşeyden önce dünya sosyalist sistemindeki ilerlemelere sıkı sıkıya bağlı bulunan bu hareketin perspektiflerini açıkça görememişlerdir» (s. 126).

Asya ve Afrika halkları dayanışma Örgütünün 1967 Şubatında toplanan VIII. oturumunda aldığı kararların Çin tarafından izlenen siyasete aykırı nitelikleri üzerinde duran Yakovlev'e göre, «Mao Çe-tung gurupu tarafından, millî kurtuluş hareketinin liderı ünvanıyla 1962'den beri açıkça yürütülen mücadele, başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu, uluslararası anti-emperyalist ittifakı yıkmayı gözeten gerici bir siyasetin sonucudur» (s. 127).

«Dünya sosyalizminin olsun, millî kurtuluş hareketinin olsun, emperyalizme karşı çok-yönlü bir işbirliğinde, aralarındaki birlik ve bütünlüğün güçlenmesinde hayati çıkarları vardır; be nedenle, dünya emperyalizminin ve ortaklarının direncine rağmen, ittifakları daima daha sağlam ve daima daha aktif olacaktır» (s. 128).

Yakovlev'in kitabı da böyle...

KURTHAN FİŞEK

# MARX'IN "İŞÇİ ANKETİ" YA DA SOMUTA YÖNELME ZORUNLULUĞU

## I

Tarihteki bütün devrimci hareketler gibi, işçi sınıfı hareketinin de, iniş ve çıkışları, «çekilme» ve «yükselme» dönemleri olmuştur. İşçi sınıfının öncü gücü (yani Parti) açısından aslolan, (1) doğru taktikleri koyabilmenin ön şartı olarak, sözünü ettiğimiz bu dönemlerden birinin diğerine dönüştüğü kritik noktayı doğru şekilde tesbit etmek; (2) genellikle «ekonomik mücadele» şeklinde başlayan ve özelliğini işçi kitlelerinin devrimci mücadeleye çok daha duyarlı olmalarından alan «yükselme» dönemlerinde, işçi kitlelerinin ekonomik bilincini siyasal bilince dönüştürmektir.

Geriye doğru baktığımızda görüyoruz ki, Türkiye işçi sınıfı tarihindeki «duraklama» ya da «çekilme» dönemlerinin alabildiğine uzamasına karşılık, «yükselme» dönemleri, gün ya da haftayla ifâde edilecek kadar kısa süreli olmuşlardır. Yine görüyoruz ki, işçi sınıfı hareketi, parmakla sayılacak kadar ender raslanan birkaç durum dışında, ekonomik mücadelenin dar ufuklarını hiçbir zaman aşamamıştır. Yine görüyoruz ki, «çekilme» dönemlerinde işçi kitlelerini ya da işçi hareketlerini kolaylıkla kavrayabilen işçi sınıfı kuruluşları (ekonomik ya da siyasal), «yükselme» dönemlerinin eşiğine gelindiğinde, işçi sınıfı hareketini kavrayıp yönlendirme gücünden giderek yoksun kalmakta, harekete katılmaları da «dalgayla sürükleme» şeklini almaktadır. Bu açıdan bakıldığında, genel bir gözlem olarak, Türkiye tarihindeki sosyalist siyasal kuruluşların «işçi sınıfının öncü gücü olma» durumlarının yalnız ve yalnız «zoraki toplumsal barış» (yani «duraklama» ya da «çekilme») dönemlerine inhisar ettiği, bu yüzden de, «yükselme» dönemlerinin kısa-ömürlü olduğu ve bu dönemlerdeki işçi hareketlerinin, çoğu kere, «patlama» dan öteye geçmeyen bir spontanelik, bir sübjektif yönsüzlük içerdiği söylenebilir.

## II

Türkiye tarihindeki sosyalist siyasal örgütler, işçi kitleleriyle neden bağlantı kuramamış, «öncü güç» görevini neden üstlenememişlerdir? Türkiye tarihindeki sosyalist siyasal örgütler, işçi sınıfı hareketinin «çekilme» ya da «duraklama» dönemlerinin «yükselme» dönemlerine dönüştüğü kritik noktaları tesbit etmede neden başarısız kalmışlardır? Türkiye tarihindeki sosyalist siyasal örgütler, kendi başlarına bırakılmış işçi kitlelerinin ulaşabilecekleri zirve noktayı temsil eden **ekonomik bilinci**, «dışarıdan aşılama» yı zorunlu kılan **siyasal bilince** neden dönüştürememişlerdir? Sayıları

çoğaltılabilecek bu gibi temel sorular üzerinde yüksek sesle düşünmemizin nedeni, verilecek cevaplarla sosyalist siyasal örgütlenme tarihimizin kritik bir tahliline ulaşmak değil, eylem gündemimizde öncelik ve ivedilik taşıması gerekirken ihmal edilen bir konuya, «kritik tahlil» denen bütünün sınırlı fakat son derece önemli bir kesidine büyüteç tutmaktır. İşçi sınıfını temsil ettiği söylenen örgütlerin bir türlü işçi kitleleriyle bağlantı kuramaması, ekonomik bilincin siyasal bilince dönüştürülememesi, kitle hareketlerinin gerisinde kalınması vb., doğrudan doğruya, **dünü, bugünü ve yarınıyla işçi sınıfının tanınmamasının, bilinmemesinin bir sonucudur.**

Bir kere, işçi sınıfının tarihi henüz yazılmış değildir; bu yönde dünden bugüne atılmış adımları, birer «tarih yazma çabası» olarak görüp değerlendirmek zorundayız. İşçi sınıfının, sınıf olarak, nereden gelip nereye yöneldiğini ve tarihte hangi mücadeleleri verdiğini bilmeden, «İşçi sınıfını bilinçlendireceğiz» diye yola çıkmak, tek kelimeyle, «hayalcilik» olur. Siyasal bilinç kendiliğinden oluşmaz, dışarıdan aşılanır. İşçi kitlelerine siyasal bilinç aşılamanın asgari şartı işçi kitleleriyle belirli bir bağlantının kurulmuş olması, kitlelerle bağlantı kurabilmenin ön şartı da kitlelerle tanışıklık kurulmasıdır. Türkiye'nin altmış yıllık sosyalist siyasal örgütlenme tarihinde eksik olan budur. İkinci nokta, işçi kitlelerini çevreleyen çalışma ve yaşama şartlarının, işletme büyüklüklerinin, ücret ve geçim seviyelerinin, bölgeden bölgeye ve hatta işletmeden işletmeye farklılık gösterebilecek «işçileri susta tutma» yöntemlerinin vb. bilinmemesidir. İşçi sınıfını, kendisini kıskıvrak bağlamış sermaye sultasına karşı harekete geçirebilmenin temel şartı, bölgeden bölgeye ve işletmeden işletmeye farklılık gösterebilen özgül «duyarlık noktaları» nı yakalamaktır. Türkiye'nin altmış yıllık sosyalist örgütlenme tarihinde eksik olan budur.

Geniş işçi kitlelerinin sömürü mekanizmasının işleyişini doğru bir perspektif içinde görmelerini sağlamak, ekonomik bilincin siyasal bilince dönüştürülmesinde doğru ve tutarlı taktikler koymak, günlük yaşama mücadelesini etkili ve giderek gelişen bir şekilde yürütmenin ancak ve ancak sosyalist siyasal kuruluşların öncülüğü altında kenetlenmekle mümkün olabileceğine geniş kitleleri inandırmak, **kısacası herşey, öncelikle işçi sınıfının tanınmasına, bilinmesine bağlıdır.** İnişleri ve çıkışlarıyla altmış yıldır süregiden sosyalist siyasal mücadele içinde tarih sahnesine çıkmış ve çekilmiş bütün örgütlerin, deyim yerindeyse, «ortak kader» leri, «çekilme» ya da «duraklama» dönemlerinde kavrayabildikleri işçi sınıfı hareketini, duraklamanın yükselmeye dönüştüğü kritik noktadan itibaren bir «öncü güç» ten yoksun bırakmalarıdır. Çok yakın tarihimizden örnek vermek gerekirse, şunu söyleyebiliriz : Türkiye işçi sınıfı hareketi, 1965 Kozlu grevinden ve özellikle 1968 Temmuz'unda meydana gelen Derby Lâstik Fabrikası işgalinden sonra, kırk yıllık bir «duraklama» dönemini geride bırakmış ve hızlı bir «yükselme» dönemine girmiştir. Buna bağlı olarak, yeni dönemin gereklerine uygun eylem ve araçları geliştiremeyen işçi örgütleri tam bir bocalama dönemine girmişler, hantal yapılarının «akıntıyla birlikte yüzme» lerine imkân vermemesi yüzünden de, kendi zıtlarını doğurmuşlardır. Sermaye sultasının uçbeyi durumundaki Türk-İş, Türkiye tarihindeki ilk «devrimci sendikacılık» atılımı olan DİSK'i; eski TİP de, EMEK dergisinin belirlediği bilimsel sosyalist çizgi etrafında hızla örgütlenmekte olan yeni TİP'i doğurmuştur. DİSK'in Türk-İş'e, yeni TİP'in

eski TİP'e galebe çalması kolay değildir, çünkü, kesin zaferin ön şartı, geniş işçi kitlelerini sürükleyecek doğru ve tutarlı eylemlerin konması, doğru ve tutarlı eylem koymanın ön şartı da geniş işçi kitlelerinin tanınmasıdır. Oysa, işçi sınıfının siyasal örgütünün geniş işçi kitlelerine öncülük etme çabasıyla işçi sınıfının henüz yeterince tanınmaması arasındaki çelişki süregitmektedir. Bu çelişkiyi çözmenin yolu, «sosyalizm» adına hareket ettiklerini söyleyen bazı grupların yaptığı gibi geniş işçi kitlelerine öncülük etmekten caymak değil, nicel ve nitel durumuyla, yönelimleriyle, çalışma ve yaşama şartlarıyla vb. işçi sınıfını tanımaktır. «İşçi sınıfı sömürülüyor» gibi, «işçi sınıfı çok kötü şartlar altında yaşıyor» gibi genel doğruları, başta işçilerin, herkesin bildiğini kabul ederek, bilgilerimizi, soyut plandan eyleme-dönük somut bir plana indirmek zorundayız.

## III

Sistematik kaygısı gözetmeksizin seçilen ve çevrilirken de bile bile tahrif edilen bazı klasik metinlerden sonra, «Genç Sinema» nın Türkçe'ye kazandırdığı Marx'ın az-bilinen **İşçi Anketi** (Enquête Ouvriére), tek kelimeyle, iç-açıcı bir yeniliktir (1).

**İşçi Anketi,** hazırlanış nedenlerini açıklayan bir önsözle birlikte, ilk kez 20 Nisan 1880 tarihinde, **La Revue Socialiste**'de (2) yayınlandı. Anketin Marx tarafından kaleme alındığını, Marx'ın F.A. Sorge'a yazdığı 5 Kasım 1880 tarihli şu mektuptan anlıyoruz : 4

> Malon, **eklektik mizacının ayrılmaz parçası olan bazı tutarsızlıklarına rağmen...,** La Revue Socialiste'**de,** modern bilimsel sosyalizmi, **yani** Alman **sosyalizmini, benimsemek durumunda kalmıştır. İlk kez** Revue Socialiste'de **yayınlanan** «Anket»**i, onun hesabına, ben kaleme aldım. Bunun çok sayıda yeni, basımı, daha sonra, Fransa'nın her yanında dağıtıldı. Kısa bir süre sonra, Guesde Londra'ya geldi. Amacı, bizlerle (ben, Engels ve Lafargue) işbirliği yaparak, işçiler için, yakınlaşan genel seçimlerde kullanılacak bir seçim programı hazırlamaktı... Bu son derece kısa belgenin ekonomiye ilişkin bölümü, yalnız ve yalnız, işçi hareketinden spontane olarak fışkırmış talepleri içermektedir** (Londra, 5 Kasım 1880).

Yazarı bilinmeyen «Önsöz» de, anketin amacı şöyle tanımlanıyor : **Toplumsal dönüşümlerin gerçekleştirilmesini istemeleri nedeniyle, işçi sınıfının, yani geleceğin sahibi bulunan sınıfın, içinde yaşadığı ve çalıştığı şartlar hakkında kesin ve somut bilgiler edinmek,** «Katlanmak zorunda kaldıkları sıkıntıları tam bir kavrayışla» ifâde etmek ve «karşılaştıkları toplumsal hastalıkların tedavisini, herhangi bir 'ilahî kurtarıcı' değil de, yalnızca kendileri, en enerjik bir şekilde uygulamak» durumunda bulundukları için, şehir ve köy proleterlerinin, en kısa zamanda, anketi cevaplandırmaları istenmektedir. (5)

**İşçi Anketi,** 101 soru ve dört ana bölümden meydana gelmektedir. **Birinci bölüm,** işin niteliğini ve çalışma şartları üzerinedir; **ikinci bölüm,** çalışma ve dinlenme saatlerinin ne şekilde düzenlendiğini araştırmaktadır; **üçüncü bölüm,** işçilerin asgarî geçim seviyeleriyle ücret seviyelerini kıyasla-

maya yarayacak, istihdam şartlarını gözler önüne serecek soruları içeriyor; **dördüncü ve son bölüm,** işçileri çevreleyen yaşama ve çalışma şartlarını düzeltmek için verilen örgütlü ya da örgütsüz mücadelelerle ilgilidir. Görülebileceği gibi, anketin düzeni, belirli bir işletmede çalışan işçilerin özgül «duyarlık noktaları» nı, hemen ilk bakışta, gözler önüne sermektedir.

**İşçi Anketi**'nin yayınlanışından bu yana doksan yıl geçmiştir. Bu durumda, akla, şöyle bir soru takılıyor : **101 soru arasında eskimiş ve kullanılmayacak duruma gelmiş olanları var mıdır?** Bunu tek kelimeyle cevaplayacağız : **HAYIR!** Yalnızca, 88. soru, 1880'lerin Fransa'sına özgü bir tahkim sistemi (conseil des prud'hommes) hakkında soruşturma yapmaktadır. Bu sorunun, tahkim sistemlerinin ülkeden ülkeye gösterdikleri farklılıkları dikkate alacak şekilde sorulması (ya da yorumlanması) gerekmektedir.

## IV

Doğru ve tutarlı sosyalist eylem koymanın ön şartı, nereden gelip nereye gittiğiyle, çalışma ve yaşama şartlarıyla, gelenek ve görenekleriyle, yönelim ve davranışlarıyla, işçi sınıfını tanımaktır. Bunun yokluğunda, her türlü sosyalist siyasal örgütlenme çabası, başarısızlığa uğramaya ve «yükselme» dönemlerinde kitle hareketlerinin gerisine düşmeye mahkûmdur. Türkiye'deki sosyalist siyasal örgütlenme çabalarının tarihi, bunun doğruluğunu defalarca ortaya koymuştur.

Marx'ın **İşçi Anketi,** işçi sınıfını her yönüyle tanıma çabalarımızı yoğunlaştırmak zorunda olduğumuz bir ortamda, işçi sınıfını tanımamız için gerekli araçları sağlayan bir **kılavuz** olarak, durumun somut gereklerini fazlasıyla karşılamaktadır. En azından okunmalı, yine en azından uygulanma yolları aranmalı ve bulunmalıdır.

## NOTLAR

1. Karl Marx, **İşçi Anketi,** çev. anonim, Genç Sinema Dergisi Yayınları, PK 18, Mecidiyeköy, İstanbul, 1970, 63 sayfa, 100 kuruş.
2. **La Revue Socialiste,** Aylık dergi. Benoit Malon tarafından, 1880 yılında, Lyons'da yayınlandı. 1881 yılında kapandıktan sonra, yayın hayatına 1885-1914 yılları arasında Paris'te devam etti. Dergi, başlangıçta, cumhuriyetçi ve sosyalist görüşleri savundu; daha sonra, sendikalist ve kooperatif hareketlerin yayın organı oldu. Marx ve Engels, 1880'lerde, dergiye yazı yazdılar.
3. Anketi kimin hazırladığı dergide belirtilmemiştir.
4. Karl Marx-Friedrich Engels, **Selected Correspondence,** Progress Publishers, 1955, s. 332.
5. Anket, bu amaca uygun olarak, 25 bin adet bastırılmış ve bütün işçi örgütlerine, sosyalist kuruluşlara vb. dağıtılmıştır. Fransa'daki işçi sınıfı hareketinin «çekilme» dönemine raslaması bakımından, anketin pek fazla ilgi görmediği anlaşılmaktadır. Şöyle ki, 5 Temmuz 1880 tarihli dergide, henüz yeterince cevabın gelmediği açıklanmış ve cevapların bir an önce gönderilmesi istenmiştir. 1881 yılında yayın hayatı sona eren derginin izleyen sayılarında, anketle ilgili herhangi bir habere raslamıyoruz.

# SOSYALİST MÜCADELEMİZ GÜÇLENMEKTEDİR

## ÇAĞIMIZ SOSYALİST DEVRİMLER ÇAĞIDIR

Toplumların gelişme çizgisi üzerinde; yaşadığımız dönem, kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemidir. Başka bir deyişle, çağımız emperyalizme karşı savaş; emperyalizmin yıkılışı ve sosyalist devrimler çağıdır.

20. yüzyılın başında, Ekim 1917 devrimiyle toplumların tarihinde yeni bir dönem, emperyalizmin gerilemesi ve sosyalizmin kuruluşu dönemi açıldı. Ekim Devrimi, tarihte ilk 'işçi-köylü' iktidarını gerçekleştirerek, bilimsel sosyalizmin toplumların gelişme kanunları hakkındaki görüşlerini uygulamada doğruladı. Böylece, bilimsel sosyalizmin kılavuzluğu işçi ve emekçi sınıfların gözünde somut bir gerçeklik kazandı. Sosyalizmin tek ülkedeki zaferi, iki emperyalist savaş arasında kazanılan başarılar, II. emperyalist savaştan sonra Asya ve Avrupa ülkelerinde sosyalist mücadelelerin başarıya ulaşmasında en önemli rolü oynadı. Böylece II. Dünya Savaşından sonra dünya kapitalist sistemine karşı, dünya sosyalist sistemi kurulmuş oldu.

Ekim Devrimiyle kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin açılışı toplumsal gelişmenin kaçınılmaz sonucuydu. Çok daha önceden bilimsel sosyalizm, toplumsal gelişmede, kapitalizmin uzlaşmaz çelişmelerini ve bunun sonucu olarak sosyalizme geçişi, bu kaçınılmaz devrimci durumu, ortaya koymuştu. Kapitalizm, tarihin bir döneminde üretim güçlerinin, bilimdeki gelişmenin ve sosyal ilerlemenin itici gücü olmuştu. Fakat üretim güçlerinin bu gelişmesiyle üretim ilişkileri arasında gittikçe büyüyen zıtlık, kapitalizmin gelişmeyi engelleyici kabuğunun kırılmasını ve gelişen üretim güçlerini, bir azınlığın değil, toplumun bütününün kullanılmasını gerekli hale getirmişti.

Bu çelişme, kapitalist üretimde anarşiye, periyodik krizlere, üretim güçlerinin verimliliğinin düşmesine sebep oluyordu. Kapitalist ekonominin kaçınılmaz sonucu olarak işsizlik büyüyordu. Yani artık, kapitalizm toplumların gelişmesinde itici görevini yitirmiş ve kapitalist ilişkiler üretim güçlerinin gelişmesinde ve toplumların ilerlemesinde en büyük engel haline gelmişti.

Kapitalizmin objektif gelişme kanunları; kâr için üretim, artık değerin gaspı için üretim, sermayenin yoğunlaşması ve merkezleşmesi süreci özgür rekabeti yıkarken, 20. yüzyılın başlarında güçlü tekelci kapitalist gurupları, banka sermayesiyle sanayi sermayesinin birleşmesiyle malî oligarşiyi ortaya çıkarmış ve bunlar kapitalist ekonominin temel hakim gücü haline

gelmişlerdi. Güçlü tekelci kapitalistler dünyayı paylaşmışlar ve kapitalizm en yüksek aşamasına, emperyalist aşamaya ulaşmıştı.

Emperyalist aşamada; kapitalizmin bütün çelişmeleri -ekonomik, politik, sınıfsal ve ulusal- büyüyerek ve keskinleşerek devam ediyordu. Emperyalist güçlerin pazar, hammadde ve işgücü kaynakları, sermaye yatırım alanları için giriştikleri mücadeleler her zamankinden daha çok keskinleşmişti. Bu durum, emperyalist savaşlara sebep oldu. Bir dünya sistemi halini alan kapitalizm, böylece, toplumsal gelişmenin bütünü bakımından sosyalist devrimler çağını açtı.

Kapitalizmin gelişmesi, işçi sınıfının toplumda mutlak ve nisbî olarak önemini artırıyordu. Proletaryanın sayıca artışı, sömürüye karşı mücadelesini güçlendiriyor, birleşip örgütlenmesini hızlandırıyordu. İşçi sınıfının ekonomik mücadelesi yanında, politik mücadelesi de gelişiyor ve devrimci durumu etkiliyordu. İşçi sınıfı eski toplum düzenini yıkmak ve yenisini yaratmak üzere yüklendiği ve toplumsal gelişmenin mümkün ve gerekli kıldığı tarihî göreviyle kapitalizme karşı ekonomik, politik ve ideolojik mücadelesini geliştirmekteydi. Dünya kapitalizminin gelişmesi ve çelişmelerin olgunlaşması, tekelci kapitalizmle özgür rekabetin ortadan kalkışı, üretimin sosyal düzenlenmesinin ve bölüşümün kapitalist birlikler tarafından denetimi, artık değerin gaspı, proletaryanın büyüyen ekonomik ve politik mücadelesi, emperyalist savaşın getirdiği dehşet, tahrip ve artık kapitalist ilişkilerin üretim güçlerinin gelişmesinde engel hale gelişi; kapitalizmin kaçınılmaz gerileyişini ve toplumun daha yüksek bir aşamaya geçişini zorunlu kılmıştı. Böylece, birçok ülkedeki devrimci savaşlar gelişirken, emperyalist zincir en zayıf halkasından kopmuş, Ekim Devrimi başarılmış ve sosyalist devrimler çağı açılmıştır.

Ekim Devrimi yeni tip bir devlet ve yeni bir tip demokrasi anlayışı ortaya çıkardı: Sosyalist devlet ve işçi sınıfı demokrasisi, dünya kapitalizmini ve emperyalizmi temellerine kadar sarstı. Emperyalizm çürüme ve çökme dönemine girdi. I. Dünya Savaşı ve Ekim Devrimi kapitalizmin birinci genel buhranını oluşturuyordu.

Dünya kapitalist sisteminin ikinci buhranını oluşturan II. Dünya Savaşında Alman Faşizminin ve Japon Militarizminin yenilgisi, Asya ve Avrupa ülkelerinde kapitalizmin yıkılışı için çok elverişli şartları ortaya çıkarmıştır. II. Dünya Savaşından sonra, sosyalist ülke sayısının birden artışı toplumsal gelişmede yeni bir dönüm noktası olmuş, sosyalizm bir dünya sistemi haline gelmiştir. Her ülkenin somut koşulları, tarihî ve ulusal koşulları, farklı olmakla beraber, sosyalist üretim ilişkilerinin kuruluşu ve kapitalist restorasyonun sosyo-ekonomik temellerinin ortadan kaldırılışı, işçi sınıfı ideolojisine ve sosyalizmin ortak hedeflerine bağlılık, birliği sağlamıştır. Böylece, emperyalist bloka karşı sosyalist cephe oluşmuş bu durum, uluslararası işçi sınıfı hareketleri ve millî kurtuluş mücadeleleri için çok önemli bir dayanak olmuştur.

Dünya sosyalist sistemi, sürekli gelişerek, dünya kapitalist sistemiyle giriştiği ekonomik, teknik, bilimsel savaşlarda da başarıya ulaşmıştır. Sosyalist sistemin kazandığı başarılar, bunların toplumsal gelişme sürecindeki etkisi, emperyalizmle mücadele eden bütün ülkeler için mücadelelerinde «maddî olarak» daha elverişli şartlar yaratmıştır. Bundan sonra, sosyalizm, tarihe damgasını kesin olarak vurmuştur.

Yaşadığımız tarihsel dönemde, bütün ülkelerde dünya kapitalist sistemine, emperyalizme karşı savaş

gün geçtikçe yoğunlaşıyor. İleri kapitalist ülkelerde sosyalizmin zaferini sağlayacak güçler, güç geçtikçe çoğalıyor ve mücadelelerini geliştiriyorlar. Özgürlüklerini yeni kazanmış Asya-Afrika ve Latin Amerika ülkelerindeki sosyalist mücadele de boyuna ilerliyor. Buralarda ekonomik mücadeleler, sendikal hareketler, çalışan geniş yığınları birleştiriyor, politik isteklerinin şekillenmesine yol açıyor. Bütün bu ülkelerde işçi sınıfı ve çalışan yığınlar burjuvazinin sınıf egemenliğine karşı çıkıyorlar. Gerici ve tutucu güçler, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadeleleri karşısında geriliyorlar.

Çünkü, emperyalizm, kapitalizmin temel niteliğini değiştirmiyor. Temel sınıfların durumları değişmiyor; fakat emek ve sermaye arasındaki, işçi ve emekçi yığınlarla tekeller arasındaki uçurumlar genişliyor. Kapitalist ekonominin devletçe düzenlemesi çabaları üretimdeki anarşiyi tümüyle ortadan kaldıramıyor. Ekonominin ülke çapındaki planlı gelişmesi sağlanamıyor. Tekelci sermayenin diyalektiği, kapitalist sisteme dayanak olacak yerde, sistemin çelişmelerini keskinleştiriyor. Böyle bir ortamdaki teknik ilerlemeler de işçi sınıfına karşı hale geliyor. Kapitalist otomasyon işçinin günlük ekmeğini tehdit ediyor.

İşçi sınıfının devrimci mücadelesinin sonucunda, burjuvazi, çalışma koşullarında, sosyal güvenlik konularında ve ücretlerde bir takım tavizler veriyor. Fakat ücretler, işçi ve ailesinin, toplum geliştikçe yükselen maddî ve kültürel ihtiyaçlarının çok altında kalıyor. Avrupa'da işçi hareketleri ve sendikal hareketler, kapitalist dünya sistemini sarsıyor ve hergün biraz daha geriletiyor.

Bütün ülkelerin İşçi sınıflarının sosyalist özlü anti-emperyalist mücadelesinin yanında, emperyalizmin sömürgeci politikasına karşı girişilen ulusal kurtuluş savaşları her gün birkat daha güçlenerek devam ediyor. Dünyada ilk sosyalist devletin kuruluşuna kadar bütün millî direnişleri kanla boğabilen emperyalizm, bundan sonra bu noktada da gerilemek zorunda kalmış ve ilk olarak Anadolu İhtilâli'nin başarısı önünde boyun eğmiştir. Sosyalizmin bir dünya sistemi haline gelmesinden sonra ise, emperyalizm millî kurtuluş hareketlerini bastırmak ve yoketmek imkanını büsbütün yitirmiştir. Bugün dünyanın her yanında; Vietnam'da, Kamboçya'da, Orta Doğu'da, Latin Amerika'da Emperyalizm hergün yeni bir darbe yemekte ve giriştiği her saldırıda, kendi çukuruna biraz daha gömülmektedir.

Emperyalizm, yüzyılımızın başından beri çürüme ve çökme süreci içindedir. Emperyalist sömürge sisteminin yıkılışı, tekelci askerî-sınaî işbirliğinin gelişmesi, kapitalist ekonominin iç kararsızlığı ve bunu önlemedeki çaresizliği, gelişen üretim güçlerinin tam olarak kullanılamaması, üretimin genişleme oranının düşüklüğü, periyodik krizler, ekonomik gelişme ve kalkınmada öngörülen hedeflere ulaşılamaması, süregen işsizlik, büyüyen emek-sermaye çelişmesi, dünyanın her yerinde tekelci sermayenin ürünü despotik rejimlere ve faşist kuruluşlara karşı politik direnmenin artışı kapitalizmin yeni kriz döneminin işaretleridir.

Tekelci kapitalizmin, tekelci devlet kapitalizmine dönüşmesi malî sermayenin baskıları, dev tekellerin sosyal üretim hacminin denetlenmesi, devletlerin tekelci burjuvazinin ve malî sermayenin bir komitesi haline gelişi, tekellerin güçlerini birleştirmesi, askerî harcamalar, uzay programlarına yatırımlar ve özgürlük maskesi altında dünya jandarmalığı görevi üstlenilerek gerici askerî rejimlerin kurulması, emperyalizmin yıkılışını geciktirmiyor, süratlendiriyor.

II. Dünya Savaşından sonra bir gurup ülkede kapitalizmin yıkılması, dünya sosyalist sisteminin güçlenmesi, sömürge sisteminin dağılışı, yeni bağımsız ülkelerin doğması ve bunların sosyalist ülkelerle dayanışması gibi faktörler kapitalist sistemin yeni buhranını şiddetlendiriyor.

## TÜRKİYEDE İŞÇİ SINIFI HAREKETİNİN 100 YILLIK GEÇMİŞİ VARDIR.

Dünya kapitalist sisteminin, emperyalizmin çürüme ve çökme süreci hızlanırken, emperyalizme ve kapitalizme karşı mücadele ederek bu çöküşü sağlayan güçler arasında halkımız daima bulunmuş, yerini almıştır. Türkiye'de kapitalizmin yerleşmesiyle birlikte ilk işçi direnişleri başlamış ve bundan bir yüzyıl önce, işçi sınıfımız bilinen ilk grevlerini yapmıştır. Türkiye'de ilk modern işçi örgütü de bu sıralarda 1871'de kurulan «Ameleperver Cemiyeti» dir.

O zamanlardan beri ülkemizde işçi sınıfı hareketleri aralıksız olarak devam etmiştir. Bu süreç içinde birçok işçi dernekleri ve sendikaları, işçi sınıfı partileri kurulmuş ve sermayeye karşı mücadele etmişlerdir. Bu kuruluşlar sürekli olarak sermayenin sömürü ve baskısına, giderek zorbalığına hedef olmuşlar, çok zor şartlar altında çalışmışlar, çetin sınavlardan geçmişlerdir.

Türkiye'de işçi hareketlerinin ve sosyalist mücadelenin yoğunluk ve yaygınlık kazanması ise İkinci Meşrutiyet'ten sonra olmuştur. İkinci Meşrutiyet'in getirdiği nisbî özgürlük ortamı içinde, işçiler çeşitli bölgelerde, özellikle yabancı şirketlere ait iş yerlerinde ardı ardına grevlere gitmişlerdir. Bu arada 1910 Eylülünde İştirakçi Hilmi ve arkadaşları tarafından Osmanlı Sosyalist Fırkası kurulmuştur. Ancak bütün bu hareketler, İttihat ve Terakki Fırkasının kısa zamanda diktaya yönelmesiyle, açık gelişme imkânlarından yoksun bırakılmış ve bastırılmıştır. Bu partinin çıkardığı Tatil-i Eşgal Kanunu, bugünkü deyimiyle grev kanununu, grevleri ve işçi hareketlerini yasaklamış, ağır cezaî müeyyidelere bağlamıştır. Bu dikta altında Osmanlı Sosyalist Fırkası da çalışmalarını sürdürememiştir.

Millî Kurtuluş Savaşına kadar bu durum devam etmiş, Millî Kurtuluş Savaşı sırasında işçi hareketleri ve sosyalist hareket hem Anadolu'da hem de İstanbul'da yeniden hızlı bir gelişme dönemine girmiştir. Daha 1920'lerde hem Anadolu'da ve hemde İşgalci kuvvetlerin elindeki İstanbul'da sosyalist örgütlenmeler ortaya çıkmıştı. Anadolu'da Yeşilordu Cemiyeti, Gizli ve Resmî Türkiye Komünist Partileri Halk İştirakiyun Fırkası, bir yandan kurtuluş savaşını destekliyorlar, bir yandan da emekçi yığınlarının toplumdaki etkisini artırmak ve haklarını geliştirmek için mücadele ediyorlardı. Kurtuluş Savaşını yöneten kadrolar üzerinde etkinlik kazanmak ve böylece zaferden sonraki dönemde güçlü olabilmek için çalışıyorlardı. Ancak bu örgütler, savaştan sonra millî bütünlüğü bozucu ve tehlikeli görülerek susturulmuşlardır.

İstanbul'da kurulan Türkiye İşçi Çiftçi Sosyalist Fırkası ise, bir yandan sosyalizmin ilkelerinin yayılmasına, diğer yandan işçilerin örgütlenmesine çalışıyordu. Kurtuluş Savaşı sırasında İşçilerin yabancı şirketlere ait işyerlerindeki grevleri ve dayanışma hareketleri ile ulusal kurtuluş mücadelesine yardımcı olduklarını da biliyoruz. Bu sırada, çıkarılan Kurtuluş, Aydınlık ve Haftalık İşçi Gazetesi'nde sosyalizmin

ilkeleri, Türkiye'nin sorunları ve işçilerin durumları incelenmiştir. Ayrıca, Kurulan Amele Birliği ve Amele Teali Birliği içinde İstanbul, Zonguldak ve diğer maden bölgelerinden 60000'e yakın işçi toplanmıştır. Bu örgütler işçileri temsilen gelen 150-200 delegenin katıldığı kongreler yapabilmişlerdir.

Ülke içindeki mücadelelerin yanısıra, uluslararası işçi kongrelerine ve sosyalist işçi partilerinin toplantılarına katılınmıştır.

Sosyalist Partilerin etkinliğinin artması ve özellikle Amele Birliği içinde çok sayıda işçinin toplanması hakim sınıfları ürküttü. O zamanlar «Devletçi kapitalizm» diye adlandırılan ve «Liberal kapitalizm sınıf çatışmalarını yaratıyor; bu da toplumdaki sınıfların uyum içinde yaşamalarını ve toplumun daha hızlı gelişmesini engelliyor» esasından hareket eden görüşün çok taraftar toplamış olması, sınıf mücadelesinden nasıl ürküldüğünün bir katınıdır. Milli Kurtuluş Savaşının kazanılmasından sonra o zamanın burjuva iktidarı, işçi sınıfı hareketlerini kanun dışı etmek için sürekli olarak fırsat kollamış, bunu da Şeyh Sait İsyanında yakalamıştır.

1925 de Şeyh Sait İsyanı bahane edilerek getirilen Takrir-i Sukûn Kanunu solcu düşüncenin ve eylemlerin susturulmasını da sağlamıştır. Bu kanunla Sosyalist partiler ve yayınlar kapatılmış, yöneticileri mahkum edilmiştir. 1925'den 1945 yılına kadar süren yoğun baskı döneminde, aralıklarla birçok tutuklamalar yapılmış, sosyalist hareketin gelişmesi faşist baskılar altında tutulmuş, açık mücadele imkânları yokedilmiştir.

1945 yılına kadar süren yoğun baskı döneminde, aralıklarla birçok tutuklamalar yapılmış, sosyalist hareketin açık, örgütlü eylemlerinin önüne geçilmiştir.

Bilindiği gibi, 1945 den sonra, Türkiye'de çok partili rejim dönemine geçilmiştir. Bu dönemde sınıf esasına dayanan parti ve sendika kurma yasağının kaldırılmasıyla, çeşitli sosyalist partiler, dernekler ve sendikalar kurulmuştur. Yıllarca baskı altında tutulan sosyalist hareket, birden bire gür bir şekilde fışkırmış ve bu durum burjuvaziyi yeniden baskı tedbirlerine itmiştir. Bir yandan sınıf esasına dayanan parti kurma hakkı tanınırken, diğer yandan faşist 141. ve 142. maddeler ağırlaştırılmış ve uygulaması şiddetlendirilmiştir. Böylece, 1949 dan sonra, yeni bir baskı dönemi açılmış, sosyalist partiler, dernekler, sendikalar kapatılmış ve kurucuları ya cezalandırılmış ya da mahkemelerde süründürülmüştür. 1952 de çıkarılan bir kanunla sendikalar, grev ve her türlü direnme haklarından mahrum bırakılmışlardır.

Bu baskı ve terör dönemi 1960 yılına kadar sürmüştür. 1960 dan sonra gelişen özgürlük ortamı ve anayasanın tanıdığı haklar, sosyalist hareketin örgütlenip genişleyebilmesi için yeni imkânlar yaratmıştır.

Uzun ve çetin mücadelelerle dolu bir tarihi olan Türkiye işçi sınıfı hareketinin 1960 a kadarki durumu en kalın çizgileriyle budur. Bunu bilmek; bir yandan hareketimizin tarihsel geçmişini ve bugün nasıl bir mücadele mirasına sahip olduğumuzu kavramak bakımından; öte yandan, söz gelimi; 1930 larda ortamın sosyalizm için mücadeleye bugünkü ortam kadar elverişli olup olmadığına karar verebilmek için yararlı ve zorunludur.

Doğru bir değerlendirmeye dayanak olması bakımından, ayrıca, Türkiye'nin toplumsal-ekonomik gelişim çizgisine de kabaca bir göz atmak gerekiyor. Şimdi bunu yapalım.

## TÜRKİYE'NİN TOPLUMSAL EKONOMİK GELİŞİMİ

Türkiye uzun bir süredir kapitalistleşme süreci içindedir. Bu süreci incelemeden ve bugünkü durumu bilmeden doğru bir devrimci mücadele verme imkânı bulunamaz.

Türkiye, 1535 kapitülasyonlarıyla Avrupa kapitalizmine açılmıştı. Osmanlı İmparatorluğunun egemen sınıfları, büyük toprak sahipleri ve ticaret burjuvazisi ittifakı üretilen hammaddeleri yüksek fiatlarla, Avrupa piyasalarına satmak üzere böyle bir açılışı sağlamışlardır.

1538 «İltizam» uygulamasıyla, egemen sınıflar ittifakına küçük ticaret burjuvazisi de katılmıştır. Buna göre, ülke topraklarının çıplak mülkiyetini elinde bulunduran hükümdar, belli bölgelerin vergilerini toplama işini müzayedeye çıkarmakta ve müzayedeye gireceklerden belli bir pey akçesi istemekteydi. Tarım gelirlerinin mevsimlik oluşu ve paranın ancak mahalli tüccarların ve tefecilerin elinde bulunuşu toprak sahiplerini, müzayedeye girme ve aynî olarak toplanan vergileri bölüşmede, küçük ticaret burjuvazisiyle ortak çalışmaya yöneltmiştir.

Fakat hakim sınıflar arasındaki ortaklık şartları zamanla değişti. Bu ittifak içinde büyük ticaret burjuvazisi, her geçen gün durumunu kuvvetlendirdi. İç vergilerin dış vergilerden yüksek tutuluşu, iç pazar imkânlarını daraltmış, küçük ticaret burjuvazisinin bağımsız olarak gelişmesini engellemişti. Zamanla küçük tüccar, çıkar bağlarıyla büyük tüccara bağlanmıştı. Aynı zamanda doğrudan ihracat yapamayan toprak sahipleri de büyük ticaret burjuvazisinin yedeğine girmişti. 1838-1846 ticaret sözleşmeleri, dış kapitalizmle ilişkileri daha da geliştirmiş ve büyük ticaret burjuvazisinin ittifaktaki gücünü pekiştirmiştir.

Bu yüzden 1839'dan bu yana girişilmiş bütün burjuva demokratik eylemler, büyük ticaret burjuvazisinin damgasını taşımıştır. 1854 dış borçlanması, 1856 ıslahat fermanı ve toprak üzerinde özel mülkiyeti meşrulaştıran 1858 «Toprak Kanunnamesi» bu sürecin evrim konaklarıdır. 1876 ve 1908 meşrutiyetleriyle burjuvaziye siyasal planda da hak tanınmış ve bu tarihler burjuva demokratik devrimin en önemli halkaları olmuştur. Bu ittifak I. Dünya Savaşı sırasında İstanbul Hükümetinin politikasına hakimdir.

Bildiğimiz gibi, I. Emperyalist Dünya Savaşı Osmanlı İmparatorluğunun sonu olmuş, savaşın bitiminin hemen ertesinde millî mücadele başlamış ve zaferle sonuçlanmıştır.

Birinci emperyalist dünya savaşı ve arkasından milli kurtuluş savaşı boyunca, bütün ekonomisi tahrip olmuş bir ülkede, yeni bir cumhuriyetin kuruluşu, ülkenin yönetici kadrolarını çok zor bir görevle karşı karşıya getirmiştir. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında Türkiye geri bir tarım ülkesiydi. Sanayi genellikle manifaktür seviyedeydi.

Milli Kurtuluş savaşını büyük ticaret burjuvazisinin hegemonyası altında yürütmüş olan küçük burjuva aydınları, küçük ticaret burjuvazisi ve toprak ağalığının siyasal iktidarı ele geçiren kadroları, maddi kaynaklar yönünden çok zor şartlar alıtnda bulunuyorlardı.

Başlıca sanayi kolları, tarım sanayii, dokumacılık, dericilik v.s. idi. Bu yıllarda Türkiye'de sanayi kuruluşu sayısı 386 ve çalışan işçi sayısı 76 216'ydı. Ticaret ise, uzun yıllardır dış ticareti elinde bulunduran ve hemen hepsi büyük şehirlerde toplanmış büyük ticaret burjuvazisinin elindeydi. Alt yapı yatırımlarının azlığı, iç ticaretin ve ekonominin gelişmesinde en

büyük engeldi. Tarım kesiminde yarı feodal yapı hakimdi.

Siyasal iktidarın önündeki temel görev ülkenin kalkındırılmasıydı. Bunun için ülkenin süratle sanayileşmesini sağlamak gerekiyordu. İç pazarın oluşması için köylünün alım gücünün artırılması ve sanayi sektörüne serbest işgücü yaratmak için yarı feodal ilişkilere savaş açmak gerekiyordu.

1924 yılında toplanan İzmir İktisat Kongresi'nde «İktisadî Devrim» kararı alındı. Bunun unsurları, üreticinin korunması, milli sanayiin korunması, ihracatın geliştirilmesi ve korunması, demiryollarının geliştirilmesi idi.

1930'a kadar süren bu dönemde, özellikle özel teşebbüs yoluyla kalkınma deneniyordu. Devlet, ancak, özel sanayiin kuramayacağı müesseseleri kurulması için yatırım yapacaktı. Alınan kararlar doğrultusunda, 1925'de aşar kaldırıldı. Bu olay, sanayie özgür emeğin sağlanması ve köylünün nakdî vergiye bağlanmasıyla köyün para ekonomisine girmesi sonucunu verecekti.

Özel teşebbüs eliyle kalkınmayı başarmak yolunda bazı tedbirler alındı. Örnekse, 1927'de «Teşvik-i Sanayi» Kanunu çıkarıldı. Kanun, sanayiin gelişebilmesi için birçok destek ve teşvik tedbirleri öngörüyordu. Bu kanunla, sanayi müesseselerine işletmelerini kuracakları toprağın 10 hektarı (mülkiyeti belediyeye ait olmak kaydıyla) bedava veriliyordu. Sanayi kuruluşları çeşitli vergi ve resimlerden muaf tutuluyordu.

Ayrıca özel sanayi kuruluşları birçok maddeleri ülkeye gümrüksüz sokuyor, ülke içindeki ulaşımda % 30 iskontodan yararlanıyor ve devlet bu kurumlara bazı maddeleri de çok ucuza satıyordu. Fakat sanayicilerde bu imkânlarla bile hızlı bir gelişme sağlayabilecek sermaye birikimi yoktu. 1925'te kurulan Maden ve Sanayi Bankası ile bu eksiklik giderilmeye çalışıldı. Amaç, tasarrufları sanayi sektörüne aktarmak ve devlet yardımlarını bu kanalla yapmaktı.

Özel teşebbüsün elindeki sermayenin azlığı 1930'larda dünya kapitalizminin girdiği ekonomik buhran «liberal ekonomiye» karşı güveni sarstı. Böylece «devletçi kapitalizm» yoluyla kalkınma dönemi 1930'larda açılmış oldu. 1930'larda çıkan 'Kadro Dergisi' nde Devletçiliğin felsefesi yapılıyor, bu uygulama teorik temellere oturtulmaya çalışılıyordu.

Ekonomi, ancak 1930'lardan sonra gelişmeye balşadı. 1929'da çıkarılan «Gümrük Tarife Kanunu» yla, sanayi, gümrük himayesine alındı. 1931'de Sümerbank, Etibank, Madencilik Bankası gibi bankalar, şeker, dokuma, kâğıt sanayii işletmeleri kuruldu. Demiryolları, denizyolları, tütün idareleri devletleştirildi. Yatırımların %90 'ını devlet yapar hale geldi. Demiryolu, şose, liman inşaatı iç ticaretin gelişmesinde önemli rol oynadı. Küçük üretim birimleri ve pazar ekonomisi canlandırıldı. Bunlar, kasabalarda hem üreticiyi hem tüccarı ve tefecileri geliştirdi.

Sanayi alanında madencilik ve hafif sanayie önem veriliyordu. 1923'den 1933'lere kadar olan gelişmeden sonra durum şöyledir : açılan irili ufaklı fabrika sayısı 1087'ye, genel işçi sayısı 270 000'e çıkmış, şehirleşme artmış ve şehir nüfusu 2 milyondan 1940'da 3 milyona çıkmıştı.

Devlet teşebbüsleri yanında özel sanayi de gelişiyordu. Temerküz devam ediyordu. İşletme sayısının düşmesine rağmen üretim artıyordu. Ayrıca özel müteşebbislerin bankalara yatırdıkları para, 1924'de 13 milyonken 1938'de 227 milyon TL'ye çıkmıştı. Devletçilik girişiminin olumlu etkileri ticarette kendini göstermiş, ithalat kısılırken ihracat gelirleri artmıştır. 1930-1945 arası ihracat ithalattan fazla olmuştur.

Tarımda ise, zırai kredilerin, ta-

rımsal araç ve gerecin dağıtımında büyük mülkiyet kayırılıyordu. Ziraat Bankasının kurduğu kooperatifler küçük köylüye ancak kefaletle kredi açıyordu. Borcunu ödemeyen köylüler toprağını satmak zorunda kalıyordu. Böylece bir yandan, sermaye büyük toprak sahiplerinin elinde birikiyor, diğer yandan az topraklı ve fakir köylü borçlandırılıyor ve topraksızlaştırılıyordu.

1929-1939 arasında, Türkiye'de kapitalizm nisbi olarak gelişti. Özel sanayiin gelişmesi sonucu bir sanayi burjuvazisi doğdu.

Cumhuriyet hükümetleri, ülkede kapitalizmi geliştirmek için yalnız ekonomik tedbirler almakla yetinmemişlerdir. Ayrıca üst yapıda da «Atatürk devrimleri» denen köklü değişiklikler yapılmış, bununla kapitalist ilişkilerin gelişmesine elverişli bir ortam yaratılmıştır. «Atatürk devrimleri» nin en önemlileri bunu sağlamayı amaçlamışlardır. Hukuk alanında, kapitalist batının hukuku aynen kabul edilmiştir. Feodal toplum düzeninin ideolojisine ve kurumlarına karşı, bunları o zaman henüz güçlü olan yarı-feodal unsurların burjuvaziye karşı kullanabilmeleri söz konusu olduğu için etkin bir mücadele yürütülmüş tavizsiz bir laiklik politikası uygulanmıştır. Kapitalist, gelişmenin ayrılmaz parçası ve tamamlayıcısı olan modern eğitim usulleri kabul edilmiş, dinci ideoloji esasına göre eğitim yapan kurumlar kapatılmıştır. Kapitalist batı ile ilişkileri kolaylaştırmak için, saat, takvim v.b. gibi değişiklikler yapılmıştır. Hepsinden önemlisi siyasal iktidar burjuvazinin hegemonyasına girmiş, saltanat cumhuriyet'ten önce, hilafet ise cumhuriyetin hemen ertesinde tasfiye edilmiştir. «Atatürk Devrimleri» nin Türkiye'nin gelişme çizgisi bakımından önemi, kapitalizmin gelişmesine üst yapıda da yolları sonuna kadar açmış olmasıdır.

Bugün, dinci ideolojiye taviz verilmesinin anlamı ise, burjuvazi bakımından bir geriye dönüşü değil, güçlülüğü ifade etmektedir. Dün, yarı-feodal unsurların toplumsal yapımız içindeki ağırlığı, dinci ideolojiyi burjuvazi bakımından tehlikeli bir oyuncak halinde tutuyordu. Silahın geri tepmesi, bu ideolojiyi yarı-feodal unsurların burjuvaziye karşı kullanması her zaman mümkündü. Oysa o zamandan beri burjuvazi alabildiğine güçlendi. Yarı-feodal unsurlar tasfiye oldu. Bunun için, bugün artık, burjuvazinin dinci ideolojiyi işçi ve emekçi sınıfların mücadelesine karşı kullanmasında, bu ideolojiyi destekleyip geliştirmesinde hiç bir sakınca yoktur. Burjuvazi dünyanın her yerinde dinci ideolojiye karşı tutumunu böyle ayarlamıştır.

«Devletçi Kapitalizm» uygulaması sürüp gider ve burjuvazi gün be gün güçlenirken II. Emperyalist dünya savaşı geldi çattı. Bizim yerli burjuvaziye bu da yaradı.

II. Dünya Savaşının doğurduğu buhran enflasyona, dolayısıyla, harp zenginlerinin ortaya çıkmasına sebeb oldu. Savaş ekonomisinin yarattığı büyük giderler ancak para basmak suretiyle karşılanabiliyordu. Savaş sırasında mal dağıtımının aksaması, 1941-1942 yıllarında üretimin kötü gitmesi, bazı tüketim mallarının sağlanmasında sıkıntı yarattı. Bu, iç ticaretten vurgun vuran ve büyük servetler edinen 'harp zenginleri' ortaya çıkardı. Dış ticarette devlet kontrolünün kalkması sonucu büyük ticaret burjuvazisinin elindeki servetler de hızla arttı. Sanayi üretimi devlet ve özel teşebbüs kesimlerinde bir düşme gösterdi. Özel teşebbüste sanayi üretiminin düşmesinin belli başlı nedenleri, savaş sırasında sanayi yatırımının riskli görülüşü ve

diğer spekülatif yatırımlara akmasıydı. Bu yıllarda, ihracat gelirlerinde ve altın stoklarında görülen artış olumlu bir nokta olarak kaydedilebilir.

Savaş yıllarında aşırı kârlarla gelişen ticaret ve sanayi burjuvazisi, tarım burjuvajisiyle birlikte, devletçi uygulamadan ayrılıp, liberal ekonomiye yönelmek istiyorlardı. Böyle bir uygulamada devletin rolü, özel teşebbüsü desteklemek ve onlar için gerekli alt yapı yatırımlarını gerçekleştirmekti. Bu şartlar altında 1945 yılında çok partili döneme girildi. Savaş yılları sırasında CHP birçok yaralar almıştı. Bir yandan gelişen büyük ticaret ve sanayi burjuvazisi ve toprak ağaları, savaş sırasında vurgunculuğa karşı çıkarılan kanunlar yüzünden devletçilikten soğurken, diğer yandan, iş kanununda değişiklik yapılarak çalışma saatlerinin 11-12 saate çıkarılması, madenlerde mecburi çalışmanın şart koşulması gibi zorlayıcı kanunlar yüzünden işçi sınıfı ve ezilen köylü yığınları da CHP ye karşı tavır takınmışlardı. Ülke içinde, aydınlar arasında gelişmekte olan 'özgürlük ve demokrasi' isteği de gittikçe yaygınlaşıyordu. Savaş sonrası ülke bu karşılıklık içerisinde baştan aşağı sarsılıyordu.

Ayrıca, Cumhuriyetin kuruluşundan beri geçen 20 yıl, yerli burjuvaziye ülkede sanayileşmeyi ve kalkınmayı sağlayamadığını göstermişti. İkinci Dünya Savaşı sonunda, Sosyalizm tek ülkenin sosyal düzeni olmaktan çıkmış, bir dünya sistemi haline gelmişti. Yeni sosyalist ülkelerin kimi Türkiye'nin sınırdaşı kimi de yakın komşusuydu. Bu gerçekler de yerli burjuvaziyi dünya kapitalist sistemiyle bütünleşmeye doğru itiyordu. Böylece, hem yabancı sermaye yatırımları ile ülkede daha hızlı bir gelişme olacak, hem de ülkedeki burjuva iktidarı uluslar arası sermayenin desteği ile iktidarını sağlamlaştıracaktı.

Bu ortamda imzalanan 1947 Marşal yardımı, 1948 Amerika Birleşik Devletleri ile İktisadî İşbirliği andlaşması, 1947 de çıkarılan Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, bu dönemde büyük burjuvazinin yeni destekler araması sonucuydu. Bu destek, yabancı sermaye ve dış kapitalizm olacaktı. Türkiye, Milletlerarası Kalkınma Bankasına üye oldu ve bu bankanın verdiği sermaye ile özel teşebbüse kredi vermek üzere Kalkınma Bankası kuruldu. Böylece II. Dünya Savaşından sonra, özel teşebbüsü teşvik, yabancı sermayeyi teşvikle elele yürüdü. Burjuvazi, bu yeni döneme uyacak bir iktidar aramaktaydı. Küçük burjuva bürokrasisi eliyle yürüttüğü politika artık eskimişti. Yeni dönemde, bizzat yönetmek daha uygun olacaktı. Siyasal iktidar değişikliğinin bir gerekçesi de buydu. Bu değişikliği gerçekleştirecek mekanizma ise biçimsel demokrasi oldu.

Bu şartlar altında 1950 yılında yapılan seçimi DP kazandı. Böylece büyük burjuvazinin doğrudan doğruya temsilcileri siyasal iktidarı ele geçirdiler. DP nin takip ettiği Liberal Devletçilik politikası döneminde (1950-1960) sosyal bünyede büyük dönüşümler ortaya çıktı. Bunun en çok hissedildiği sektör tarım sektörü oldu. Yüksek fiatla bol ürün satan, düşük vergi ödeyen toprak ve çiftlik sahipleri tarıma daha çok yatırım yaptılar ve tarımda makinalaşma süreci hızlandı. 1940 da 1.066 traktöre karşılık 1950 de 16585, 1955 de 40.000, 1957 de ise 44.000 oldu. Bu traktörlerin %90 ı büyük toprak sahiplerine, %8 i orta köylüye ve %2 si ise devlet çiftliklerine aitti.

Böyle bir süreç, yarıcı ve ortakçıların aleyhine oldu. Ortakçılar, topraksızlaştılar, ırgat olarak ağanın yanında çalışmaya başladılar, ya da şehre göç ettiler.

Bugün tarımda ekilen toprakların %20 si büyük kapitalist çiftlikler halindedir. Diğer büyük kesimde ise küçük üreticilik hakimdir. Bu bölgelerde de, küçük üretim hakim olmasına rağmen, pazar ekonomisi yaygınlaşmıştır. Yarı feodal ilişkiler ise tüm tarım kesiminin ancak %5 ini kapsamaktadır. Bir yandan büyük toprak sahipleri zenginleşirken, diğer yandan orta köylü fakirleşmiş, topraksızlaşan köylü ya ücretli tarım işçisi olmuş ya da şehire göç etmiştir. 1950 den sonra büyük şehirlerde gecekondu oranının artması, büyük şehirleşme oranı bu sürecin bir sonucudur.

Sanayi sektöründe de bu dönemde büyük gelişmeler görüldü. Bir yandan devlet elinde bulunan iş sahaları, özel teşebbüse de açılırken, diğer yandan tanınan bol kredi imkânı, yabancı sermayenin girişi bu gelişmenin başlıca kaynağıydı. Devlet bankalarının özel teşebbüse açtığı krediler 1950 de 303 milyon, 1960 da ise 1.429 milyon oldu. Böylece, sanayi sektöründe sermaye darlığı giderilmeye çalışıldı. Özel teşebbüsle hafif sanayi dallarında gelişme sağlanırken, devlet ve yabancı sermaye ortaklığıyla kurulan kuruluşlar aracılığıyla, ağır sanayi ve temel alt yapı yatırımlarına girişildi.

Yerli ve yabancı özel teşebbüsün teşviki sonucunda büyük servet ve siyasal nüfuz sahibi bir büyük sanayi burjuvazisi oluştu. Aynı zamanda özel teşebbüsün ekonomideki etkisi arttı. Devlet yatarımları ise, daha çok ağır sanayie kaydı.

1950 sanayi sayımında mevcut işletmelerin %97 si küçük işletmeydi. Mevcut işgücünün sadece %29.8 i bu küçük işletmelerde çalışıyordu. Bunların üretimdeki payları ise %27.7 idi. 1957 sanayi sayamına göre orta ve büyük sanayi lehine değişme olmuştur. Örnek olarak, gıda sanayiinde 10 dan çok işçi çalıştıran işyerleri, 1950 de 939, 1957 de 1281, 1960 da 1638 dir. Aynı şekilde dokuma sanayiinde 1950'-de 457, 1957 de 906, 1960 da 1035 tir. Burada dikkati çekecek bir nokta, daha 1960 da mevcut 5603 orta ve büyük işletmeden yanlız 219 unun devlete ait olmasıdır.

Özetle 1950-60 döneminde sanayide orta ve büyük işletmelerde artma, küçük sanayi ve el zenaatlarında ise açık bir gerileme tespit edilir.

Sanayideki bu gelişme, sanayi burjuvazisinin gücünü ticaret ve tarım burjuvazisine oranla daha hızlı arttırmış ve büyük burjuvazi içinde sanayi burjuvazisi daha büyük bir ağırlık kazanmıştır. Bu durum, siyasal iktidarın yapısında da kendini göstermiştir.

Emperyalizmin etkisi altındaki bu dengesiz kapitalistleşme sosyal bünyede gelişmelere ve çelişkilerin keskinleşmesine yol açtı. Böylece 1960 yıllarına doğru, büyük burjuvaziyle sömürülen sınıflar arasında çelişmeler keskinleştiği gibi, burjuvazi içinde de çelişmeler çıktı. Büyük burjuvazi ve büyük burjuvazinin baskısı altında gittikçe daha çok ezilen orta ve küçük burjuvazi arasında çelişmeler büyüdü. Ayrıca, tarımda kapitalizm gelişirken, açığa çıkardığı işgücünün istihdam edilememesi de ortaya yeni problemler çıkarıyordu.

27 Mayıs, büyük burjuvazinin toplumda ağırlığının tartışma götürmez hale geldiği, toplumun kapitalist yapısının böylece iyice belirginleştiği bir ortamda yapıldı. Bu hareket, büyük burjuvazinin bir kanadını temsil eden DP iktidarının öngörüsüz politikasının bir sonucu olarak; toplumun üst yapısını gelişen alt yapıya ayarlama, burjuva demokrasisini ilerletme anlamını taşır ve sınıf hareketi itibariyle burjuva demokratik bir harekettir. 27 Mayıs'la, 1908 de gerçekleşen burjuva demokratik devrim, gelişmesini

tamamlamış ve 1961 Anayasası ile bunu belgelemiştir.

1961 Anayasası ile demokratik hak ve hürriyetler, ünüversite özerkliği, işçiye grev hakkı, düşünce ve inanç söz ve yazı özgürlükleri, temel ve siyasî haklar, yargı bağımsızlığı Anayasa teminatı altına alınmıştır.

Bu demokratik haklar, büyük burjuvazi ile sömürülen sınıflar arasındaki iyice keskinleşmiş çelişmelerin su yüzüne çıkmasını ve sömürülen sınıflara burjuvaziye karşı mücadelelerinde örgütlenme imkânını sağlamıştır. 27 Mayısın getirdiği demokratik ortamda; sol hareketlerin gelişmesi ve niteliği bundan sonraki bölümde incelenecektir.

27 Mayıs sonrası sosyo-ekonomik hayatın Türkiyenin kapitalistleşmesi esasına dayanan çizgisinde bir değişme olmamış, ülkede kapitalist ilişkiler gelişmesine devam etmiş ve büyük sermaye çevreleri daha da güçlenmişlerdir. Büyük sermayenin güçlenmesi için devlet tarafından bazı özel tedbirlerin alınmasına 27 mayıstan sonra da devam edilmiştir.

Bu dönemde bazı devlet işletmeleri özel teşebbüse devredilmiş, bunu kolaylaştırmak içinde 1964 da iktisadi devlet teşekküllerini birer özel kuruluş gibi ele alan 440 sayılı kanun çıkarılmıştır. Ayrıca planda sanayi yatırımlarına önemli bir yer ayrılmış ve bu alana geniş kredi imkânları sağlanmıştır. Böylece; burjuvazinin ve bunun içinde de sanayi burjuvazisinin gücü önemli ölçülerde artmıştır.

Başka sektörlerden özellikle inşaattan sanayi sektörüne sermaye akışıda bu dönemde hızlanmıştır. 1956 da özel sermaye yatırımlarının %51 i inşaata ayrılırken, bu oran, 1963 de %33,5'a düşmüş, aynı süre içinde makina ve teçhizata yapılan özel yatırımların oranı %30dan %50 ye çıkmıştır.

Özel banka yatırımlarında da sanayie doğru önemli bir meyil vardır. Türkiye iş bankasının diğer müesseselerle yaptığı iştiraklerin %76,76 sını sanayi yatarımları tutmaktadır.

1960 dan sonra genel olarak az elde büyük sermaye birikmesi sürecinin hızlandığı görülmektedir. Bu süreç küçük üreticinin küçük işletmelerin, ve küçük tüccarın yıkımını hızlandırmıştır.

Özetlersek, 1908 de burjuva demokratik devrim başarılmış bundan sonra, Türkiye'de burjuva düzeninin gelişmesi, özellikle ticaret burjuvazisinin yönetici kadrolarının hegemonyası altındaki iktidarlar tarafından sağlanmıştır. Bu durum kurtuluş savaşından sonrada, esas itibariyle, devam etmiştir. 1923 den sonra denenen Liberal ekonomi politikasına dayanan kapitalist yoldan kalkınma çabası sonuç vermemiş ve, yerini «müdahaleci kapitalizm»e bırakmıştır. Bu dönemde temel sanayi yatırımlarını devlet üstelenmiş ve fakat, güttüğü politika ile büyük ticaret ve tarım burjuvazisini de geliştirmiştir. İkinci Emperyalist Dünya Savaşı yıllarında, savaş ekonomisi sermayenin küçük bir azınlığın elinde toplanması sürecini daha da hızlandırmıştır. Güçlenen burjuvazi daha önce anlatılan nedenler dolayısıyla doğrudan doğruya iktidar etmeyi uygun bulmuş ve çok partili biçimsel demokrasiye böylece geçilmiştir.

Çok partili biçimsel demokrasi döneminde Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi hızlanarak devam etmiştir. Bu dönemde büyük burjuvazi iyice serpilip palazlanmıştır. Büyük burjuvazi içinde ise, sanayi burjuvazisi hem devletin hem de yabancı sermayenin destek ve yardımlarıyla daha büyük ölçüde güçlenmiştir. Tarımda eski toprak düzeninin kalıntıları büyük ölçüde tasfiye edilmiş, ülkenin en ücra köşeleri bile kapitalizmin sömürüsüne açılmıştır.

Türkiye'nin kapitalistleşme hızı, 27 mayıstan sonra, ivmesi artarak de-

vam etmiştir. Bu dönemin en büyük özelliği, altı yapısı bakımından tartışma götürmez bir şekilde burjuvalaşmış olan Türkiye'nin üst yapısında da bir demokratlaşmayı, 1961 anayasasıyla geniş ölçüde başarmış olmasıdır. 1970 lerde artık Türkiye'de ekonomiye ve siyasete hakim olan güç kesin olarak büyük burjuvazidir ve, büyük burjuvazi içinde de sanayi burjuvazisi nisbi bir ağırlık kazanmıştır.

Bu yazıda Türkiye'nin kapitalistleşmesi olgusuna geniş bir yer verildiğini ve bu konunun üzerine israrla basıldığını okuyucu elbette farkedecektir. Belirtmek gerekir ki, bu çarpık bir kapitalist gelişme olmuştur. Ama bundan başka türlü olmasını beklemek de tam bir hayaldir. Ayrıca Türkiye'de siyasi özgürlükler ve temel haklar bakımından da demokratik ortam sınırlı bir ortamdır. Ne var ki, bu da ülkemizdeki kapitalizmin ve bu düzenin hakim sınıfı yerli burjuvazinin niteliğiyle belirlenmektedir. Türkiye'de daha gelişmiş bir kapitalizm, daha ileri bir demokratik ortam yaratmak, emperyalizmin var olduğu bir dünyada gerçekleşemeyecek bir düştür. Kaldı ki bu gerekli de değildir. Çünkü tarih yeni ve daha ileri bir sosyal düzeni, sosyalizmi, mümkün kılmıştır. Kapitalizmin «kemale ermesini» istemek saçmadır. Son olarak biz Türkiye'de kapitalizmin gelişmesini tarihsel bir olgu olarak ele aldık ve anlattık. Bunun Türkiye'nin toplumsal tarihinde bir gelişme olduğunu kaydettik. Örneğin : 1950 sonrasında kapitalistleşme sürecinin daha da hızlandığını belittik. Burada muhtemelen bazı akılevveller çıkıp, bize kapitalist gelişmeyi övmek, D.P. yi övmek gibi suçlamalar yönelticeklerdir. Ama biz biliyoruz ki; Türkiye'nin sosyo ekonomik gelişmesi, sosyalist mücadelenin zararına değil yararınadır. Sosyalizm fakirliğin ve geriliğin bir türevi değil toplumların tarihsel gelişmelerinin bir uğrağıdır. Ve de asıl, bir toplumun nesnel durumunu doğru bir şekilde ortaya koymadan, bir genel fakirlik ve gerilik edebiyatıyla, o toplumda devrimci bir mücadele vermenin olanağı yoktur.

## 27 MAYISTAN SONRA SOL

27 Mayıs hareketinin getirdiği burjuva demokratik haklardaki genişleme sol hareket için yeni imkânlar yarattı.

Aralık 1961'de YÖN Dergisi çıktı. Çıkış bildirisini 100'ü aşkın aydının imzaladığı dergi; uzun süren yayın hayatında solun meselelerinin tartışıldığı bir merkez halinde oluştu. İlk çıkış bildirisi ve daha sonraki yayın politikası; genel olarak; milli bağımsızlık, ekonomide ıslahat ve gericiliğe karşı savaş konularında ilerici cephenin birliği esasına dayanıyordu.

Türkiye azgelişmiş bir ülke olarak niteleniyor; alınacak tedbirler kemalist ideoloji doğrultusunda yarı-feodal ilişkilerin değiştirilmesi ve ülkenin hızla kalkındırılması olarak saptanıyordu. Bu mücadele için; Ülkede güçler dengesi ve sınıf ilişkileri gözden geçiriliyor; kemalist devrimin devamı olarak, emperyalizme ve gericiliğe karşı, demokratik milli cephe kuruluşu öneriliyordu.

Geliştirilen tezlere göre; bugün bu mücadelenin yürütülmesi için gerekli güçler ancak orta ve küçük burjuvazi içindedir. Çünkü işçi sınıfı daha gelişmemiştir ve yakın zamanda mücadelede aktif görev alması mümkün değildir. Böyle bir mücadelenin öncüsü ve yürütücüsü; «zinde güçler» olacaktır. Bu güçlerin siyasal iktidarında alınacak ekonomik ve sosyal tedbirler; işçi ve köylü yığınlarını aktif hale getire-

cek ve bu iktidarın sosyal tabanını zamanla bu güçler oluşturacaktır. Kaba hatlarıyla uzun yayın hayatında YÖN Dergisinin geliştirdiği görüşler bunlar oldu. Bu tezlerin münakaşası yapılmış ve halen yapılmaktadır. Türkiye'de toplumsal güçleri yanlış değerlendirmesine, toplumun objektif kanunları yerine subjektif değerlendirmeleri kaynak almasına rağmen dergi; kapitalist sömürünün somut örneklerini, emperyalizmin oyunlarını, çeşitli toplumsal hastalıkları ortaya çıkarmakla önemli bir görev yaptı. Ayrıca, uzun süredir faşist baskılarla susturulan solun ve sosyalizmin çeşitli meselelerini ortaya, koyarak ilerici, öncü bir rol oynadı.

Aynı dönemde; özgürlük ortamının gelişmesi, işçi hareketlerinin gelişmesiyle atbaşı gidiyordu. 31 Aralık 1961'de İstanbul'da 200 000 işçinin katıldığı «Saraçhane» mitingi yapıldı. 1962'de Ankara'da Yapı İşçileri Sendikası'nın örgütlediği 5000 mevsim işçisinin «Açlık Yürüyüşü» oldu. Polislerle yapılan dövüşten sonra 500 işçi tutuklandı. 1961-1963 arasında 10 dan fazla grev ve gösteri yapıldı. 1963 Ocak ayında «Kavel» kablo fabrikasındaki grev işçinin bilinçli savaşının en belirgin örneği idi. 1963-66 arasında 83 grev olayı görüldü. 1963 de Mersin Ataş Rafinerisi grevinde grevci işçiler halktan geniş destek gördüler. 1965 de 6000 den fazla maden işçisi Zonguldak Ereğlisi'nde grev ve gösteriye giriştiler. Polis ve askeri birliklerle bastırılan olayda, iki işçi öldü ve yaralananlar oldu. Bütün bu eylemler işçi sınıfının aktif mücadeleden uzak olduğunu söyleyen görüşlerin yanlışlığını ortaya koyuyordu.

1960 sonrası sosyalist hareket bakımından en önemli gelişmelerden biri TİP'in kuruluşudur.

Şubat 1961 de 13 sendikacı tarafından kurulan Türkiye İşçi Partisi, bir yıl etkisiz kaldıktan sonra; 1962 ve daha sonraki yıllarda sosyalistlerin parti içinde toplanmaları ile canlılığa ve yeni bir niteliğe kavuştu. 1964 İzmir kongresinde programı kabul edilip yayınlandı.

Programda; Türkiyenin toplum yapısı «yarı feodal kalıntılar üzerine kurulmuş, az gelişmiş bir kapitalizm» olarak nitelenmiştir. Ülke meselelerinin ancak işçi-emekçi sınıfların örgütlü mücadelesi ile kazanılmış sosyalist iktidar tarafından çözülebileceği ve, mücadelenin temel ve öncü gücünün işçi sınıfı olacağı kabul edilmiştir .

Gelişen ve yabancı sermaye ile bütünleşen büyük burjuvaziye karşı savaşın zorunlu olduğu objektif olarak burjuvazi ile işçi-emekçi sınıflar arasındaki çelişmenin keskinleştiği, sınıf mücadelesi vermeden; sınıf mücadelesini erteleyerek bu çelişmeyi ortadan kaldırmanın imkanı olmadığı programda belirtilmiştir.

Emperyalizmle mücadele; temel çelişmeyi çözmek üzere işçi sınıfının ve onun politik örgütünün öncülüğünde anti kapitalist bir muhtevayla yürütülecektir. Bu mücadelenin, ayrıca yerine getirmek zorunda olduğu demokratik görevleri de vardır.

TİP programında ve Sosyal Adalet dergisinde mücadelenin plâtformu böylece saptanırken; politik örgüt olarak; programın uygulanma ilkelerine de yer verilmiş; İşçi ve emekçi sınıflar iktidarında; kapitalist üretim ilişkilerinin geriletileceği ve sosyalist ilişkilerin geliştirileceği; kapitalist olmayan yolla üretim seviyesinin yükseltileceği toprak reformu yapılacağı ve ilk iş olarak bankacılığın, sigortacılığın, ağır sanayiin, dış ticaretin devletleştirileceği öngörülmüştür.

Programda toplumsal yapının analizi, sosyal adalet, milli gelirin dağılımı gibi sorunlar tamamen bilimsel

sosyalist ilkeler açısından, programın deyimiyle, işçi sınıfı açısından ele alınmıştır.

TİP kuruluş yıllarında iki yönlü bir faaliyet yürütmeye çalışmıştır. Herşeyden önce, işçi ve emekçi yığınları örgütleyip, politik partileri yoluyla, ülkedeki güçler dengesinde ağırlıklarını koymaları ve 1961 Anayasasının sağladığı demokratik hakların somut olarak kullanılır ve yaşanır haklar haline getirilmesi için mücadele edilmiştir. Yapılan kaba saldırılar, zora başvurmalar, teker teker -örgütçe direnilerek- kırılmıştır. Anayasa'ya aykırı olan faşist 141-142. maddelere karşı çıkılmış, halkların kendi kültürlerini geliştirme hakları için mücadeleleri desteklenmiş, fikir ve düşünce özgürlüğü alanındaki yasal hakların, maddi olarak kullanılması sağlanmıştır.

Programın anlatılmasına dayanan bir propaganda kampanyası ve sağlanmış geniş demokratik ittifaklarla 1965 seçimlerine girilmiş; % 3 oyla 15 milletvekili edinilmiştir. Alınan oyların önemli bir kısmının işçi ve emekçi yığınlardan olmayışı, örgütün demokratik mücadelesinde önemli başarılar kazanıldığını; fakat emekçi yığınlar içindeki etkisinin yol gösterici ve örgütleyici gücünün henüz az olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Yine de işçi ve emekçi yığınlar içinde TİP'e karşı bir yönelim olduğu açıktı. Ayrıca, seçimlerdeki başarı, partiye, mücadelesi için önemli araçlar da kazandırmıştı. On beş kişilik bir parlâmento gurubu, propagandacı ve örgütleyici kadro olarak çalışma, parlâmentonun devrimci tarzda kullanılışı, TRT, Anayasa Mahkemesi gibi özerk ve demokratik kurumlardan istifade imkânlarını sağlamıştı. Herşeyden önce verilen çetin mücadeleyle anti-komünizm silâhının birçok unsurları kırılmış ve demokrasi için sosyalist partilerin varlığı zorunlu şart olarak kabul ettirilmişti.

1965-66'ya kadar süren dönemde; partinin; genel propaganda ve demokratik haklar için giriştiği mücadele, örgütlenme mücadelesinden daha ağır basmıştı. Ne varki, bu görev 1965 seçimleriyle geniş oranda başarılmıştı.

Seçimlerden sonra, partiyi şu önemli görevler bekliyordu. a) Partinin ve sosyalist hareketin ulaştığı yeni aşamada; parti içinde ideolojik ve örgütsel birliği pekiştirmek b) Partinin örgüt yapısını değiştirmek ve geliştirmek. Geçen dönemin görevlerine uygun olarak oluşmuş parti örgütlerini, yeni dönemin görevlerine uygun hale getirmek. Bunun için gerekli örgütlenme ve eğitim sorunlarını çözmek. c) Partinin işçi ve emekçi yığınlarla temasını geliştirmek, onu yığınların örgütleyici ve yol gösterici partisi haline dönüştürmek.

Somut durumlardan çıkan ve başarılması yine somut şartlar içinde mümkün olan bu görevlerin parti yönetici kadrosunun bir kısmı tarafından kavranılamaması, parti içinde görüş ayrılıklarına sebeb oldu. Türkiye'de devrimci deneyimler ve alışkanlıkların az oluşu, partinin oluşum sürecindeki aşamaların somut durumlar içinde süratle kavranılamamasına yol açan nedenlerden biriydi.

Ancak, sorunların üstesinden gelinememesinin belli başlı nedenlerinden biri de, sosyalist hareket içinde ki küçük burjuva sapmalardı. Bunlar partinin somut mücadelesi içinde gündemine giren bu sorunları çözmesini güçleştiriyordu.

Bu sapmalardan biri, Aybar'ın kişiliğinde ifadesini buluyor ve eylemsizlik, halk dalkavukluğu ve burjuvazinin çizdiği sınırları itirazsız kabul etme; yani, pasifizm,, popülizm ve uzlaşmacılık esaslarına dayanıyordu.

Özünde sosyal demokrat bir sapmaydı. İkinci sapma, öncülüğü burjtvaziye terk; mücadeleyi, daha önce gerçekleştirilmiş görevleri başarmaya yöneltme ve; şahsi tatminden başlayıp burjuvaziyi yok saymaya, oradan sosyalist mücadelede başarıyı birkaç gözalıcı darbe ile sağlamayı ummaya kadar uzanıyor, yani kuyrukçuluk, tutuculuk ve anarşizm esaslarına dayanıyor ve «milli demokratik devrimcilik» adını alıyordu.

Gerek Aybarcılık ve gerekse MDD'cilik, her ikisi de küçük burjuva karakterli sapmalardı. Ancak her ikisi de bilimsel sosyalizmden çaldıkları kavramları kullanıyorlar, sosyalist bir maskenin arkasına saklanmaya çabalıyorlardı. Bu ise, içyüzlerinin anlaşılmasını güçleştiriyor ve bir kısım arkadaşların bunların arkalarına takılmalarına yol açıyordu.

Sosyalist hareket içindeki bu iki küçük burjuva sapmasının ideolojik ve pratik olarak tasfiyesi, sosyalist hareketin ve partinin bütünlüğü ve mücadelesindeki etkinliği bakımından şart olmuştur. Onun için bu sapmaların niteliği üzerinde genel olarak ve kısaca duralım.

## AYBACILIK BURJUVAZİYLE BÜTÜNLEŞME DEMEKTİR

Parti içi örgütlenmeyi gerçekleştirmek, partinin sınıfsal niteliğini geliştirmek, daha sıkı-örgütlenme ve eğitim gibi önemli konularda Aybar ve etrafındaki grup; parti içindeki sosyalistlerle temel bir anlaşmazlığa düştüler. Bunu açalım.

A — En önemli anlaşmazlık konularından biri Partinin niteliği sorunu olmuştur. Aybar, Partinin, işçi sınıfının en bilinçli, en fedakâr öncülerinden kurulu; demokratik merkeziyetçiliğe dayanan bir disiplin içinde çalışan bir kadro örgütü olmasına şiddetle karşı çıkmış, bunun diktatörlüğe yol alacağını söylemiştir. Aybar'a göre, mesele oy toplamaktı. Partinin bilinç düzeyi ve örgütlenme disiplininin sağlam olması önemli değildi. Kitle partisi olmak yeterliydi.

Oysa bu görüş sosyalist mücadele tarihinde daha önceleri de birçok yerde öne sürülmüş, uygulanmış ve sonuçta Aybar'ın istediği soydan partilerin iktidara geldiklerinde birer burjuva partisi haline geldikleri görülmüştür.

B) Aybar tarafından Programda yazılı olduğu halde, sosyalist mücadelede işçi sınıfı öncülüğü reddedilmiştir. İşçi sınıfı öncülüğünü savunanlar dogmacılıkla suçlanmıştır.

C) Toplumsal gelişmenin ve sınıf mücadelesinin kaynağı, temel üretim ilişkilerinden üst yapı kurumlarındaki mücadeleye kaydırılmış ve sınıf mücadelesi yerine «fakirlik ve horlanma» edebiyatı yeğlenmiştir.

D) Bilimsel Sosyalizme ve klâsik metinlere sistemli bir şekilde karşı çıkılmış ve parti içi eğitime sırt çevrilmiştir. Bilimsel sosyalizmin klâsik kavramlarında bile karışıklık yaratılmıştır.

E) Burjuva parlamentarizmine gereğinden fazla önem verilmiştir. Sosyalist partilerin mücadelesi, klâsik burjuva partilerinin mücadele plânı içinde geliştirilmeye çalışılmış, yığınlar içindeki aktif mücadele küçümsenmiş ve parlamenter mücadeleye ağırlık verilerek pasifizmin kucağına düşülmüştür. Sosyalist mücadele geniş yığınlardan «oy koparma» metodu haline getirilmiştir.

Bütün bunların toplamı olarak, bu kadro; küçük burjuva pasifizmine, uzlaşmacılığa ve popülizme yönelmiştir. Buna karşı çıkan sosyalistleri, dogmatizm, tepeden inmecilik ve aydın hastalığıyla suçlayarak sosyalist harekete en tehlikeli hastalığı; işçi-aydın ikiliğini bulaştırmaya çalışmışlardır.

# M D D'ciler EMPERYALİZMİN DEĞİRMENİNE SU TAŞIMAKTADIRLAR.

MDD tezi, Türkiye'de ilk kez Yön dergisinde geliştirilmiş, daha sonra, Türk Solu, Aydınlık, PD Aydınlık ve Devrim dergileriyle şekillenmiştir. Türkiye'nin toplumsal yapı analizinde, Türkiye'yi; yarı-feodal, yarı-sömürge; emperyalizmin vesayeti altında ilkel kapitalist fakat feodal üst yapılı gibi çok farklı şekillerde niteleyerek tezlerini doğrulamak istemişlerdir.

a) Türkiye'nin yarı-feodal yapıya sahip olduğu farzedilerek kurulan teorilerin geçerli olmadığı, bugün, hiçbir şüpheye yer vermeyecek şekilde anlaşılmıştır. Türkiye 100 yılı aşkın bir süresidr kapitalist gelişme içindedir. «Liberal kapitalizm» ya da «devletçi kapitalizm» şeklinde, ama her iki halde de bütün sektörlerde, kapitalizm gelişmiştir.

«Devletçi kapitalizm» modern sanayii kurmuş, küçük işletmelerin orta ve büyük işletmeler haline transformasyonunu sağlamıştır.

Özellikle 1950-1970 döneminde tarım ve sanayi sektörlerinde bu gelişme hızlanmıştır. Tarımda; küçük bir kesim hariç (% 5) ya büyük kapitalist işletmeler, ya da küçük ve orta işletmeler vardır. Üst yapıda feodal kalıntıların etkisi; 1960'dan sonra süratle temizlenmekte ve gerici büyük burjuvazi; şimdiye kadar sınıf hakimiyetini sürdürmekte araç olarak kullandığı dinci ideolojiyi kendi denetimi altına almaktadır.

Türkiye'nin yarı-feodal olduğundan sözetmek saçmalamaktan başka bir şey değildir. Türkiye'de büyük burjuvazi, emperyalizmle elele, ülkenin bütün toplumsal hayatına hâkimdir. Anti-kapitalist mücadeleyi ertelemek, açıkca sermaye bekçiliğidir.

O halde Türkiye'de emperyalizmin sosyal tabanı; büyük burjuvazidir. Kapitalizm özellikle 1950-1970 döneminde yabancı sermayeyle ortaklığa gitmiştir. Emperyalizm, ekonomide ve siyasal hayat üzerindeki etkisini yerli sermayedarlar yoluyla sağlamaktadır.

b) Emperyalizmle mücadelede; işçi sınıfının, objektif ve subjektif olarak devrimin öncüsü olmaya hazır olmadığını iddia ederek, devrim için küçük burjuvazinin ve bunların öncü kanadı asker-sivil-aydın kadrodan medet uman Mdd'ciler, böylece, anti-emperyalist mücadeleyi en etkili bir şekilde baltalamaktadırlar. Tarih gösteriyor ki, bu kadroların «tarihi misyonu» kapitalist gelişmenin iç çelişmelerle sarsıldığı anlarda kapitalist ilişkilerin islâhı ve düzeltilmesi olmuştur. Bugün Türkiye'de yerli burjuvazi emperyalizmle işbirliğini bilinçli bir şekilde yapmaktadır. Türkiye'de sermaye, işçileri olduğu kadar, köylüleride ezen ve sömüren başlıca güçtür. Mücadeleyi bu çelişme üzerine kurmak zorunludur. Türkiye'de kapitalizmin gelişme süreci ve hızı, işçi sınıfını tarih sahnesine çıkarmıştır. Objektif şartlar; Türkiye'nin geleceğinin; git gide genişleyen ve gelişen işçi sınıfının elinde olduğunu gösteriyor.

MDD'ciler emperyalizmi sosyal bir olgu halinden çıkararak soyut hale getirmişler ve mücadeleyi maddi plândan soyut milliyetçilik plânına kaydırmışlardır. Emperyalizm, Türkiye'de siyasal iktidara sahip olan, büyük burjuvaziyle ortaklık halindedir. Doğrudan yabancı sermaye mülkiyeti çok azdır. Bunun için, sömürülen sınıflarla emperyalizm arasındaki çatışma doğrudan değil, dolaylıdır. Bu somut şartlar altında emperyalizmle mücadele, ancak onun yerli ortaklarıyla mü-

cadele şeklinde nesnelleşebilir. Yani emperyalizmin silâhlı saldırısı olmadığı sürece, mücadele; ancak emperyalizmin ülke içindeki sosyal ittifak tabanına karşı, sınıf mücadelesi şeklinde yürütülürse bir anlam taşır.

Sömürücü sınıfların da içinde bulunduğu, kapitalizme ve sermayeye karşı siyasi mücadeleyi öngörmeyen, bir «milli Cephe» kurmaya kalkmak, **bugün Türkiye'de,** işçi sınıfı mücadelesini emperyalizme peşkeş çekecektir. Türkiye'de anti-emperyalist mücadele, bugün, ancak sınıfsal planda verildiği zaman bir anlam taşıyabilir. Ötesi, emperyalizmin değişmenine su taşımaktır.

MDD işte bu yüzden; sınıf mücadelesinden kaçmak ve bunun sonucunda mücadeleyi, küçük burjuva devrimciliğine teslim etmek eğilimi taşımaktadır.

Son günlerdeki gelişmeler, milli demokratik devrimcilerin ne kadar yanlış bir yolda olduklarını bir kez daha belirlemiştir. Kendi aralarında bölünmeleriyle açık bir şekilde sönmeye başlayan yıldızları her geçen gün biraz daha hızlı kararmaktadır. Burjuvazinin bunların üstlerine vararak kuvvet ilâcı vermeye çalışması da fayda etmemekte, bu destek de artık ölüm iyice yaklaştığı için olumsuz bir etki yapmaya başlamış bulunmaktadır. Bir küçük burjuva akımı olarak, yokolmasalar bile, bütün sosyalistlerin gözünde maskelerinin tez zamanda düşmesi kaçınılmazdır. Çünkü, anarşizmin burjuvazinin işine yaradığı, olaylar tarafından bizim bin kere söylesek bile anlatamayacağımız şekilde ispatlanmıştır.

## EMEK, PARTİ HATTINI SAVUNAN SOSYALİSTLER TARAFINDAN YAYINLANMIŞTIR.

Türkiye'de sosyalist hareket, iki başlı küçük burjuva sapmasının, Aybarcılığın ve MDD'cilerin yoğun saldırılarına uğradığı bir sırada, EMEK yayınlanmaya başlandı.

EMEK, partinin bilimsel sosyalist hattından ayrılan Aybar'a ve parti hattına baştan beri karşı çıkan milli demokratik devrimcilere karşı; partinin bilimsel sosyalist hattını savunan sosyalistler tarafından çıkarıldı. Sosyalistlerin arasında bütün umutların sarsıldığı o günlerde, EMEK, bilimsel sosyalist hattı **ayakta tutmak,** geliştirmek ve sapmaları sergilemekle kendini yükümlü saydı. Türkiye'de sosyalist hareketin geleceği; şamataya kulak asmayan, küçük burjuva eylemlerinin geçici başarılarına kendini kaptırmayan, sosyalist hareketi bir sosyal gelişme olarak anlayıp mücadele programını ona göre çizen bir mihrakın varlığına bağlıydı. EMEK işte bu görevi başarmaya çalıştı. EMEK'i yayınlayanlar daha başlangıçta durumu böyle saptadılar, daha önce bir birikim olmadan kısa sürede dünyalar zaptedilemiyeceğini bilerek işe koyuldular.

## EMEK, GEÇEN BİR YILDA BAŞARILI BİR MÜCADELE VERMİŞTİR.

Bilimsel sosyalist parti hattını ayakta tutmak, geliştirmek ve sapmaları sergilemek mücadelesi bir yıl sonra geniş ölçüde başarıya ulaştı.

Bilimsel soyalist ilkelere bağlı arkadaşların büyük bir kısmı bu bir yıl içinde EMEK çevresinde toplandılar. EMEK; sosyalist harekette birlik ve

beraberliğin, vaaz vermekle değil, ancak ideoloji ve eylem birliğini sağlamakla mümkün olacağını daha ilk sayısında belirtmiş ve bu ilke üzerinde yürüyerek, gerek Parti içi mücadelede ve gerekse egemen güçlere karşı savaşta başarılı bir dönem geçirmiştir.

Türkiye İşçi Partisi yönetimine bilimsel sosyalist ilkeleri benimsemiş olanları geçirmek mücadelesi, esas itibariyle, başarıya ulaşmış ve sosyalist hareket içinde burjuvazinin bir kolu olan sosyal demokrat anlayış parti yönetiminden uzaklaştırılmıştır. Bunun arkasından sapmalara karşı yoğun ve etkili bir mücadele parti içinde parti üst yönetimi tarafından da başlatılmış ve, partinin sapmalardan arınma mücadelesi yeni bir hız kazanmıştır. Bu sonuç, EMEK'in başlangıçta öngördüğü hedeflerin üstündedir. Partimiz bilimsel sosyalizme bağlılık açısından gücünü ve mücadele azmini geniş ölçüde ispat etmiştir. Türkiye İşçi Partisi bünyesindeki anti-sosyalist hastalıkları yenme güç ve potansiyelinde olduğunu, Parti içi buhranın başlangıcından bugüne kadar ki mücadelesiyle fiilen göstermiş ve belgelemiştir. Bu, bütün sosyalistlerin güven ve kıvanç duymalarını gerektiren bir durumdur.

Klasik metinleri bile tahrif ederek, işlerine gelen kısımları yayınlayıp geri kalan kısımları atlayarak, yanlış çeviri yaparak ve de asıl bilimsel sosyalizme taban tabana aykırı fikirleri bilimsel sosyalist sözlükten çalınma terimlerle ifade ederek kendini gösteren ideolojik sapmalar EMEK'in mücadelesiyle gün ışığına çıkmış, sergilenmiştir. Kurulan uydurma teoriler yıkılmıştır. Böylece, ideolojik mücadele alanında da, sapmalar, sorunun üzerinde azıcık ciddiyetle duran, iki yüzlülük gösterip kuvvetli gözükene yönelmemeyi başarabilen herkes için açık-seçik hale gelmiş, anlaşılır olmuştur.

EMEK, bunu, özellikle aşağıdaki temel konularda yaratılan kavram karışıklığını çözerek başarmıştır.

## A — DEVRİM SORUNU

### i) Devrim ve Karşı Devrim

Devrim tanımının her seferinde bir başka türlü yapılması ve toplumsal devrim ile siyasal devrimin birbirine karıştırılarak dolaylı olarak siyasal plânda devrimin öneminin kavranılamaması sorunların çözümünde karışıklıklar yaratmaktaydı.

EMEK, devrim ve karşı-devrim konusuna daha ilk sayılarında açıklık getirmiştir.

«Toplumsal devrim bir süreç olarak toplumda gelişen üretim güçleri ile eski, katılaşmış toplumsal üretim ilişkileri arasındaki çatışmayı, bu çatışmanın su yüzüne çıkması olgusunu, ifade eder. Siyasal devrim, toplumsal devrimi hızlandırmak ve tabiî sonuçlarına vardırmak için siyasal iktidarın (yeni üretim ilişkilerinden yana olanlarca) ele geçirilmesidir. Siyasal iktidarın daha önceki sahipleri (eski üretim ilişkilerinin değişmesine ve değiştirilmesine karşı olanlar) tarafından toplumsal devrimi durdurmak amacıyla onu bir süre için ele geçirmiş olanlardan geri alınması da bir siyasal devrimdir: siyasal karşı devrim.

«Toplumsal devrim süreci temeli üzerinde cereyan eden sınıf mücadelesi siyasal bir olay, siyasal bir süreçtir. Bunun tabiî sonucuna vardığı an, yani sınıf hakimiyetinin el değiştirdiği an siyasal devrim meydana gelmiş olur. Yukarıda belirttiğimiz gibi, siyasal devrimle toplumsal devrimi ya devam etmekte olduğu doğrultuda hız-

landıracak ya da bunu durduracak ve gücü yeterse tersine çevirecek sınıf veya sınıfların siyasî iktidar üzerindeki hakimiyeti kurulur. Sınıf hakimiyetinin siyasî plândaki ifadesi siyasî iktidardır.»

(Bak. M. Selik, ... **Devrim ve Kar-Devrim**

ii) Sosyalist Devrim ve Geri Ülkelerde Sosyalizm

Sosyalist devrim; sosyalist mücadelenin stratejisinin ve taktiklerinin saptanması bakımından, yani politik mücadele için; siyasal devrime göre tanımlanmalıdır. Sosyalist devrimin; genel plânda kapitalizmden sosyalizme geçiş şeklinde; yani iktisadi ve siyasî bütün dönüşümlerin içinde tamamlandığı bir süreç olarak tanımlanması bir genel doğruyu tekrarlanmaktan öte hiçbir şey getirmez.

«Herşeyden önce, «devrim» ve «süreç» arasındaki **bağlılık** ve **farklılık** üzerinde durmak gerekiyor. Sosyalist devrim, sosyalist toplumun gerçekleşmesi sonucunu veren siyasî ve iktisadî dönüşümlerin bütünü olarak tanımlanınca, devrim, bir süreç şeklinde düşünülmüş oluyor. Oysaki, devrim, **niteliksel** bir değişim anıdır, bir **sıçrama**dır. Süreçte ise, daha çok, **niteliksel** bir **birikimdir** söz konusu olan, Şüphesiz, nicelikle nitelik arasında, bıçakla kesilmiş gibi mutlak bir farklılık düşünmek doğru olmaz. Gerçekte, nicelikle nitelik, devrimle süreç arasında kopmaz bir bağlılık vardır. Ama bilimsel tahlil, şeylerin **esas yönünü** kavramak ve soyutlamakla mümkündür. Bu bakıma, nicelikle nitelik arasında esaslı bir ayırım yapmak mümkün ve doğru olduğu ölçüde, niteliksel bir değişim anı, bir sıçrama olarak düşünülmesi gereken devrimi, niceliksel bir birikim olarak düşünülmesi gereken süreçten ayırmak zorunlu bir şeydir : Yani, **sosyalist devrimi bir süreç olarak tanımlamak gerekir.»**

Çağımızda kapitalizm emperyalist aşamaya ulaşmış kapitalizm bir dünya sistemi haline gelmiş ve emperyalist sistemin bütünü bakımından sosyalist devrimin maddî şartlarını oluşturmuştur.

«Nitekim, Marksizm, «emperyalist çağın marksizmi» haline gelinceye kadar, siyasî ve iktisadî unsurlara aynı ağırlığı veren bir süreç şeklinde ifade edilen sosyalist devrim anlayışı üzerinde, kesin ayrılıklara sebep olabilecek bir tartışma çıktığını bilmiyoruz.

Sosyalizm, emperyalist sistemin **bütünü** bakımından mümkün bir duruma geldikten sonra, kapitalizmin eşitsiz gelişmesi nedeniyle, sosyalist devrim, emperyalist sitem içinde bulunan, ama sosyalizmin maddî şartları henüz olgunlaşmamış bir ülke için söz konusu edilebilir bir hal alınca, o zamana kadar yaygın bulunan sosyalist devrim anlayışı, ortak bir anlayış olmaktan çıkmıştır. Tartışmalarda açıkça ifadesini bulmuş olmasa, bile, emperyalist çağda açılan «Proleter Devrimler» dönemi, çağın somut şartlarını yansıtan yeni bir sosyalist devrim anlayışına ağırlık kazandırmıştır. Üretim güçleri sosyalizmi daldan düşürecek ölçüde gelişmiş bulunan ileri kapitalist ülkeler bakımından öngörülmüş klâsik sosyalist devrim anlayışında, esas itibariyle, kapitalist üretim biçiminden sosyalist üretim biçimine geçme sürecine ağırlık veriliyordu. Ama «emperyalizm ve proleter devrimler çağı» nın tarihi deneyi, ilk sosyalist devrimin «iktisadî bakımdan geri» bir ülkede gerçekleşmesiyle ilgili teorik ve pratik gelişmeler, **açıklayıcı** bir tanımlamada, siyasî unsurun «esas yön» olarak ağırlık kazanması eğilimine güç kazandırmıştır. Artık sosyalist devrimi, siyasî devrime göre tanımlamak gerekir.»

(Bak. K. Somer, ... **Sosyalist Devrim Nasıl Tanımlanmalı** SAYI 7)

## B) EMPERYALİZM VE ANTİEMPERYALİZM

Emperyalizm, sosyalizmin ve milli kurtuluş hareketlerinin baskısıyla II. Dünya Savaşı'ndan sonra yeni bir işleyiş biçimi geliştirmiş; geri ülkelerde bir asgari müşterek üzerinde anlaşabileceği güçlerle fiili çatışmaya girmeden düzeni garantiye almaya yönelmiştir.

Emperyalizm, bugün evrensel bir bütünleşme halindedir. Bu bütünleşme tekelci kapitalist ülkelerin kendi aralarında olduğu kadar, geri kalmış kapitalist ülkeleri de kapsayan bir oluşumdur.

«Bütünleşme» için üzerinde anlaşılan asgari müşterek, işçi sınıfının müttefikleriyle birlikte iktidara gelmesinin engellenmesi, yani sosyalist devrime karşı çıkılmasıdır. Bu engelleme, değişik yerlerde ve zamanlarda farklı sınıflar ve güçler tarafından gerçekleştirilebilir. En uygunu bu görevin geri ülkelerdeki yerli büyük burjuvazi tarafından gerçekleştirilmesidir.

Emperyalist mekanizmanın işlemesinin ön şartı, geri ülkelerin tekelci kapitalizme oranla geri bir durumda kalmalarıdır ve bu ancak, işçi ve köylü sınıflarının iktidara gelmemesi ve en son teknoloji ile kurulan büyük ölçekli fabrikalarda yürütülecek ağır sanayi temeline dayanan plânlı bir kalkınmanın başarılamaması halinde mümkündür. İşçi-köylü sınıflarının devrimci eylemini geciktirmek ise, ancak, bu sınıflara zaman itibariyle nisbi bir refah sağlayarak başarılabilir.

O halde işçi-köylü sınıflarına «nisbi bir refah» sağlamak nasıl bir stratejiyi gerektirir? Geri ülkelerde kurulacak emek-yoğun geri teknikli ve tarıma yakın hafif sanayi, tüketim malları sanayii, dayanıklı tüketim malları montaj kolları bu «nisbi refahı», yani yılda %1'lik ya da %2'lik bir gelir artışını sağlar. Bu yüzden, emperyalizm işçilerin ve köylülerin pasifikasyonunu sağlayacak en önemli araç olarak bu stratejiye dört elle sarılmıştır. Bunun için dış yardım aracını kullanmıştır.

Emperyalizmin geçirdiği bu revizyonu farkedemeyen ve emperyalizmi II. Dünya Savaşı'ndan önceki şekliyle tanımlayıp bütün güçleri böyle bir mücadeleye sokan bir anti-emperyalist hareket, «mücadeleyi kazandım» dediği anda, emperyalist ağın tam ortasına düşmüş olabilir.

Anti-emperyalist mücadelelerin başlıca ilkeleri şunlardır.

a. Emperyalizmle mücadele etmek ve emperyalizmi kesin yenilgisine uğratmak için sömürülen ülkeler halklarının ve sosyalist ülkelerin devrimci dayanışması zorunludur.

b. Sömürülen ülkelerde mevcut bulunan düzen, emperyalizmin çıkarlarına hizmet eden yerli burjuvazi sayesinde ayakta durmaktadır. Anti-emperyalist mücadelenin karşısına çıkan ilkgüç, içsel olacaktır.

c. Emperyalizmin biçimi ve yöntemi sürekli olarak değiştiğine göre, emperyalizme karşı mücadele de, sürekli olarak biçim ve yöntem değiştirecektir. Bu değişiklik, hem stratejide, hem taktikte, hem zaman itibariyle ve hem de yer itibariyle yapılmak zorundadır.

d. Emperyalizmi kesin olarak tasfiye edecek tek olay, sosyalist devrimdir; çünkü :

— bugünkü emperyalizme karşı olan tek ideoloji işçi sınıfının ideolojisi «bilimsel sosyalizm» dir ve bu ideoloji ancak işçi sınıfının yürütümünde geçerlik kazanır.

— sosyalist devrim, (öteki maceralar gibi «ha» deyince olmaz) itibarlı bir işçi sınıfı örgütünün öncülüğünde birleşen ve 'çıkarları emperyalizmle ve emperyalizmin ülkede yaşamasını sağ-

layan geri kalmış kapitalizmle uyuşmayan' sınıf ve tabakalar tarafından gerçekleştirilir. Böyle bir temele dayanan ve emperyalizme karşı mücadele içinde pişen bir örgütlenmenin ise, emperyalizm ile uzun vadede uzlaşması mümkün değildir.

Biz, Türkiye'deki sosyalistler, emperyalizme karşı mücadelemizi güçlü olarak yürütmek için hedeflerimizden ve sloganlarımızdan kapitalizme taviz vermenin gerekliliğine inanmıyoruz. Verilen taviz, sonunda emperyalizme verilmiş bir kale olarak ortaya çıkacaktır.

Emperyalizm, Türkiye'den ancak, işçi sınıfı ve onun önderliğinde birleşen müttefikleri tarafından kovulacaktır. Bu kovma işlemi, «işçi sınıfının iktidara geçmesiyle» olacaktır. İşçiler ve doğal müttefikleri olan yoksul ve az topraklı köylüler, işçi sınıfının öncülüğünü esas alan Türkiye İşçi Partisi'nin öncülüğü altında toplanacaklar ve emperyalizme karşı mücadeleyi bu örgütün öncülüğünde yürüteceklerdir. Ancak güçlü, itibarlı ve disiplinli bir sosyalist örgütün varlığı, emperyalizmin kovulması ve ondan sonraki dönemi garanti altına alabilir.

## C) BÜROKRASİ

Bürokrasinin bir tabaka olarak düşünülmesi ve güçler dengesinde bağımsız bir gücün temsilcisi olarak hesaba katılması; sosyalist hareketin strateji ve taktiklerinin saptanmasında yanlışlara düşülmesine yol açmıştır. Bürokrasinin Marksist-Leninist sınıf teorisinin değil; devlet teorisinin bir parçası olduğu kavranılamamıştır.

«Lenin'e göre, bürokrat, **kitlelerden kopmuş ve kitlelerin üstünde yer alan imtiyazlı kişidir;** Marx ve Engels'e göre, bürokratların sayısız özellikleri arasında en önemlileri, (a) seçimlik, sorumlu ve azledilebilir olmayışları, (b) yüksek ücret, arpalık, ek görev gibi uygulamalarda cisimleşen büyük nakdî imtiyazlara sahip bulunuşları, (c) üretici iş tutmayıp kamu vergileriyle beslenmeleri sonucu, «toplum gövdesi üzerinde yer eden asalak bir ur» oluşları, (d) kitlesel eleştiri ve denetimin dışında kalarak **daimî** bir nitelik taşımalarıdır; Marx, yönetimi, «devletin örgütleyici faliyetlerinin tümü» olarak tanımlamaktadır; Engels'e göre, devlet, «toplumun içinden çıkıp toplumun üstünde yer alan ve giderek toplumdan bağımsızlaşan bir güç, bir sınıfın diğer bir sınıf üzerindeki baskı aracı» dır. Sıralanan bu unsurlardan şöyle bir «bürokrasi» tanımı ortaya çıkmaktadır : **devletin örgütleyici faaliyetlerinin, egemen sınıflar adına, kitlelere karşı bağımsız ve sorumsuz olan** (yani göreve seçimle getirilmeyen ve yetersiz görüldüğünde azledilemeyen), **yüksek ve sabit ödeme gören, toplumun içinden çıkıp münhasıran yönetmek için imtiyazlı bir grup olarak toplumun üstünde yer alan bir «daimî memurlar ordusu» eliyle yürütülmesidir.**

«Burjuvalaşmayı kısıtlayan feodal kalıntıların büyük ölçüde tasfiyesine, burjuva toplumun giderek olgunlaşmasına, mülkiyete yönelen saldırıların artmasına, burjuvaziyle proletarya arasındaki çatışmanın ilkinin varlık şartlarını tehdit edecek şekilde keskinleşmesine vb. bağlı olarak, bürokrasi, «..**gelişen orta-sınıf toplumun feodaliteden kurtuluşunun bir aracı**..» (3) olmaktan çıkmış, yeni görevler edinmiş ve, Marx'a göre, «.. **emeğin sermaye tarafından köleleştirilmesinin bir aracı**..» (4) durumuna gelmiştir.

(Bak. K. Fişek ... **Lenin ve Bürokrasi** SAYI25).

## D) GENÇLİK HAREKETLERİ

Sosyalist hareketin bir parçası olarak gençlik meselesinde aşağıdaki ilkelerin gözönünde bulundurulması gereklidir. Ancak bu şartlarda gençlik eylemleri yararlı bir hale gelebilir.

a. Gençlik hareketleri; sosyalist hareketin temel ve esas gücü olamaz. Gençlik örgütleri, kesin olarak, işçi sınıfı partisinin yan örgütleridir.

b. Gençlik örgütleri bir yandan demokratik hakları geliştirme mücadelesine aktif olarak katılırlar, diğer yandan temel görev olarak işçi ve köylülerin genç kesimlerini sosyalist hareket içinde örgütlerler.

c. Bu temel ilkeyi kulak ardı eden ve kendisini yığın hareketlerini yönetme, devrimci mücadelede öncü veya esas güç sayma vehimine kapılan gençlik örgütleri; hareketi gittikçe yozlaştırmaktan, kendilerini küçük burjuva anarşizmine kaptırmaktan kurtaramazlar.

## E) ÖRGÜT MESELESİ

Türkiye'de sosyalist mücadele yapmanın somut şartları mevcuttur. Bunun için gündemdeki ilk iş, yığın hareketlerini örgütleyecek ve yönetecek bir sosyalist örgütün varlığıdır. Sosyalist parti konusunda doğru görüşlere varmak gerekir. Türkiye'nin bu şartlarında proletaryanın öz örgütü olamayacağını savunanlar metafizik düşünce sisteminin esiridir. Dünyada hiçbir sosyalist parti kurulduğu günde istenilen nitelikte ve yapıda olmamıştır. Somut şartlar içinde ve mücadelesinin her aşamasında gerekli devrimci görevleri yerine getirerek kendilerini var etmişlerdir. Bu gerçeği kavrayamayıp; sadece üye yapısına bakıp TİP'ni bir küçük burjuva partisi olarak niteleyenler temel bir yanlışa düşmüşlerdir.

TİP; geçirilen buhranlı dönemde; sol hareketin yöneticisi olarak otoritesi sarsılmış olmasına rağmen; sosyalistlerin elindeki tek araçtır. TİP yeniden; devrimci hareketin öncü, kararlı partisi haline gelebilir. Önündeki görevler zordur. Ama küçük burjuva sapmalarından arınmış, aktif sosyalist unsurları örgütlemiş bir TİP bu görevlerini yerine getirebilir. TİP kendi gücü konusunda çetin sınavlardan başarıyla geçmiştir. Mücadelenin ilk aşamasında yapılan iki kongre sonunda; revizyonist görüşler tasfiye olmuş ve TİP yönetimine bugün sosyalist unsurların hakim olduğu kurullar gelmiştir. Bu, örgüt olarak Türkiye İşçi Partisinin ne kadar sağlıklı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

## F) ETNİK MESELE

EMEK ulusal sorunu daha 1. sayısından itibaren bilimsel sosyalist ilkelere uygun olarak ele almış ve her türlü şöven milliyetçiliğe karşı çıkmış, halkların kardeşliğinin ancak herbirinin öz kimliklerinin tanınması ve etnik özelliklerini, dilleri, kültürlerini geliştirmelerine yardım edilmesiyle gerçekleştirilebileceğini belirtmiştir. Etnik gruplara böyle bir ortamı ancak sosyalist bir düzenin sağlıyabileceğini ve bu konu da sosyalistler arasında da gayret gösterilmesi, onlara da etnik sorunun sosyalist çözümünün benimsetilmesi gerektiği ortaya konmuştur. Ayrıca, bugün, çeşitli etnik grupların, Anayasa'nın tanıdığı haklarını kullanabilmelerini sağlamak için

de mücadele edilmesi gereği üzerinde durulmuştur.

EMEK, etnik sorun konusunda, ülkemizdeki ırkçı-milliyetçi şöven görüşlerle şartlanmış çevrelere hiç bir zaman en küçük bir taviz vermemiştir.

EMEK'in bilimsel sosyalist teorideki sapmalara karşı kavramlara ve kavrayışlara açıklık getiren yayını başarısının temelidir. Bu görev geniş ölçüde yerine getirilmiş, küçük burjuva sapmaların ipliği, esas itibarıyla, pazara çıkarılmıştır. Bundan sonra, bu nokta üzerinde daha az durulacak ve sosyalist hareketin daha önemli sorunları EMEK'in yayınının konusu olacaktır.

EMEK baştan beri yaptığı gibi, yayınında sosyalist mücadeleyi ilgilendiren konulara, önemlerine göre öncelik verecektir. Yurt ve dünya sorunlarının sosyalist açıdan ele almak ve bunlara devrimci çözümler getirmeğe çalışmak, sapmalara karşı mücadeleyle atbaşı yürütülecektir. Böylece, bu yeni dönemde mücadelemiz daha da güçlenecektir.

## ÖNÜMÜZDEKİ EN ÖNEMLİ SORUN TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİNİ MDD SAPMASINDAN ARINDIRMAK VE PARTİYİ TEKRAR ESKİ BİRLİK VE BERABERLİĞİNE KAVUŞTURARAK EYLEM İÇİNDE GÜÇLENDİRMEKTİR.

Sosyalist hareket artık genel propaganda ve yüzeysel örgütlenme ile gelişme dönemini geçmiştir. Şimdi, ülkenin somut şartlarını tanımak, bu şartlara uygun devrimci çözümleri tezelden ortaya koymak zorundayız. Bu, Türkiye'nin bütün sorunlarını bilimsel sosyalizmin ilkeleri ışığında ortaya çıkarmak ve mücadelenin uzun ve kısa erimli taktiklerini bunlara göre ayarlamak demektir. Bunlar yapılmadan devrimci mücadelede başarı kazanmaya imkân yoktur. Diğer, yandan sosyalistler; işçi ve emekçi yığınlarla bağ kuran, yığın hareketleri içinden çıkmış, mücadelenin gerektirdiği güçlükleri tereddütsüz göğüsleyebilecek tüm sosyalist unsurları TİP içinde toplamak ve partiyi işçi ve emekçi yığınları örgütleyen ve yöneten bir parti haline getirmek için çalışmalıdır. Oysa bugün sol hareketleri bütünüyle disiplin altına alamayan parti, hakim sınıfları karşı verdiği mücadelede güçsüz kalmaktadır. Parti içinde dağınık sosyalist unsurlar bir araya getirilememişlerdir. Yığın hareketlerine ulaşacak, onları örgütleyecek ve yönetecek imkânlar kısılmıştır. Hakim sınıfların sosyalist harekete dışardan ve içerden yönelttikleri hücumlar epeyce etkili olmuştur. Sorumsuz gençlik eylemlerinin getirdiği bu kararsız ortamdan yararlanan hakim sınıflar, sosyalist harekete karşı taarruza geçmiştir. İktidar Gençlik hareketlerinin yozlaşmış şekillerini bahane ederek Türkiye'de baskı rejiminin maddi temellerini hazırlamaya çalışıyor. Bugün, Özerk Üniversitenin gün aşırı basılıp her odanın, ve çekmecenin aranması, onlarca gencin gerekçesiz tutuklanmaları olağan uygulamalar haline gelmiştir. Tutukluğun ne kadar süreceği ve mahkemeye sevk işleminin süreleri yasalarda açıkça belli olduğu halde, bunlar artık işlememektedir. Poliste dayak ve işkence fikir suçu sanıklarına karşı da uygulanmaya başlanmıştır. Baskıların daha yoğun bir kısmı ise, işçi ve emekçi yığınlara karşı uygulanıyor. Gün geçmiyorki gazetelerde grev erteleme ha-

beri çıkmasın. İktidar işçilerin grev hakkını fiilî olarak engelliyor. Anayasada tanınan grev hakkını kullanan işçiler «İşgalci» olarak tutuklanıyor, dövülüyor.

Çalışma bakanı açıkça DİSK'i kapatmak için yasalar getirileceğini söylüyor. Aynı şekilde dernek kurmayı, protesto gösterilerini kısıtlayan tasarılar meclislerde bekliyor.

Bütün bunlar; önümüzdeki ekonomik buhrandan ürken hakim sınıfların; yığınların mücadelesini bastırmak için başvurduğu baskıların bir kısmıdır.

Bu dönemde sosyalistler için sermayenin faşist baskılarına karşı demokratik hakların korunması mücadelesi, yeni bir ağırlık ve önem kazanmıştır. Hakim sınıfların baskısına karşı demokratik ittifakları sağlamak, geliştirmek ve anayasadaki hakları sonuna kadar savunmk gerekmektedir.

Sosyalistlerin daha önemli bir görevi ise, Türkiye İşçi Partisini güçlendirmektir. Bu ise, Partinin içinde bulunduğu sapmalardan arınma döneminden sapmaları yenmiş olarak çıkmasına bağlıdır. Bunu başarmak, bir bakıma yolun yarısını almaktır. Bunun yanısıra partinin yeniden ve derinlemesine geçilmeli ve Parti içi eğitime hız verilmelidir. Ayrıca işçi ve emekçi yığınlarla sürekli ilişkiler kurulması, kaptıkaçtı eylemlerle göz boyamaya çalışanların şamatalarına kulak asılmaması da gereklidir. Dünyanın hiçbir yerinde saman alevi gibi parlayıp sönen hareketlerle işçi ve emekçi yığınların güvenini kazanmak, onları örgütleyip harekete geçirmek mümkün olmamıştır. Sosyalist eylem; sabırlı, uzun süreli, dursuz duraksız, yılmadan ve yorulmadan yoğun bir çalışma yapmayı gerektiren işlerin başında gelir. Önümüzdeki günlerde karşılaşacağımız sorunları çözebilmenin tek yolu, böyle, uzun vadeli bir planlamayla yola çıkmak ve TİP'i adım adım eylem içinde güçlenen sağlam bir örgüt haline getirmektir.

Anti-emperyalist ve anti-kapitalist mücadelemizin, sosyalizm savaşımızın güvencesi budur.

İÇİNDEKİLER — Sayfa




# EMEK

AYLIK DERGİ

Haziran 1970
Sayı : 1

Sahibi : Şaban ERİK

Sorumlu Müdür : Nurettin PİRİM

**Yönetim Yeri :** Süleyman Sırrı Sokak 2/8 Yenişehir - ANKARA

**ABONE ŞARTLARI :**

| | Altı Aylık | Yıllık |
|---|---|---|
| Yurt İçi | 25 TL. | 50 TL. |
| Yurt Dışı | | |
| (postayla) | 28 TL. | 56 TL. |
| (uçakla) | 35 TL. | 70 TL. |

DAĞITIM

İstanbul : Fuat Büte, Ankara Cad. No. 34 Tel : 27 89 49

Ankara : Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi

Ege Bölgesi : Orhan Özşişman 452. Sok No. 5 İZMİR Tel : 38 786

Dizgi ve Baskı : **Baylan Basım ve Ciltevi**


**HENRİ ALLEG'in CEZAYİR: SOSYALİZM Mİ, KAPİTALİZM Mİ? adlı yazısını gelecek sayımızda yayınlayacağımızı duyururuz.**